

(Foreløpig utgave)

Olje- og energidepartementet

St.prp. nr. 36

(2000-2001)

Eierskap i Statoil og fremtidig forvaltning av SDØE

*Tilråding fra Olje- og energidepartementet av 15. desember 2000,
godkjent i statsråd samme dag.*

1	Mål og utfordringer	5
1.1	<i>Hovedmålene i petroleumspolitikken.....</i>	5
1.2	<i>Hovedutfordringer.....</i>	6
2	Sammendrag.....	15
3	Bakgrunn.....	19
3.1	<i>Petroleumsvirksomhetens plass i norsk økonomi.....</i>	19
3.2	<i>Statens petroleumsgress og inntekter fra sektoren .....</i>	20
3.3	<i>Utsiktene fremover .....</i>	22
3.4	<i>Industriell utvikling .....</i>	24
3.5	<i>Statens deltakelse i petroleumsvirksomheten.....</i>	27
3.6	<i>Ny organisering av statens engasjement.....</i>	29
4.	Statoils styres forslag.....	31
4.1	<i>Sammendrag og anbefalinger i styrets rapport av 13. august 1999.....</i>	31
4.2	<i>Videreutvikling av Statoils synspunkter .....</i>	37
5.	Statlig eierskap.....	40
5.1	<i>Innledning .....</i>	40
5.2	<i>Utvikling i andre land.....</i>	41
5.3	<i>Eierskapet i Statoil.....</i>	42
5.4	<i>Konklusjon .....</i>	48
6	Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)	49
6.1	<i>Innledning .....</i>	49
6.2	<i>Dagens ordning.....</i>	49
6.2.1	<i>Reserver og produksjon .....</i>	49
6.2.2	<i>Andeler ved tildeling.....</i>	50
6.2.3	<i>SDØEs andel av gjenværende ressurser .....</i>	51
6.2.4	<i>Eierandeler i rørledninger og landanlegg.....</i>	52
6.2.5	<i>Netto kontantstrøm fra SDØE .....</i>	53
6.2.6	<i>Nåværende forvalterordning .....</i>	54
6.3	<i>Statoils syn på dagens ivaretagelseordning .....</i>	58
6.4	<i>Konsekvenser for nåværende forvalterordning av beslutning om å introdusere flere eiere i Statoil.....</i>	59
6.5	<i>Konklusjon .....</i>	60
7	Videreutvikling av det statlige engasjement i petroleumsvirksomheten.....	61
7.1	<i>Innledning .....</i>	61
7.2	<i>Holdningen til videreutvikling av det statlige engasjementet.....</i>	61
7.2.1	<i>Det statlige engasjementet i et formuesforvaltningsperspektiv .....</i>	62

7.2.2	Vurdering av Statoil-styrets anbefaling	63
7.2.3	Hensyn regjeringen vektlegger	65
7.3	Regjeringens forslag til restrukturering av SDØE	72
7.4	SDØE i fremtidige utvinningstillatelser	80
7.5	Virkninger for statlige inntekter og risiko	81
7.6	Konklusjon	90
8	Fremtidig forvaltning av SDØE	92
8.1	Innledning og sammendrag	92
8.2	Hensyn ved utformingen av fremtidig forvalterordning	93
8.2.1	Videreføring av viktige egenskaper	93
8.3	Rettslige rammer for utforming av ny ordning	94
8.3.1	Forfatningsrettslige rammer	94
8.3.2	Petroleumslovgivningen	94
8.3.3	Konsesjonsdirektivet	95
8.3.4	Stemmeregler i samarbeidsavtaler	95
8.3.5	Forholdet til andre inngåtte avtaler	96
8.4	Ulike ordninger som har vært vurdert	96
8.4.1	Ivaretagelse uten opprettelse av egen forvalterenhet	96
8.4.2	Omforming av SDØE-andelene til en skatteordning	97
8.5	Forslag til ny forvalterordning	98
8.5.1	Innledning	98
8.5.2	Sammendrag av hovedstruktur	98
8.5.3	Sentrale elementer i organiseringen av forvalterenheten	99
8.5.4	Selskapets utførelse av forvalteroppgaven	102
8.5.5	Stemmeregler i interessentskapene	104
8.5.6	Forholdet til statens petroleumsforsikringsfond	106
8.5.7	Forvalterselskapets organisasjon og lokalisering	106
8.5.8	Lovfesting av hovedelementer	107
8.6	Konklusjon	108
9	Transportselskap for naturgass	109
9.1	Opprettelse av et nytt selskap for drift av infrastruktur for naturgass	109
9.2	Gjennomgang av dagens system	110
9.2.1	Beskrivelse av infrastrukturen for naturgass	110
9.2.2	Fordeling av oppgaver	114
9.3	Formål med driftsfunksjonen for gasstransport	116
9.4	Opprettelse av et nytt transportselskap	118
9.4.1	Transportselskapets oppgaver og virksomhetsområde	118
9.4.2	Etablering og eierskap	121
9.6	Konklusjon	123
10	Videre prosess	125
10.1	Salg av SDØE-andeler	125
10.2	Om børsintroduksjon	125
10.3	Etablering av 2 nye selskaper	130
10.4	Konklusjon	130
11.	Økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget	131

<i>11.1 Budsjettmessige forhold</i>	132
Liste over Vedlegg	134

1 Mål og utfordringer

1.1 Hovedmålene i petroleumspolitikken

Olje- og gassressursene utgjør en betydelig del av landets nasjonalformue og må forvaltes i et langsiktig perspektiv. Hovedmålene for petroleumsvirksomheten kan sammenfattes på følgende måte:

Verdiskaping, velferd og sysselsetting

- Olje- og gassressursene skal gi høyest mulig verdiskaping og bidra til å sikre velferd og sysselsetting. Velferd innebærer også sikkerhet for liv og helse på et nivå som minst er på høyde med det som gjelder på andre områder i velferdssamfunnet.

Internasjonalisering

- Bidra til en internasjonalisering av vår industri knyttet til olje- og gassvirksomheten, basert på industriens egen konkurransedyktighet. Dette vil bidra til å videreutvikle næringen utover varigheten av de norske olje- og gassressursene.

Miljø og energi

- Forene rollen som en stor energiprodusent med å være et foregangsland i miljøspørsmål.

Disse tre målene henger sammen og danner grunnlaget for regjeringens petroleumspolitik.

Det statlige eierskapet, som er hovedtema i denne proposisjonen, er særlig knyttet til det første målet, men vil også kunne ha stor betydning for internasjonaliseringsprosessen som pågår. Eierskapet i Statoil og Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) skal bidra til verdiskaping, velferd og sysselsetting til beste for hele det norske folk.

For å oppnå disse målene, er det viktig at olje- og gassvirksomheten organiseres slik at ressursene utnyttes på best mulig måte. Organiseringen av statens eierskap er et viktig virkemiddel i denne sammenhengen. Oppgaven vi står overfor er å videreutvikle og tilpasse strukturen til nye og store utfordringer, slik at vi på en best mulig måte kan nå de overordnede målene.

Ut fra disse hovedmålene har regjeringen konkretisert følgende prinsipper for olje- og gasspolitikken:

- Alle olje- og gassforekomstene på norsk sokkel tilhører samfunnet ved den norske staten som grunneier.
- Utvinningen av olje og gass skal reguleres på en måte som trykker hensynet til bærekraftig utvikling og en ansvarsfull og langsiktig forvaltning. På dette grunnlaget tildeler staten tidsavgrensede lete- og utvinningstillatelser til oljeselskapene.
- Petroleumsvirksomheten har stor betydning for norsk økonomi og for vår felles velferd. Derfor må den være under klar politisk kontroll og styring, og skje med høye krav til helse, sikkerhet og miljøtrygghet.
- Forvaltningen av ressursene skal skje til beste for alle innbyggere og fremtidige generasjoner. Det er et overordnet mål for regjeringens oljepolitikk at en størst mulig andel av verdiskapingen fra olje- og gassvirksomheten skal tilfalle fellesskapet.
- Statens pengestrøm fra petroleumsvirksomheten hentes ved skatt på oljeselskapene, inntekter fra Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) og utbytte fra Statoil og Hydro. Regjeringen vil fortsatt bruke disse virkemidlene aktivt for å sikre fellesskapets verdier og inntekter i framtida.
- For regjeringen er det viktig å sikre at virksomheten på norsk sokkel bidrar til industriell utvikling i Norge, både når det gjelder lete- og produksjonsvirksomhet, utbygginger, drift og vedlikehold, landbasert bearbeiding av olje og gass, teknologiutvikling og forskning.
- Norsk leverandørindustri er en viktig del av det samlede norske oljemiljøet, og mye av den teknologiske utviklingen skjer nettopp i samspillet mellom leverandørene og oljeselskapene. Vi vil at Norge fortsatt skal ha en konkurransedyktig og lønnsom olje- og gassindustri, som bidrar til sysselsetting og økt verdiskaping, og som kan hevde seg i konkurransen om oppgaver både her hjemme og i utlandet.
- Regjeringen vil følge opp disse hensynene og prinsippene gjennom lovgivningen, konsesjonspolitikken, nasjonalt eierskap til ressursene, og statlig deltakelse i olje- og gassvirksomheten gjennom Statens direkte økonomiske engasjement og våre to oljeselskaper.

1.2 Hovedutfordringer

I det følgende skisseres hovedutfordringer og sentrale utviklingstrekk som har betydning i et eier- og ressursforvalterperspektiv.

Mer moden kontinentalsokkel¹

Det er en stor ressursbase på norsk kontinentalsokkel. Denne fordeler seg på felt i drift, funn under vurdering, funn uten utbyggingsplaner samt uoppdagede ressurser, jf. figur 1.1. Om lag 20 prosent av de norske petroleumssressursene var produserte ved inngangen til år 2000. Det er derfor betydelige olje- og gassressurser igjen å oppdage og utvinne. Særlig i dypvannsområdene i Norskehavet vil det være mulig å gjøre nye, store funn, først og fremst gassfunn.

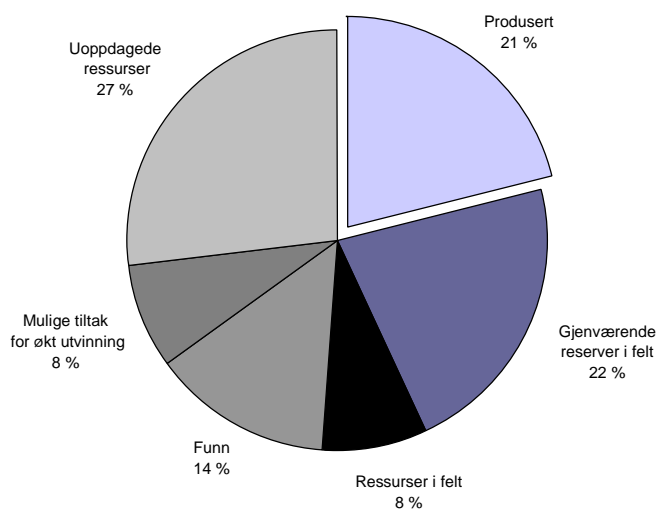
---

¹ En mer utførlig beskrivelse av ressursbasen på norsk kontinentalsokkel finnes i St. meld. nr. 39 (1999 – 2000).

Store deler av norsk kontinentalsokkel er kommet over i en mer moden fase. Særlig gjelder dette i Nordsjøen. Det gjøres færre og mindre funn og det er mer krevende å gjøre funnene drivverdige. Flere felt viser en avtakende produksjonsprofil. Utfordringene knyttet til å få ut en størst mulig del av ressursene og utnytte eksisterende infrastruktur er økende. Flere felt vil bli gjenstand for nedstenging og fjerning i årene fremover.

Det er mer krevende å videreutvikle de modne ressursene på en lønnsom måte enn det som er tilfellet for de største olje- og gassfeltene.

Det kan også ligge godt til rette for et økt samarbeid mellom britisk og norsk kontinentalsokkel – både på myndighets- og selskapssiden.

Figur 1.1: Petroleumsressurser på norsk kontinentalsokkel per 1. januar 2000 fordelt på ressursklasse

Kilde: Oljedirektoratet.

Rettighetshaverstruktur

Eiersammensetningen og beslutningstrukturen i mange av utvinningstillatelsene på norsk kontinentalsokkel er komplisert, med mange deltakere og små eierandeler til både operatører og partnere. "Teigblanding" er et uttrykk som ofte blir brukt for å beskrive eierforholdene på kontinentalsokkelen.

Bortsett fra TotalFinaElf, ExxonMobil og BP, som har sine hovedinteresser i sørlige deler av norsk kontinentalsokkel, har operatørene på kontinentalsokkelen en gjennomsnittlig eierandel på 20 prosent og de to største partnerne har i gjennomsnitt en andel på 25 prosent til sammen.

Det er store ulikheter i eiersammensetning i de ulike utvinningstillatelsene innenfor begrensede geografiske områder. Dette gjør det ekstra krevende å finne gode løsninger på tvers av tillatelser og grupper av selskaper. Et

eksempel er samordnet bruk av infrastruktur. Driftskostnadene knyttet til felt og områder er store, og potensialet for økt produksjon ved forlenget drift av felt og innfasing av nye satellitter til disse er betydelig. Dagens eiersammensetning og beslutningstruktur er dårlig tilpasset behovet for å få redusert slike kostnader og oppnå økt produksjon.

En restrukturering med større andeler til operatørene og færre, men større rettighetshavere, vil bidra til større verdiskaping på kontinentalsokkelen. Dette vil komme staten til gode gjennom skatter, kontantstrøm fra SDØE og eierskap i Statoil og Norsk Hydro.

Gjennom SDØE har staten et virkemiddel til å bidra til en opprydding i eiersammensetningen på kontinentalsokkelen for å øke verdiskapingen.

Internasjonalisering og globalisering

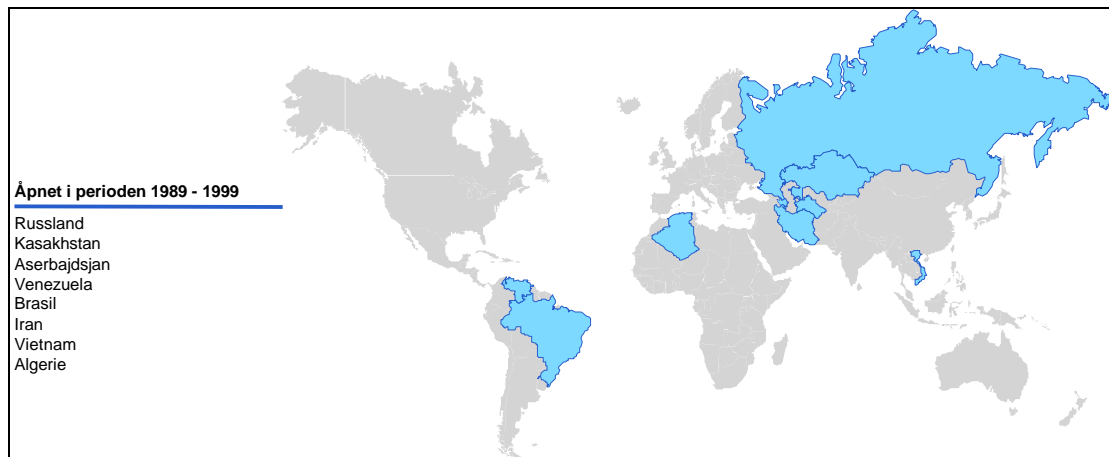
I den senere tid har de internasjonale oljeselskapene fått tilgang til petroleumsressurser i land som tidligere ikke var tilgjengelige for dem. Nye petroleumsprovinser er åpnet for private interesser. Videre er provinser som har vært lukket, i ferd med å bli gjenåpnet. Olje- og gassvirksomhet foregår i dag i mer enn 100 land over hele verden. Figur 1.2 viser områder som er åpnet opp i løpet av det siste tiåret.

For de enkelte petroleumsprovinser innebærer utviklingen økt konkurranse om kapital, og om selskapenes beste menneskelige ressurser. Særlig gjelder dette etter hvert som lavkostnadsregioner, som land i Midt-Østen, igjen inviterer utenlandske selskaper til å investere.

Internasjonalisering gir nye muligheter, men forsterker også de utfordringer vi står overfor på norsk kontinentalsokkel når det gjelder å sikre en god innsats fra de beste selskapene. Norsk kontinentalsokkel er et av flere alternativer når oljeselskaper prioriterer hvor de skal investere og bruke ressurser. I forhold til flere andre petroleumsprovinser innebærer leting, utbygging og produksjon på norsk kontinentalsokkel relativt høye kostnader. Dessuten er skattenivået høyere enn i andre petroleumsprovinser med tilsvarende kostnadsnivå.

For norsk olje- og gassindustri er internasjonalisering en viktig strategi for fremtidig utvikling. Selv om det fortsatt er store olje- og gassressurser igjen å utvinne på norsk kontinentalsokkel, vil potensialet for verdiskaping for norske selskaper i økende grad knytte seg til internasjonal virksomhet. Både Statoil og Norsk Hydro har etablert gode posisjoner i andre land. Også en rekke norske leverandørbedrifter har etablert viktige posisjoner i andre land og verdensdeler.

Figur 1.2: Åpning av nye områder

Kilde: UBS Warburg.

Konsolidering

En betydelig konsolideringstrend har gjort seg gjeldende innenfor olje- og gassindustrien de senere årene. En liknende utvikling har funnet sted innenfor andre sektorer, som for eksempel tele-, finans- og elektrisitetssektoren.

Konsolideringstrenden illustreres i tabell 1.1, som gir en oversikt over oppkjøp og fusjoner i perioden 1996 – 2000. De viktigste eksemplene i internasjonal sammenheng er BPs fusjon med Amoco og senere Arco, fusjonen mellom Exxon og Mobil og fusjonen mellom Total, Fina og senere Elf. Den annonserte sammenslåingen mellom Chevron og Texaco er også betydelig. Norsk Hydros overtakelse av Saga er et eksempel på at norske selskaper er en del av denne utviklingen.

Tabell 1.1: Oppkjøp og fusjoner 1996 – 2000

SELSKAP	TIDSPUNKT	TRANSAKSJONSVERDI (I MRD. USD)
Mobil/ Amoplex	1996	1,6
BP/Mobil (joint venture)	1996	1,6
Shell/Texaco (joint venture)	1996	4,0
Burlington/LL&E	1997	3,0
Texaco/Monterey	1997	1,4
Occidental/Elik Hills	1997	3,7
Ashland/Marathon	1997	2,7
Arco/UTP	1998	2,7
BP/Amoco	1998	48,2
Kerr-McGee/Oryx	1998	3,1
Exxon/Mobil	1998	78,9
Total/Fina	1998	12,8
Repsol/YPF	1999	15,2
BP Amoco/Arco	1999	27,2
Norsk Hydro/Saga*	1999	4,9
TotalFina/Elf	1999	53,5
Chevron/Texaco	2000	35,8
Andre**	1996-1999	204,1
Sum	1996-1999	468,6

* I samarbeid med Statoil, som overtok om lag 25 prosent av Sagas portefølje av andeler i utvinningstillatelser.

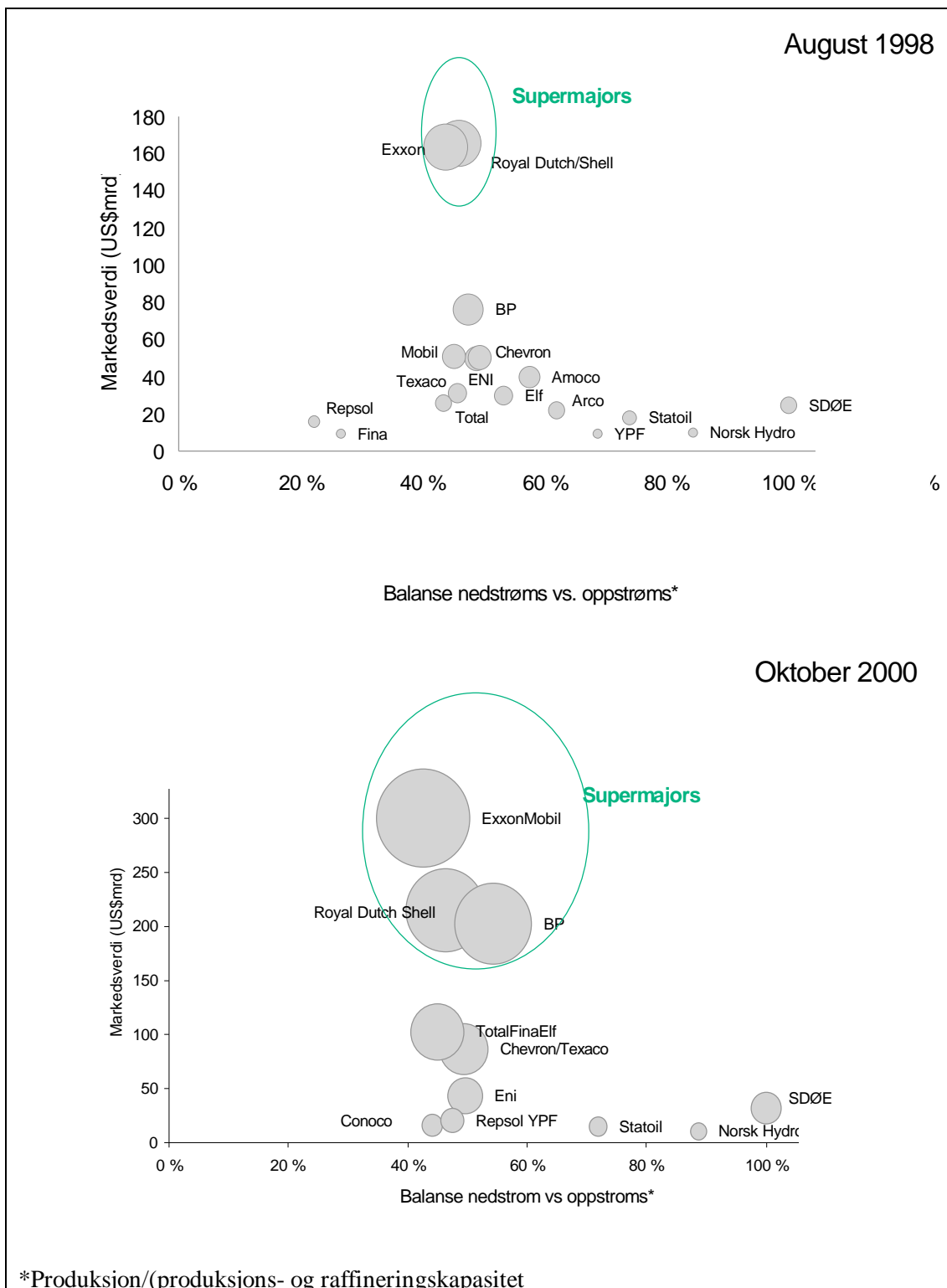
** Kun transaksjoner verd over USD 100 mill.

Kilde: UBS Warburg.

Figur 1.3 gir også et perspektiv på konsolideringstrenden. Her vises endringen fra august 1998 til oktober 2000. Figuren angir markedsverdi (vertikal akse) og balanse mellom oppstrøms- og nedstrømsvirksomhet (horisontal akse) for de største børsnoterte olje- og gasselskapene samt Statoil og SDØE. 100 prosent betyr at selskapene kun har oppstrømsvirksomhet.

Figuren illustrerer at det er blitt færre selskaper og at noen av dem, særlig de største, er blitt vesentlig større. Gruppen av såkalte "supermajors" er utvidet fra to, Exxon og Royal Dutch/Shell, til tre, ExxonMobil, Royal Dutch/Shell og BP. Mellomsjiktet av selskaper er blitt tynnet ut. I august 1998 var det 9 selskaper med markedsverdi i størrelsesorden 20 – 100 mrd. USD. I oktober 2000 var det tilsvarende tallet 4.

Selskapene har videre en tendens til å balansere virksomheten mellom aktiviteter oppstrøms og kapasitet nedstrøms.

Figur 1.3: Konsolidering

Kilde: UBS Warburg.

Det er flere årsaker til at disse transaksjonene har funnet sted. En viktig motivasjon har vært å oppnå synergieffekter, spesielt på kostnadssiden. Det har vært et betydelig press på selskapene for å øke inntjeningen gjennom kostnadsreduksjoner.

Konsolideringstrenden har konsekvenser for hele olje- og gassindustrien ettersom de nye selskapene som skapes gjennom konsolideringen viser klare konkurransemessige fortrinn. Betydelige midler er frigjort som følge av gjennomførte salg og rekapitalisering av de nye selskapene. Disse midlene kan benyttes til nye oppkjøp.

Konsolideringen har betydning både for konkurransemessige utfordringer selskapene imellom og for aktørbildet på norsk kontinentalsokkel. De største selskapene vil eksempelvis normalt fokusere på høyere andeler og færre posisjoner.

Endringer i det europeiske gassmarkedet

Utviklingen i det europeiske gassmarkedet har stor betydning for Statoil og statens økonomiske interesser på norsk kontinentalsokkel.

Strukturendringene som skjer i europeiske gass- og elmarkeder, drevet fram av økt konkurranse, konvergens mellom bransjer samt nye rammevilkår, er en stor og krevende utfordring.

EUs el- og gassdirektiver bidrar til å åpne for mer direkte konkurranse mellom alternative leverandører overfor sluttbrukere i markedet. Enkelte land på kontinentet tenderer mot å gå både lengre og raskere i retning av å åpne markedene for konkurranse enn kravene i EU-direktivene tilsier. Innføringen av gassmarkedsdirektivet i EU kan forsterke konvergensen mellom markedene for gass og elektrisitet.

Restrukturering og innføring av tredjepartsadgang til transmisjons- og distribusjonsrørledninger vil kunne skape nye forretningsmuligheter for selskapene på norsk kontinentalsokkel. I fremtiden vil norske produsenter få større adgang til å nå sluttbrukerne direkte, eller til å engasjere seg i prosjekter lengre ned i verdikjeden. På den annen side vil strukturendringene i gassmarkedet være en utfordring når det gjelder å videreutvikle den type langsiktige salgskontrakter som hittil har sikret utbygging av gassprosjekter på norsk kontinentalsokkel. Forsyningssikkerhet vil være viktig også i fremtiden.

Gasselskapenes forretningsutvikling preges av fokus på verdiskapingsmuligheter og markedsposisjoner langs hele verdikjeden. Gaz de France, Ruhrgas og en rekke av de tyske elektrisitetsselskapene konkurrerer om å kjøpe seg inn i distribusjon og transmisjon i en rekke europeiske land. Oppstrøms har for eksempel Gazprom gått i allianse med Royal Dutch/Shell, ENI, Ruhrgas, Wintershall, BASF og Gasunie for å sikre seg adgang til markeder og kapital for realisering av nye prosjekter.

Sonatrach har invitert BP og andre internasjonale oppstrømselskaper inn i nye prosjekter og som deltakere i markedsføring av gass fra disse.

Med denne basisen vil regjeringen summere opp utfordringene vi står overfor som følger:

- Petroleumsvirksomheten er vår viktigste eksportnæring, med betydelige muligheter for industriell videreutvikling, økt konkurransekraft og internasjonal deltakelse. Det er viktig at erfaring, kompetanse og etablerte markedsposisjoner blir videreutviklet slik at Norge beholder sin stilling som en ledende energinasjon, ved at både de norske oljeselskapene og leverandørindustrien får et solid grunnlag for å etablere sterkere posisjoner i de internasjonale energimarkedene.
- Norsk kontinentalsokkel byr fortsatt på løfterike muligheter. Hittil er om lag 20 prosent av de kjente olje- og gassreservene på norsk sokkel utvunnet. Det er påvist reserver som gir et stort potensiale for virksomheten på norsk sokkel i fremtiden, dvs at de kan gi produksjon av olje i 20 -25 år og av gass i opp mot 100 år. I tillegg kommer muligheter for nye funn og økt utvinningsgrad i hver brønn som følge av teknologiske fremskritt.
- Det finnes altså betydelige gjenværende reserver og det er fortsatt mulig å gjøre mange nye lønnsomme funn. Men disse reservene vil i mange tilfelle ligge mer utilgjengelig til, og dermed være mer krevende å utvinne. Det blir viktig å legge til rette for en effektiv ressursbruk av disse reservene gjennom tidsavgrensede lete- og utvinningstillatelser, slik at virksomheten på norsk sokkel kan opprettholde sin konkurransekraft.
- Et hovedelement i en hittil vellykket norsk oljepolitikk er at en aktiv konkurranse mellom flere kompetente selskaper bidrar til en best mulig ressursutnyttelse. På denne måten sørger vi for at de bryner seg mot hverandre, bl. a. når det gjelder geologisk kunnskap og letemodeller, utbyggings- og transportopplegg, og reduserte utslipp av klimagasser.
- De internasjonale markedene for norsk naturgass er i sterk endring og dermed preget av uklarhet. For å sikre at verdiene til de norske gassressursene skal kunne realiseres i tråd med våre prinsipper, må vi legge til rette for at Norge gjennom Statoil også i fremtiden kan ha et sterkt europeisk olje-, gass- og energiselskap. Det vil si et selskap som kan konkurrere på likeverdige vilkår, både når det gjelder produksjon, distribusjon og markedsføring.
- Det innenlandske markedet for direkte bruk av naturgass til industri, samferdselsformål, fjernvarme og annen anvendelse må utvikles videre. I årene som kommer vil det ligge store muligheter for nye former for bruk og foredling av gassressursene bl. a. i forbindelse med oppdrettsnæringen, båt- og fergetrafikken langs kysten, næringsrettet bruk av bioteknologi, og utvikling av den etablerte industrien; noe som også regjeringen legger opp til gjennom en egen handlingsplan for innenlandsk bruk av naturgass.
- De siste årene har vi sett en rekke fusjoner og oppkjøp i olje- og gassindustrien på tvers av landegrensene. For å videreutvikle kompetansen og verdiene i de norske oljeselskapene og i leverandørindustrien, må det legges til rette for at de skal fortsette å søke oppgaver i andre land.

En videreutvikling av det statlige engasjementet i norsk petroleumsvirksomhet må ha fokus på de muligheter og utfordringer disse endringene medfører for vår langsiktige gassforvaltning.

Konsekvenser for det statlige engasjement

Med de utfordringer vi står overfor, er det vesentlig å styrke virksomheten på norsk kontinentalsokkel. Organiseringen og sammensettingen av det statlige engasjementet i petroleumsvirksomheten må vurderes nøye. Regjeringen vil fokusere på en langsiktig forvaltning av olje- og gassressursene;

- som styrker vårt samfunn industrielt gjennom satsing nasjonalt og internasjonalt som vil gi grunnlag for trygge arbeidsplasser,
- *samtidig* som vi ivaretar statsfinansielle hensyn for å trygge og utvikle velferdsstaten.

Situasjonen ligger godt til rette for å forbedre kontinentalsokkelens effektivitet og for å videreutvikle de nasjonale, industrielle miljøene både hjemme og internasjonalt i vår viktigste industri. Det vil gi positive ringvirkninger for landbasert industri og kompetansemiljøer i Norge.

Den langsiktige gassforvaltningen er en helt spesiell, viktig og krevende utfordring.

Alle disse forhold vil påvirke norsk kontinentalsokkels konkurransekraft. For å sikre en best mulig ressursforvaltning og videreutvikle det internasjonale engasjementet, er det helt avgjørende at norsk kontinentalsokkels konkurransekraft videreutvikles og styrkes.

De viktigste hensynene som ligger til grunn for den videreutviklingen av statens engasjement regjeringen tar sikte på å gjennomføre, er å:

- sikre statens inntekter;
- videreutvikle norsk oljeindustri både nasjonalt og internasjonalt;
- videreutvikle norsk kontinentalsokkels konkurransekraft;
- sikre langsiktig gassforvaltning som en integrert del av disse tre elementene.

I denne proposisjonen legger regjeringen fram sine vurderinger og forslag til hvordan statens eierskap bør innrettes for å realisere de overordnede petroleumspolitiske mål.

2 Sammendrag

1. Bakgrunn

Olje- og gassressursene tilhører hele det norske samfunnet og skal forvaltes til beste for nålevende og kommende generasjoner. Derfor er det et overordnet mål for regjeringens olje- og gasspolitikk at en størst mulig andel av verdiskapingen fra olje- og gassvirksomheten skal tilfalle fellesskapet.

Endringer i markeds- og konkurranseforholdene i olje og gassindustrien gjør det nødvendig å foreta tilpasninger for å nå dette målet og fortsatt sikre sysselsetting, høy verdiskaping og en sterk norsk olje- og gassindustri. Det er viktig at denne industrien både løser sine oppgaver på norsk kontinentalsokkel og er i stand til å hevde seg internasjonalt.

Derfor fremmer regjeringen forslag om en bedre organisering av det statlige eierskapet til olje- og gassforekomstene.

2. Åpner for nye eiere i Statoil

Regjeringen foreslår å åpne opp for flere eiere i Statoil ved å børsnotere selskapet. Utvidet eierskap vil tilføre ny kompetanse, nye partnere og ny kapital. Statoil skal fortsatt være et norskbasert selskap. Hovedkontor med tilhørende hovedledelse, beslutningsmyndighet og strategifunksjoner skal være lokalisert i Norge. Staten skal beholde minst 2/3 av aksjene i selskapet.

Ved børsnotering tas det i første omgang inn nye eiere tilsvarende 10 - 25 prosent av selskapets verdi. Dette vil primært skje ved utstedelse av nye aksjer i morselskapet Den norske stats oljeselskap a.s, i kombinasjon med salg av deler av statens aksjer, og da rettet mot norske og internasjonale kapitalmarkeder.

Statoil gis anledning til å inngå eiermessige strategiske allianser med andre selskaper. Dette kan først skje etter børsnotering av selskapet.

3. Restrukturering av SDØE

Regjeringen foreslår at SDØE-andeler tilsvarende 20 prosent av verdiene i SDØE inngår i en restrukturering av det statlige engasjementet, forutsatt at staten oppnår tilfredsstillende vilkår. Staten beholder SDØE-andeler

tilsvarende 80 prosent av verdiene i SDØE. Andelene regjeringen legger opp til å selge til Statoil vil utgjøre om lag 15 prosent, mens andelene en legger opp til å selge til Norsk Hydro og andre selskaper vil utgjøre om lag 5 prosent.

Som en del av restruktureringen foreslår regjeringen dessuten at det foretas et bytte mellom staten og Den norske stats oljeselskap a.s, slik at staten reduserer sine eierandeler i Europipe II og utvalgte felt og øker sine eierandeler i Norpipe og Statpipe.

Videre foreslår regjeringen at det som en del av restruktureringen foretas en endring i eierstrukturen i råoljeterminalen på Mongstad, slik at staten får en eierandel.

4. Alle transaksjoner skal skje til markedsverdi

Regjeringen foreslår at Statoil dels skal betale for SDØE-andeler i kontanter, dels vil SDØE-andeler kunne inngå i selskapet som tingsinnskudd. Det vil bli tatt endelig stilling til den mest hensiktsmessige betalingsform i lys av den best egnede kapitalstruktur for oljeselskapet.

Oppgjør for SDØE-andeler fra andre selskaper vil skje i kontanter.

5. SDØE i fremtidige konsesjonstildelinger

Regjeringen legger opp til at staten fortsatt skal kunne ta SDØE-andeler i fremtidige konsesjonstildelinger.

6. Nytt selskap til å forvalte SDØE

Regjeringen foreslår at det skal opprettes et nytt statsaksjeselskap som skal forvalte SDØE-porteføljen i utvinningstillatelser, rørledninger og landanlegg som staten beholder andeler i.

Det nye selskapet skal realisere formålet uten å inneha tilsvarende kompetanse som tradisjonelle oljeselskaper. Nye statlige deltakerandeler vil bli forvaltet av selskapet. Selskapet skal ikke selv søke om nye tillatelser. Det skal ikke gis operatørskap. Virksomheten selskapet er involvert i, vil være funksjonelt knyttet til petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel. SDØE-andelene forvaltes av selskapet for statens regning og risiko. Utgifter og inntekter knyttet til SDØE-andelene vil fortsatt kanaliseres over statsbudsjettet.

Regjeringen foreslår at selskapet lokaliseres til Stavanger.

Det vil i nær fremtid bli fremmet en egen Odelstingsproposisjon med forslag til lovgivning som regulerer selskapet.

7. Nytt transportselskap for naturgass

Regjeringen foreslår at det skal opprettes et uavhengig selskap for transport av naturgass på norsk kontinentalsokkel. Selskapet foreslås organisert som et aksjeselskap.

Det legges opp til at alle tekniske driftsoppgaver fortsatt utføres av de organisasjonene som gjør dette i dag etter avtale med det nyopprettede transportselskapet. Dette innebærer at det nye selskapet skal konsentrere sine oppgaver om systemdrift, lisensadministrasjon og overordnet tilsyn med den samlede transportinfrastrukturen på norsk kontinentalsokkel.

Transportselskapet vil overta ansvaret for rørledninger og transportrelaterte behandlingsanlegg for gass. Dette er anlegg som ut fra ressursforvaltningsmessige og sikkerhetsmessige hensyn er integrert i driften av transportsystemet for gass.

Selskapet skal inntil videre eies av staten, inntil man har funnet en varig form på eierskapet i rørsystemene på kontinentalsokkelen.

Det legges opp til at alle selskaper som har ansvar for gassrørledninger og transportrelaterte anlegg skal behandles på samme måte.

8. Sikre verdier ved børsnotering

Regjeringen vil arbeide for en børsnotering som sikrer de økonomiske interesser på en best mulig måte.

Regjeringen vil i løpet av våren 2001 ta nærmere stilling til tidspunktet for børsnoteringen. Det arbeides med å legge til rette for at børsnotering av Statoil kan finne sted i løpet av 2001. Salg av SDØE-andeler til Statoil vil bli gjennomført før børsnoteringen. Etablering av forvalterselskapet for SDØE og transportselskapet for naturgass vil også skje før børsnoteringen. Salg av SDØE-andeler til andre selskaper enn Statoil kan skje parallelt – eller noe tidsforskjøvet – i forhold til salgsprosessen overfor Statoil.

9. Statoil avsetter olje og gass

Regjeringen legger ikke opp til noen vesentlige endringer i organiseringen av avsetningen av statens olje og gass. Statoil vil således fortsatt ivareta avsetningen av statens olje og gass.

10. Juridiske vurderinger

Regjeringen har foretatt omfattende juridiske vurderinger av de ulike forslagene, herunder en vurdering av EU-/EØS-rettslige spørsmål. Regjeringen mener at forslagene kan gjennomføres innenfor gjeldende rettslige rammer.

3 Bakgrunn

3.1 Petroleumsvirksomhetens plass i norsk økonomi

Petroleumsvirksomheten har i løpet av de siste 35 år utviklet seg til å bli en viktig del av norsk økonomi, og har i stor grad bidratt til utviklingen av det norske velferdssamfunnet. Sektoren er en betydelig bidragsyter til statens inntekter og til den samlede verdiskapingen. Også i en internasjonal sammenheng spiller norsk petroleumsvirksomhet en viktig rolle. Norge er den tredje største oljeeksportøren i verden. Vi er også en av de største leverandørene av naturgass til Europa.

Petroleumsvirksomhetens bidrag til den samlede verdiskapingen i Norge, målt ved sektorens andel av bruttonasjonalprodukt, var i 1999 om lag 15 prosent. Denne andelen har vært forholdsvis stabil over en lengre periode, men i 2000 forventes nærmere 1/4 av samlet verdiskaping å komme fra petroleumsvirksomheten. Økningen skyldes hovedsakelig den høye oljeprisen. Verdiskapingen fra olje- og gassektoren er høyere enn bidraget fra samlet industriproduksjon i Norge.

Som følge av endringer i oljeprisen har statens inntekter fra petroleumsvirksomheten variert. Tidlig på 80-tallet utgjorde petroleumsinntektene om lag 20 prosent av statens samlede inntekter. Dette var like mye som i 1997, selv om produksjonen i dette året var fire ganger så høy som i første del av 80-tallet. I 1998 og 1999 utgjorde statens inntekter fra petroleumsvirksomheten i underkant av 10 prosent av statens samlede inntekter, hovedsakelig som følge av lavere oljepris. For inneværende år forventes statens petroleumsinntekter å utgjøre om lag 1/4 av de samlede inntektene. Andelen har aldri vært høyere.

Også eksportverdien av petroleumsvirksomheten har variert som følge av oljeprisendringer. Gjennom hele 1990-tallet har petroleumsvirksomhetens andel av den samlede eksporten vært i størrelsesorden 30 prosent eller mer. I 1999 utgjorde petroleumsvirksomheten om lag 35 prosent av den samlede eksporten. I inneværende år forventes denne andelen å utgjøre i størrelsesorden 50 prosent.

Investeringer knyttet til norsk petroleumsvirksomhet utgjør en betydelig andel av samlede investeringer i Norge. I 1999 var andelen rundt 25 prosent; forventet andel i 2000 er 20 prosent. Petroleumsinvesteringenes andel av samlede investeringer har variert over tid. Slike variasjoner har hatt stor betydning for utviklingen i aktivitetsnivået i fastlandsøkonomien.

Om lag 75 000 personer er sysselsatt innen petroleumsrettet virksomhet. Den petroleumsrettede sysselsettingen utgjør om lag tre prosent av total sysselsetting i Norge.

3.2 Statens petroleumsformue og inntekter fra sektoren

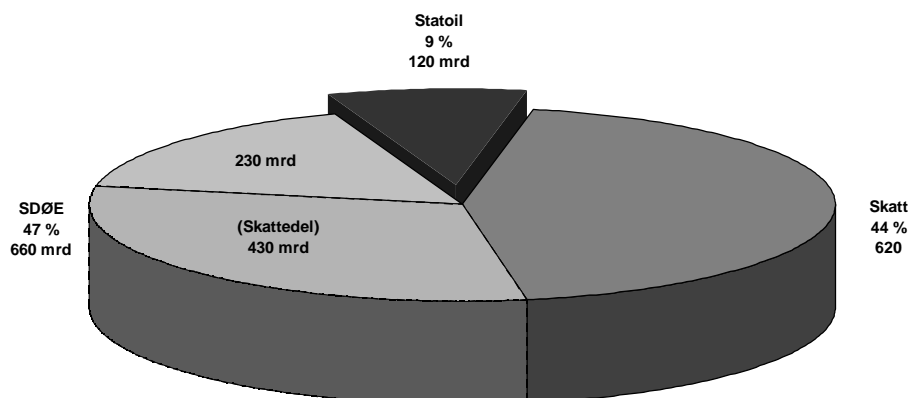
Staten har en betydelig petroleumsformue. Den består av flere komponenter med ulike egenskaper vedrørende avkastning, tidsprofil og risiko. De ulike komponentene er:

- verdien av fremtidige skatter og avgifter;
- verdien av fremtidig netto kontantstrøm fra SDØE; og
- verdien av statens andel av egenkapital i Statoil og Norsk Hydro.²

Nåverdien av fremtidige skatter og avgifter er anslått til 620 mrd. kroner. Dette omfatter inntektsskatt på 28 prosent, særskatt på 50 prosent, produksjonsavgift, CO₂-avgift og arealavgift. Størsteparten av verdiene staten hittil har realisert fra petroleumsvirksomheten, er kommet gjennom skattesystemet.

Nåverdien av fremtidig kontantstrøm fra SDØE er anslått til 660 mrd. kroner. Kontinentalsokkelens effektivitet og konkurransekraft er viktig for at størst mulig inntekter fra skatt og SDØE skal kunne realiseres.

Markedsverdien av eierskapet i Statoil ble i juni 1999 anslått til om lag 120 mrd. kroner.³ Den antas å ha økt etter dette.

Figur 3.1 Statens petroleumsformue⁴

Kilde: Olje- og energidepartementet, UBS Warburg.

² Statens andel av olje- og gassvirksomheten til Norsk Hydro.

³ Warburg Dillon Read anslo verdien til 111 mrd. kroner, mens DnB Markets anslo verdien til 126 mrd. kroner.

⁴ I illustrasjonen er det beregniskteknisk lagt til grunn at 65 pst av verdiene som i dag knyttes til SDØE ville tilfalt staten som skatteinntekter dersom eiendelene hadde vært i selskapsmessig eie.

Beregningene av nåverdien av SDØE og skatt ved 7 prosent reell diskonteringsrate, har tatt utgangspunkt i tallgrunnlaget fra Nasjonalbudsjettet 2001. Departementet vil på vanlig måte presentere nye totale sokkelanslag fra petroleumsvirksomheten, tidligst i Langtidsprogrammet 2002-05.

Det finnes ingen observerbar markedsverdi for de ulike deler av Norsk Hydro, som for eksempel olje- og gassdelen. I henhold til anslag gjort av Pareto Securities er verdien av statens andel av Norsk Hydros olje- og gassvirksomhet i størrelsesorden 25 mrd. kroner.

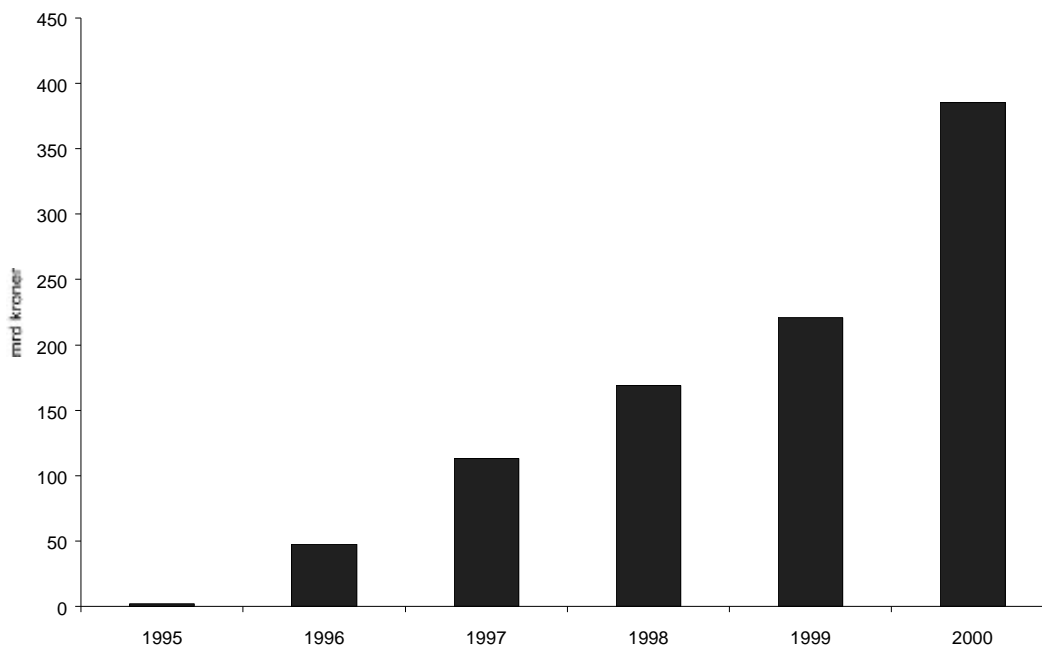
De ulike inntektsstrømmene til staten vil være skatte- og avgiftsinntekter, nettokontantstrøm fra SDØE og utbytte fra Statoil og Norsk Hydro.

Inntektene fra petroleumsvirksomheten plasseres i Statens petroleumsfond. Fondets inntektsside består av statens netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten, samt avkastning på fondets midler. Fondets utgifter består av en årlig overføring til statskassen som tilsvarer bruken av petroleumsinntekter over statsbudsjettet, dvs. dekning av det oljekorrigerte underskuddet.

Fondet har to formål:

- For det første å være en buffer som gir større handlefrihet i den økonomiske politikken dersom oljeprisen eller aktiviteten i fastlandsøkonomien skulle svikte.
- For det andre å være et redskap for å håndtere statsfinansielle utfordringer knyttet til blant annet en aldrende befolkning og samtidig avtakende petroleumsinntekter.

Markedsverdien av petroleumsfondet var ved utgangen av 1999 om lag 220 mrd. kroner. I Nasjonalbudsjettet for 2001 er verdien av fondet ved utgangen av 2000 anslått til om lag 385 mrd. kroner.

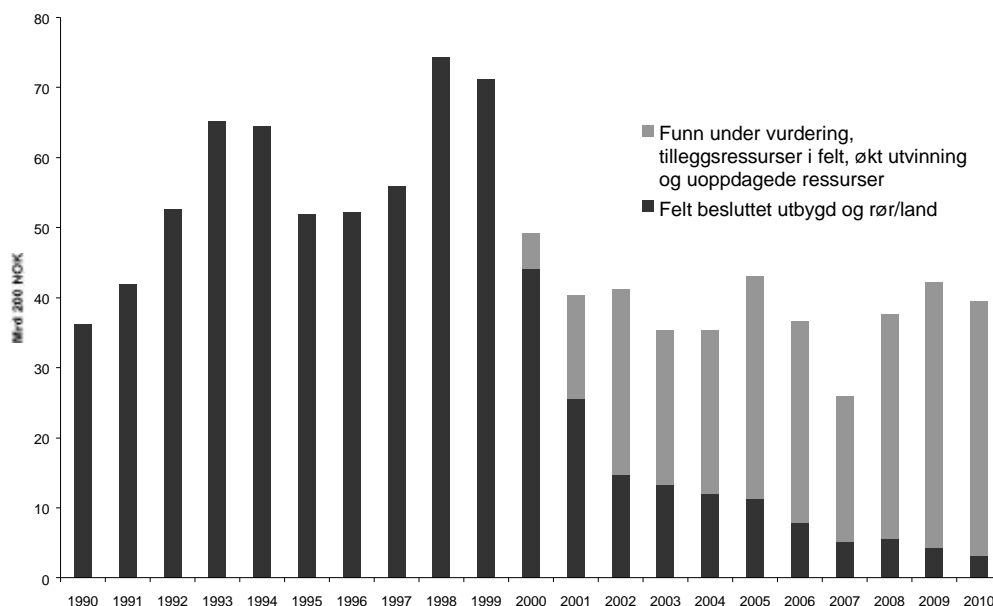
Figur 3.2: Petroleumsfondet

Kilde: Finansdepartementet.

3.3 Utsiktene fremover

Investeringer

I årene fremover forventes aktivitetsnivået i petroleumssektoren å bli lavere enn de høye nivåene i 1998 og 1999, jf. figur 3.3 som viser anslag for fremtidig investeringsnivå på kontinentalsokkelen. Det er verken et mål i seg selv eller realistisk å opprettholde et så høyt investeringsnivå som i disse årene. Men det er viktig å unngå et bratt fall i aktivitetsnivået og bidra til et jevnere aktivitetsnivå på kontinentalsokkelen og i leverandørindustrien.

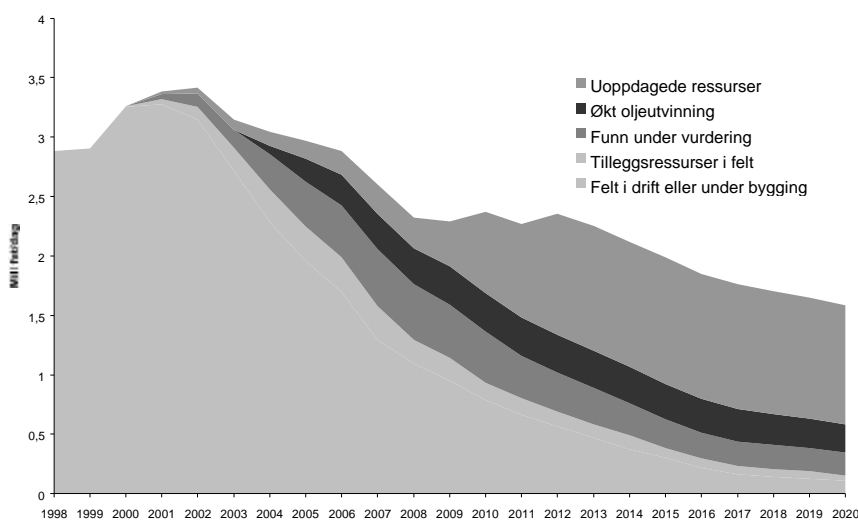

Figur 3.3: Investeringsnivå på norsk kontinentalsokkel fra 1990 og anslag frem til 2010

Kilde: Oljedirektoratet og Olje- og energidepartementet.

Oljeproduksjon

Den norske oljeproduksjonen økte jevnt fra starten i 1971 og fram til midten av 1990-tallet. De siste fire årene har oljeproduksjonen vært stabil med rundt 3 mill. fat per dag. Produksjonen fra norsk kontinentalsokkel forventes å nå et toppnivå i de nærmeste årene for så å avta gradvis. For å kunne avdempe fallet i produksjonen i årene fremover, er en avhengig av at det gjøres nye oljefunn og at det realiseres ressurser det i dag ikke eksisterer planer for å utnytte.

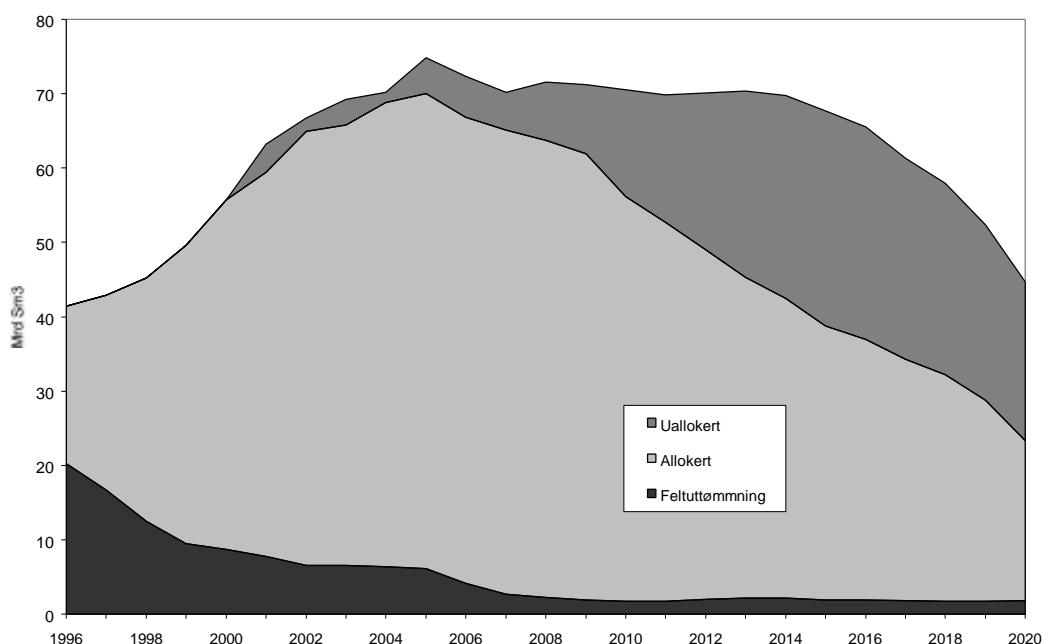
Figur 3.4: Prognose for oljeproduksjonen fra norsk kontinentalsokkel

Kilde: Oljedirektoratet og Olje- og energidepartementet.

Gassproduksjon

Naturgass vil gradvis komme til å spille en viktigere rolle i den norske petroleumsvirksomheten. Produksjon av gass utgjør i dag om lag 20 prosent av den totale petroleumproduksjonen. Andelen vil øke de kommende årene. Gassvirksomheten er inne i en periode med rask oppbygging. Inngåtte langsiktige gassalgsforpliktelser øker fra om lag 55 mrd. Sm³ i 2000 til om lag 70 mrd. Sm³ i 2004, jf. figur 3.5. Eventuelle nye salg vil øke eksportvolumene ytterligere. Det er gjort betydelige investeringer innenfor gassvirksomheten på norsk kontinentalsokkel og det er inngått langsiktige gassalgsavtaler som forventes å gi salgsinntekter i området 800-1000 mrd. kroner.

Som det framgår av figuren er det også et betydelig gassvolum som ikke er allokert til konkrete felt.

Figur 3.5: Kontraktsfestede leveringsforpliktelser for naturgass fra norsk kontinentalsokkel

Kilde: Oljedirektoratet, Olje- og energidepartementet.

3.4 Industriell utvikling

Da det ble påvist drivverdige petroleumforekomster på norsk kontinentalsokkel på slutten av 1960-tallet, ble det et viktig mål å utvikle nasjonal kompetanse og industri, og å sikre størst mulig inntekter til felleskapet.

Det var begrenset kompetanse om olje- og gassvirksomhet i Norge på den tiden. Svært få norske selskaper hadde erfaring fra slik virksomhet. Forutsetningene for å bygge opp en ny industri var likevel til stede, blant

annet som følge av nærhet til olje- og gassfeltene, høyt utdannet arbeidskraft og industri med erfaring fra maritim virksomhet og kontraktørvirksomhet.

I dag har vi en industri som på mange områder er både teknologisk ledende og internasjonalt konkurransedyktig, og som står for betydelig verdiskaping. Potensialet for fortsatt verdiskaping er stort.

Oppbygging og utvikling av norske oljeselskaper

Oppbygging og videreutvikling av tre norske oljemiljøer har siden tidlig på 70-tallet vært en hovedpilar i norsk olje- og gasspolitikk. Dette var delvis inspirert av erfaringer fra andre land. Statoil som heleid statlig selskap, Norsk Hydro som delvis statlig og Saga som privat aksjeselskap, har hver for seg og samlet sett vært viktige forretningsmessige bærebjelker i virksomheten.

Statoil ble etablert i 1972 som statens forretningsmessige instrument i petroleumsvirksomheten. Lenge var Statoil et privilegert, nasjonalt, statlig oljeselskap, noe som blant annet kom til uttrykk ved konsesjonstildelingene. Også Norsk Hydro og Saga Petroleum hadde visse privilegier de første årene.

Statoil har utviklet seg til å bli et internasjonalt oljeselskap som driver virksomhet på lik linje med andre selskaper og innen flere forretningsområder: undersøkelse og produksjon av olje- og gass, raffinering, petrokjemi, markedsføring og andre aktiviteter. Statoil har gradvis ekspandert sin virksomhet utenfor Norge, særlig innen olje- og gassutvinning de siste 10 årene. Den internasjonale satsingen innen undersøkelse og produksjon forventes å få en stadig større betydning for selskapet. Statoil brukes ikke lenger som et instrument i petroleumspolitikken.

Norsk Hydro var allerede før den norske oljealderen et betydelig industrikonsern. Gjennom deltakelse i virksomheten på norsk kontinentalsokkel har selskapet utvidet virksomhetsomfanget. I likhet med Statoil, har Norsk Hydro ekspandert internasjonalt, oppstrøms så vel som nedstrøms.

Saga Petroleum var det minste av de tre norske selskapene og det eneste uten direkte statlige eierposter. Selskapet fokuserte på virksomhet innen undersøkelse og produksjon av olje og gass, i hovedsak i Norge, men også i utlandet. Saga ble i 1999 kjøpt opp av Norsk Hydro. Deler av Sagas andeler i utvinningstillatelser ble i denne forbindelse solgt videre til Statoil.

Statoil og Norsk Hydro har gjennom virksomhet på norsk kontinentalsokkel vokst til å bli to av største selskapene i Norge. I internasjonal målestokk er imidlertid begge selskapene små.

Andre norske selskaper

Også andre, mindre norske oljeselskaper har vært involvert i petroleumsvirksomheten. I dag er kun tre av disse, Pelican, Ugland og DNO,

deltakere på norsk kontinentalsokkel, og da med lave eierandeler i enkelte mindre felt. Bortsett fra Statoil, Norsk Hydro og Saga, har ingen norske selskaper hatt operatøroppgaver på norsk kontinentalsokkel.

Utenlandske selskaper

De fleste av de store utenlandske oljeselskapene er, eller har vært, engasjert på norsk kontinentalsokkel. Blant de utenlandske selskapene er det fremdeles de største som spiller de mest sentrale rollene, med BP, ExxonMobil, RoyalDutch/Shell og TotalFinaElf i spissen. De mellomstore og små selskapene som gruppe er svakere representert, selv om enkelt-selskaper også i denne kategorien (som Phillips Petroleum, Conoco og Eni) har et betydelig engasjement.

Balansen mellom norske og utenlandske selskaper har endret seg over tid. I den første konsesjonsrunden i 1965 var norsk andel av eierinteressene 9 prosent. I den tredje konsesjonsrunden hadde dette bildet endret seg. De utenlandske selskaperens andeler var små, ikke minst som følge av at Statoil fikk 50 prosent ved samtlige tildelinger.

Utenlandske selskaper opererer om lag 20 prosent av oljeressursene knyttet til felt i drift, felt godkjent utbygd og funn i planleggingsfasen og om lag 10 prosent av gassressursene knyttet til felt i drift.

Utenlandske selskaper har bidratt til oppbyggingen av norsk olje- og gassindustri ved tilførsel av kapital, kompetanse og teknologi. I et verdiskapingsperspektiv er det svært viktig at teknologisk ledende utenlandske selskaper fortsetter å spille en rolle i norsk oljevirkosomhet sammen med de norske selskapene.

Verfts- og leverandørindustrien

Et viktig mål i norsk olje- og gasspolitikk har vært å bygge opp og videreutvikle en egen norsk leverandørindustri.

Norske leverandører fikk etter hvert store utbyggingsoppgaver på norsk kontinentalsokkel, samtidig som det ble satset på utvikling av ny teknologi i samarbeid med oljeselskapene. Gradvis har det utviklet seg en konkurransedyktig norsk leverandørindustri, som i dag er representert i de fleste segmentene av markedet. Ved feltutbygginger på norsk kontinentalsokkel de siste årene har over 50 prosent av leveransene kommet fra norsk industri. Norsk leverandørindustri har dessuten vist seg å være konkurransedyktig på verdensmarkedet og er i dag ledende innen flere markedssegmenter. Dette gjelder spesielt innen teknologi for dypvannsutbygginger.

Norsk verfts- og leverandørindustri står nå overfor store utfordringer forårsaket av en gradvis modning og forventning om lavere investeringsnivå på norsk kontinentalsokkel, store og raskere teknologiske endringer,

strukturendringer i olje- og leverandørindustrien og ikke minst en sterkere global konkurranse om oppdrag.

I en situasjon med lavere aktivitetsnivå og endret etterspørsel, må leverandørindustrien tilpasse strukturen og kapasiteten til den nye markedssituasjonen. Utvikling av ny teknologi og nye utbyggingsløsninger vil dessuten endre strukturen i leverandørindustrien og omstrukturering blir nødvendig. Deler av industrien må finne nye markedssegmenter for å sikre fremtidig virksomhet og vekst, mens andre deler av bransjen vil oppnå vekst innen etablerte kjerneområder eller ved å styrke kompetansen innen områder hvor aktiviteten til nå har vært begrenset.

Evne til teknologiutvikling vil være avgjørende for fremtidig suksess. Selskapene må tilpasse sin virksomhet til fremtidens utbyggingsløsninger og markedsforhold, samtidig som nøkkelkompetansen ivaretas og videreutvikles.

Vi har i dag sterke, selvstendige forskningsinstitusjoner, og det er etablert tunge norske forskningsmiljøer med basis i Statoil og Norsk Hydro hvor leverandørindustrien og selvstendige forskningsinstitusjoner er aktive medspillere. Samtidig stimuleres utenlandske oljeselskaper til forskningsaktivitet i Norge. For å fremme videre teknologiutvikling, har myndighetene og leverandørindustrien i samarbeid etablert Demo 2000 – program for prosjektrettet teknologiutvikling. Demo 2000 er et bredt anlagt samarbeid mellom utenlandske og norske oljeselskaper, leverandører og forskningsinstitusjoner. Aktivitetene i Demo 2000 er rettet inn mot raskere utvikling og modning av ny teknologi og feltutviklinger på norsk kontinentalsokkel, samtidig som teknologi utvikles med tanke på internasjonale markeder.

3.5 Statens deltakelse i petroleumsvirksomheten

Staten har over tid benyttet seg av ulike virkemidler for å oppnå målsettingene innen petroleumssektoren. Skatter, avgifter, ulike former for statsdeltakelse og eierskap i selskaper har vært sentrale faktorer for å sikre staten størst mulig inntekter fra virksomheten. Kombinasjonen og tyngden av de ulike virkemidlene har skiftet karakter fra virksomhetens begynnelse og fram til i dag.

Den første perioden av norsk oljevirksomhet fram til slutten av 1960-årene bestod i hovedsak av undersøkelsesaktivitet. Det var ingen statlig deltakelse, men selskapene skulle betale produksjonsavgift.

I den andre konsesjonsrunden, i perioden 1969-1971, forhandlet myndighetene de første statsdeltakelsesavtalene. I noen av avtalene fikk staten rett til en viss prosent av overskuddet fra eventuelle funn gjennom såkalte netto overskuddsavtaler. I enkelte andre avtaler fikk staten en opsjon

til å tre inn som deltaker dersom det ble gjort drivverdige funn (opsjonsavtaler).

En ny oljenasjon som Norge stod overfor betydelige utfordringer; kunnskapsmessige, teknologiske, organisatoriske og politiske. Det var derfor naturlig og nødvendig at staten sørget for å etablere ytterligere virkemidler for å sikre inntekter, industriell utvikling og styring og kontroll. Det formelle, legale system var nødvendig, men ble ikke ansett som tilstrekkelig. Det ble også besluttet å etablere Statoil som et statlig, forretningsmessig instrument.

Et viktig grunnlag for petroleumsvirksomheten i Norge er at ressursene på norsk kontinentalsokkel tilhører den norske stat. Det har vært tverrpolitisk enighet om at olje- og gassressursene skulle utnyttes slik at de skulle komme hele folket til gode.

For å ivareta norske økonomiske og næringspolitiske interesser, var det bred politisk enighet om at staten måtte spille en sentral rolle for å sikre landets interesser i denne kapitalintensive og teknologisk avanserte industrien.

Ved tildeling av Statfjordblokkene i 1973 ble et nytt mønster for statsdeltakelsesavtaler introdusert. Statoil ble ved tildeling direkte part i avtalene med en deltakerandel på 50 prosent i hver blokk. Selskapet skulle ikke betale utgifter påløpt i letefasen. Disse utgiftene skulle dekkes av andre aktører. Denne ordningen, som ble kalt bæring, ble i enkelte etterfølgende avtaler utvidet til også å gjelde andre norske oljeselskaper. Senere omfattet bæring kun kostnader knyttet til SDØE-andelene. Ordningen med bæring ble opphevet i 1992.

I 1974 ble glideskala innført. Glideskala innebar at staten i forbindelse med godkjenning av utbyggingsplanene hadde en opsjon til å øke eierandelen opp til fastsatte nivåer når et felt ble erklært drivverdig. Ordningen med glideskala ble avvirket i 1993.

I 1985 ble Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) etablert, blant annet for å unngå at Statoil skulle få en for dominerende innflytelse i de enkelte utvinningstillatelsene og i virksomheten som sådan, samt å unngå at det meste av kontantstrømmen fra virksomheten ble kanalisert til Statoil. Statoil skulle likevel fortsatt ha en viktig rolle i petroleumssektoren, også som forretningsmessig ivaretaker av SDØE. Statoil ble dessuten gitt større forretningsmessig frihet enn tidligere.

Et viktig statsfinansielt virkemiddel i petroleumsvirksomheten har vært skattlegging på selskapsnivå. Det har også vært tatt i bruk ulike avgifter knyttet til enkeltelementer i virksomheten, for eksempel produksjonsavgift, arealavgift og CO₂-avgift.

Gjennom skatte- og avgiftssystemet, ulike ordninger for statsdeltakelse og eierskap i Statoil og Norsk Hydro har staten sikret seg en betydelig andel av inntektene fra sektoren.

3.6 Ny organisering av statens engasjement

De statlige virkemidlene i petroleumspolitikken har vært vurdert og tilpasset de utfordringene en til enhver tid har stått overfor. Evnen til å foreta nødvendige omstillinger har vært avgjørende.

Petroleumsvirksomheten er nå inne i en ny epoke.

For å utnytte de nye mulighetene og møte de nye utfordringene, er det nødvendig å vurdere andre virkemidler og å bruke eksisterende virkemidler på en mer effektiv måte. Eierskapet er et av de viktigste virkemidlene staten rår over.

Regjeringen mener tiden nå er inne for å revurdere bruken av statens eierskap i olje- og gassvirksomheten.

Regjeringen har valgt å strukturere arbeidet omkring fire hovedområder:

- **eierstruktur i Statoil**
- **restrukturering av SDØE**
- **ivaretagelse av SDØE**
- **infrastruktur for gass.**

Gassforvaltning er en viktig integrert del i alle disse hovedområdene.

Departementet har knyttet til seg både finansielle og juridiske rådgiver.

Departementet har dessuten hatt en utstrakt dialog med representanter fra olje- og gassindustrien, særlig med Statoil, men også med Norsk Hydro, andre selskaper og interesseorganisasjoner.

Statoil og Hydro ble bedt om å presentere sine vurderinger og synspunkter skriftlig til olje- og energiministeren.

Statoils styre ble i brev av 30. april 1999 bedt om å redegjøre for selskapets syn på videreutviklingen av Statoil og SDØE. Statoils styre presenterte sine vurderinger og synspunkter i en rapport til olje- og energiministeren av 13. august 1999. Rapporten følger i sin helhet som vedlegg nr. 1 til denne proposisjonen.

Etter den tid har det vært en omfattende dialog mellom departementet og Statoil der flere forhold er belyst i egne dokumenter fra Statoils side. De viktigste er:

- Ivaretakerordning for SDØE (8. oktober 1999), som er vedlegg nr. 2 til denne proposisjonen.
- Videreutvikling av Statoil og SDØE: Virkninger på statens inntekter fra petroleumsvirksomheten (10. november 1999)
- Statoils vurdering av potensialet for økt verdiskaping på norsk sokkel ved kommersialisering av SDØEs eierinteresser (3. desember 1999)

- Risikoanalyse av Statoils internasjonale engasjement (18. februar 2000)
- Organisering av Statoil (18. februar 2000)
- Sammenslåing av Statoil og SDØE og delprivatisering av Statoil - En redegjørelse for Statoils synspunkter (22. februar 2000)
- Verdiskapnings-potensialet i Statoils kjerneområder på norsk sokkel (15. november 2000)

Norsk Hydro ble i brev fra olje- og energiministeren av 25. juni bedt om å vurdere sentrale utviklingstrekk på norsk kontinentalsokkel, herunder selskapets syn på mulige strukturelle endringer i det statlige engasjementet. Norsk Hydro ga sitt syn tilkjenne i en rapport til olje- og energiministeren den 1. september 1999, jf. vedlegg nr. 3.

De andre selskapene på norsk kontinentalsokkel har gjennom Oljeindustriens Landsforening (OLF) og Norsk oljeforening for rettighetshavere (NORRET) kommet med en samlet uttalelse til olje- og energiministeren i brev av 10. november 1999, jf. vedlegg nr. 4.

NHO har i brev av 29. mars 2000 kommet med innspill i saken, jf. vedlegg nr. 5.

4. Statoils styres forslag

Som et utgangspunkt for arbeidet ba Olje- og energidepartementet i brev av 30. april 1999 Statoils styre om å gjøre rede for videreutviklingen av Statoil og SDØE. Statoils styre leverte sin rapport "Videreutvikling av Statoil og SDØE" 13. august 1999, som er vedlegg nr. 1 til denne proposisjonen. Etter den tid har det vært en omfattende dialog mellom departementet og Statoil der flere forhold er belyst i egne dokumenter fra Statoils side, jf. kapittel 3.6.

Dette kapitlet er et sammendrag av Statoils synspunkter. Der bygger i det alt vesentlige på styrets rapport av 13. august. Når det gjelder videreutviklingen av SDØE, og hvordan SDØE-andeler kan brukes for å oppnå betydelig økt verdiskaping på norsk kontinentalsokkel, har Statoil lagt fram omfattende vurderinger og konkretiseringer for departementet etter 13. august 1999. Dette kapitlet inneholder derfor også et sammendrag av dette materialet fra Statoil.

4.1 Sammendrag og anbefalinger i styrets rapport av 13. august 1999.

I det følgende gjengis hoveddelen av kapittel 2, "Sammendrag og anbefalinger" i rapporten av 13. august."

"Olje- og gassindustrien er i forandring

Det har skjedd store forandringer i rammene omkring den norske petroleumsvirksomheten i løpet av de siste årene.

- Markedene for olje og gass, og avledede produkter, er i sterk endring. Dereguleringer og ny teknologi har bidratt til å øke verdens kapasitet for produksjon av petroleum. Samtidig er nye områder for leting og produksjon åpnet opp. Markedene for norsk naturgass liberaliseres og konkurransen mellom produsentene øker. Samlet tilgjengelig global produksjonskapasitet for olje og gass er i dag vesentlig høyere enn etterspørselen. Det er bare utøvelse av markedsrett fra de sentrale produsentlandene i OPEC som hindrer et kraftig fall i oljeprisen.
- Som ressursområde har norsk sokkel modnet seg, og sokkelen nærmer seg nå maksimal produksjon. Flere av de store feltene har allerede passert sin maksimale produksjonskapasitet, og er på vei inn i halefasen. Funnresultatene indikerer også en generell modning: De siste årene har det blitt færre funn, og hvert av funnene er typisk vesentlig mindre og mer krevende utbyggingsmessig enn de store ressursene som ble påvist på 1970- og 80-tallet. Åpning av nye ressursområder for internasjonal deltakelse gjør at norsk sokkel er utsatt for større konkurranse enn noen gang tidligere. Likevel er det fortsatt potensiale for nye vesentlige funn, og for stabil, langsiktig gassproduksjon inn i neste århundre. Den teknologiske utviklingen og nye former for utbygging og drift har bidratt til å redusere enhetskostnadene kraftig, og det er grunn til å forvente at denne utviklingen vil fortsette også i årene som kommer.

- Olje- og gassindustrien gjennomgår en omfattende restrukturering gjennom fusjoner, oppkjøp og etablering av nye allianser. Dette skjer i alle deler av verdikjeden. Mye av denne utviklingen er drevet fram av skjerpede krav til avkastning til eierne i kapitalmarkedene. Samlet sett har olje- og gasselskapene ikke levert tilfredsstillende resultater på 1990-tallet, og bransjens lønnsomhet er svakere enn for industrien generelt.
- Det er knyttet betydelig usikkerhet til fremtidig utvikling i prisen på olje- og gass. Gjennom de siste 20 årene har realprisen på olje vist en fallende tendens, og det er mye som tyder på at denne utviklingen vil fortsette, selv om det også vil være perioder der prisene er relativt høye. Ikke minst vil nye tiltak for å begrense utslippene av klimagasser kunne påvirke produsentprisene i negativ retning. Aktørene i bransjen har i løpet av det siste året økt sine krav til robusthet for nye investeringer. Nye prosjekter må kunne levere tilfredsstillende resultater selv med en oljepris ned mot 10-12 dollar per fat.

Disse endringene påvirker både Norge som oljenasjon og staten som kommersiell aktør i oljevirkksomheten. En stor del av dagens virkemiddelbruk i petroleumpolitikken ble fastlagt for om lag 15 år siden. På det tidspunktet var både forventningene om utviklingen i priser og norsk sokkels konkurranseposisjon svært annerledes enn de er i dag.

Petroleumsformuen utgjør en stor del av nasjonalformuen, og statens andel av denne formuen er sammensatt av flere elementer: Forventede fremtidige skatte- og avgiftsinntekter, verdien av det direkte eierskapet gjennom SDØE og verdien av de selskapene som staten eier (enten helt eller delvis). Å forvalte denne formuen godt betyr å innrette virkemidlene slik at den samlede verdien av disse formueskomponentene maksimeres. Styrets utgangspunkt er at det er behov for å tilpasse statens virkemiddelbruk til den nye situasjonen, for å sikre størst mulig verdiskaping og dermed også et høyt nivå på verdien av statens interesser og statens inntekter fra petroleumsvirksomheten.

Statens direkte kommersielle engasjement i petroleumsvirksomheten består av eierskapet i Statoil og av statens direkte økonomiske engasjement (SDØE). I tillegg er staten den største eieren av aksjene i Norsk Hydro, som er en betydelig aktør på norsk sokkel. I dette notatet drøfter styret hvordan staten som eier bør innrette seg i forhold til Statoil og SDØE for å maksimere verdien av disse kommersielle interessene, og sikre grunnlaget for at Statoil skal forbli en konkurransedyktig aktør i den internasjonale olje- og gassindustrien.

Statoil trenger en ny eierstruktur

Statoil har utviklet seg kraftig i de nesten 30 årene selskapet har eksistert. Selskapet har i dag om lag 18.000 ansatte, og driver virksomhet i 23 land. Årets verdivurdering anslår at Statoil har en markedsverdi på om lag 110 - 125 milliarder kroner.

Opprinnelig var Statoil et privilegert selskap på norsk sokkel, og det ble etablert med sikte på å være et operativt instrument for staten i gjennomføringen av petroleumpolitikken. I dag konkurrerer Statoil på lik linje med alle andre aktører, og er ikke lenger et

styringsredskap for staten. Staten utøver sin styring av petroleumsvirksomheten i kraft av å være lovgiver, regulator og konsesjonsmyndighet.

EØS-avtalen gjør det ulovlig for staten å gi norske selskaper privilegier framfor andre aktører på sokkelen.

Eierskapet kan påvirke en bedrifts konkurranseevne både gjennom sin form og sitt innhold. Eierskapets form bestemmer hvordan bedriften er organisert, for eksempel som stiftelse, sameie, statselskap eller som et børsnotert selskap. Dette er igjen med på å påvirke hvordan bedriften overvåkes og måles prestasjonsmessig. Et børsnotert selskap vil for eksempel være underlagt daglig resultatmåling i kapitalmarkedene, og bedriftens prestasjoner vil gi seg utslag i endringer i løpende markedsverdi. Eierskapets innhold viser på den andre siden til de eierressursene som stilles til bedriftens disposisjon, som kapital, kompetanse og markedsposisjoner. Over tid vil både formen og innholdet i en eierstruktur påvirke bedriftens ressursgrunnlag, incentivstruktur og effektivitet, og dermed også resultatutviklingen og avkastningen til eieren. Statoils viktigste konkurrenter er i dag organisert som omsettelige selskaper som eies gjennom kapitalmarkedene.

Statoils nåværende eierstruktur er problematisk av flere grunner. Dels har staten en rekke oppgaver utover det å være eier av Statoil. Staten er regulator, forvaltningsmyndighet, lovgiver og skatte-innkrever, for å nevne noe. Over tid vil det bli stadig mer krevende for staten å ivareta alle disse funksjonene og samtidig være en kommersiell eier av Statoil, bl.a. fordi Statoils konkurransebilde er blitt mer komplisert og fordi det vil eksistere målkonflikter mellom de ulike rollene staten skal fylle. Dette er en utfordring både for eieren og for selskapet.

Dagens eierstruktur gjør at Statoil ikke er eksponert for den samme markedsmessige overvåkingen som konkurrentene. På den andre siden er selskapet forankret direkte i det politiske system på en måte som ikke gjelder for andre aktører. Dette påvirker både bedriftens interne kultur og dens kommersielle handlefrihet. I den omfattende restruktureringen som nå finner sted i bransjen er bruk av eiermessige virkemidler blitt helt sentrale, bl.a. i form av aksjebytter eller ved bruk av aksjer som betalingsmiddel. Over tid vil dagens eierstruktur i Statoil kunne utvikle seg til å bli en alvorlig konkurransemessig ulempe for selskapet, noe eieren ikke vil være tjent med.

Etttersom Statoil ikke lenger er et instrument i petroleumspolitikken, er behovet for at bedriften i sin helhet eies av staten ikke lenger til stede. Med unntak for dagens modell for ivaretagelse av SDØE, er ingen av de oppgavene Statoil utfører av en slik karakter at de fordrer et 100 prosent statlig eierskap. Det er derfor styrets oppfatning at selskapet og eieren vil være tjent med at eierstrukturen endres slik at selskapet får private medeiere og at det tas opp til notering på børs.

En ny eierstruktur vil innebære at selskapet "normaliseres" i forhold til sine konkurrenter. Samtidig vil ansvars- og rollefordelingen i petroleumspolitikken bli klarere ved at staten ikke lenger er eneste eier av Statoil.

I internasjonal sammenheng er det norske egenkapitalmarkedet lite. Etter styrets oppfatning bør statens viktigste eierrolle i Statoil i dag være å sikre en fortsatt nasjonal forankring av selskapet. Staten bør derfor være eier av en andel i et fremtidig Statoil som

gjør det mulig å videreføre selskapet som en norskbasert aktør i de internasjonale energimarkedene. I hvilken grad det er nødvendig for staten å være majoritetseier for å realisere et slikt mål er like mye et politisk, som det er et industrielt og kommersielt, spørsmål.

Statens direkte økonomiske engasjement bør kommersialiseres

SDØE-ordningen ble i sin tid etablert for å hindre at Statoils kontantstrøm skulle bli så omfattende at dette i seg selv ville representere et styringsproblem i norsk økonomi. For å oppnå dette ble betalingsstrømmene til de fleste av Statoils eierandeler i lisensene på norsk sokkel delt i to, en del for Statoil (Statoils økonomiske andel, SØA) og en for SDØE. I senere lisensrunder har staten tatt egne SDØE-andeler, og i dag er SDØE-ordningen norsk sokkels største andelshaver og produsent. SDØEs utgifter og inntekter føres direkte over statsbudsjettet. Statoil er forretningsfører for SDØE og forestår salg av all petroleum for ordningen. I vurderingen av SDØE-ordningens tjenlighet som virkemiddel for staten er en rekke forhold relevante, bl.a.

- ordningens betydning for norsk sokkels konkurranseposisjon, herunder hvordan ordningen påvirker aktørenes incentiver i ulike faser av virksomheten (leting, utbygging, produksjon og drift) og dermed den totale verdiskapingen på sokkelen;
- forholdet mellom ordningens lønnsomhet og risiko, relativt til andre måter å forvalte de samme ressursene på;
- hvordan ordningen påvirker ivaretakerens (Statoils) beslutninger og incentiver;
- eierens muligheter til å bruke ordningen for å sikre og videreutvikle viktige markedsposisjoner etterhvert som markedene dereguleres og endres.

I kombinasjon med petroleumsskattesystemet gjør SDØE-ordningen det mulig å sikre staten en høy andel av verdiskapingen på norsk sokkel. Merinntektene fra SDØE kan imidlertid bare sikres ved at staten påtar seg en investerings- og markedsrisiko utover den risikoen som ligger i rollene som skatteinnkrever og selskapseier. I perioder med store utbygginger med høy lønnsomhet vil denne risikoen framstå som uproblematisk.

Etterhvert som norsk sokkel har modnet seg og funnene har blitt mindre, er kravene til lønnsomhet blitt vanskeligere å møte. Nye utbygginger på norsk sokkel vil typisk være mindre felt, mer teknologisk krevende og preget av høyere enhetskostnader enn tilfellet var tidligere.

Samtidig ligger det betydelige verdier i å sikre en mest mulig effektiv drift og produksjon fra eksisterende felt som er i en nedtrappingsfase.

Markedene for norsk olje og gass er i sterk endring. Ikke minst skjer det omfattende endringer i de europeiske gassmarkedene, hvilket berører fundamentale norske interesser.

I en slik situasjon vil SDØE-ordningen framstå som mindre tjenlig, bl.a. fordi den gjennom sitt omfang kan bidra til svekke selskapenes incentiver på sokkelen og fordi ordningen i

seg selv har klare begrensninger når det gjelder å sikre markedsposisjonene for sine egne ressurser.

Det er ivaretakeren (Statoil) som bærer ansvaret for SDØEs forretningsmessige utvikling. Dagens ivaretakermodell pålegger Statoil å maksimere verdien av statens samlede interesser i lisensene og i avsetningen av statens petroleum. I visse situasjoner kan denne beslutningsmodellen medføre at Statoil må velge alternativer som ikke er de mest lønnsomme for Statoil som selskap. Samtidig er SDØEs investeringer begrenset til oppstrømsvirksomheten på sokkelen. Ordningen har ikke etablert posisjoner i salg, markedsføring eller raffinering. Statoil er pålagt å selge SDØEs olje og gass, men dagens avregningssystem for salg av råolje (normpris) innebærer at det ikke alltid vil være bedriftsøkonomisk lønnsomt for Statoil å maksimere verdien av statens olje.

Dagens ivaretakermodell lider med andre ord under den svakhet at det ikke alltid er lønnsomt for ivaretakeren å maksimere SDØEs interesser, og den påfører ivaretakeren en komplisert målstruktur. En slik ivaretakermodell kan ikke videreføres over tid, uten at det vil skade både ivaretakeren og SDØE.

Mer generelt er det i den nåværende situasjonen på norsk sokkel nødvendig å vurdere SDØEs tjenlighet opp mot alternative måter å innrette virkemidlene på. Fremtidig forventet netto kontantstrøm fra SDØE er meget betydelig. Hoveddelen av disse inntektene er likevel inntekter som staten ellers vil få inn som skatter og avgifter.

Som ordning representerer SDØE en svært spesiell form for statlig forretningsdrift. Den har ingen egen organisasjon eller forretningsstrategi. Styrets analyser viser at markedsverdien av de ressursene som ligger til ordningen er betydelig høyere enn de verdiene som lar seg realisere under dagens forvaltningsmodell. Slik sett bidrar ikke SDØE til å maksimere statens verdiskaping på sokkelen. Differansen mellom SDØEs markedsverdi og nåværende formuesverdi er et uttrykk for den kostnaden staten som ressurseier må bære fordi ressursene ikke er fullt ut kommersielt ivarettatt.

Styret kan for sin del ikke se noen grunn til at staten skal bære disse kostnadene. Ut fra en samlet vurdering vil styret derfor foreslå at eieren vurderer om SDØE-ordningen bør opphøre som fremtidig virkemiddel, og at de ressursene som i dag ligger i SDØE blir kommersialisert, det vil si at de blir satt inn i en selskapsmessig sammenheng. Dette kan gjøres på flere måter, og det er naturlig at staten vurderer hvordan ressursene kan benyttes til å styrke de selskapene der den selv har eierinteresser. Styret vil for sin del foreslå at staten velger en løsning som maksimerer verdien av eierskapet i Statoil og SDØE samlet sett, det vil si at videreutviklingen av Statoil og SDØE vurderes i sammenheng med hverandre (jfr. avsnitt 2.4).

Dersom staten av ulike grunner skulle ønske å ikke kommersialisere alle SDØEs ressurser, mener styret det må etableres en ny ivaretakerordning for den gjenværende SDØE-porteføljen. I den forbindelse vil styret anbefale at det ikke etableres eventuelt nye forvaltningsorganer for en slik ivarettakelse, men at den gjennomføres på en incentivriktig måte av en eller flere av de kommersielle aktørene på norsk sokkel.

Et større og mer konkurransedyktig Statoil

For 15 år siden forelå det et behov for å begrense Statoils vekst, for å hindre at selskapet skulle bli for stort i forhold til resten av norsk økonomi. I dagens konkurransebilde er imidlertid Statoil en liten aktør, både finansielt og med hensyn til reserver og produksjon. Den restruktureringen som har skjedd i olje- og gassindustrien de siste månedene har relativt sett forsterket denne situasjonen.

Selv om Statoil ikke vil ha mulighet til å nå opp i størrelse med de aller største aktørene i bransjen, har selskapet behov for å vokse. Det har etablert flere posisjoner som samlet sett gir grunnlag for å opprettholde og øke produksjonen av olje og gass, til tross for en forventet produksjonsnedgang på norsk sokkel. Dette er nødvendig for å sikre en videreutvikling av Statoil ut over i neste århundre.

Statoil har også mulighet til å etablere en sterkere stilling som gasselskap i Europa. I dag er Statoil en betydelig produsent og operatør av naturgass fra norsk sokkel. Hoveddelen av den gassen Statoil håndterer tilhører imidlertid SDØE, og Statoil som selskap har ikke tilstrekkelig størrelse til å være en sterk konkurrent sammenlignet med de sentrale aktørene i dagens europeiske gassmarked. Det er behov for å bygge posisjoner i verdikjeden for naturgass, slik at det blir mulig å ta del i den veksten som forventes. Det er viktig for staten, gjennom SDØE og Statoil, å utnytte de posisjoner som er oppnådd i markedene til å skape økte verdier basert på norsk naturgass.

Fordi staten eier både Statoil og SDØE foreligger det en unik mulighet til å etablere et selskap med en størrelse og et ressursgrunnlag som vil gjøre det til en slagkraftig konkurrent i de internasjonale markedene.

Det er da snakk om et selskap på størrelse med de mellomstore, internasjonale integrerte olje- og gasselskapene. Ikke minst vil et Statoil med en sterkere gassposisjon kunne være en unik aktør og investeringsmulighet. Samtidig vil staten kunne realisere en større verdi på sine samlede eierinteresser, det vil si øke verdien på sin formue. Dette er mulig fordi SDØEs ressurser har større verdi når de settes inn i en selskapsmessig sammenheng enn slik de foreligger i dag, og fordi kapitalmarkedene verdsetter størrelse, finansiell robusthet og diversifisering i sin prising av aktørene i olje- og gassindustrien.

Hensikten med å øke Statoils størrelse er å gjøre det mulig for selskapet å videreutvikle sine internasjonale posisjoner, diversifisere sin portefølje og sikre seg vesentlig produksjon i produksjonsområder utenom norsk sokkel. Særlig vil styret understreke det verdiutviklingspotensialet som ligger i å bygge opp en stilling for Statoil som et sentralt gasselskap i Europa.

Styrets forslag er derfor at Statoil styrkes med hele eller vesentlige deler av SDØEs ressurser og at selskapet deretter børsnoteres og delprivatiseres. Gjennom en slik operasjon vil eieren kunne realisere en betydelig verdistigning, både i form av kontanter gjennom nedsalg av eierandeler i det nye selskapet og gjennom verdiutviklingen i de eierinteressene staten forutsettes å beholde. Samlet sett innebærer styrets forslag en mulighet til å øke verdien av statens oljeformue, samtidig som deler av denne formuen omplasseres i finansielle aktiva. En avvikling av SDØE som fremtidig virkemiddel vil også

være et bidrag til å begrense deler av statens direkte eksponering i forhold til utviklingen i olje- og gassindustrien.

Etter styrets mening vil olje- og gassindustrien være en sentral næring i Norge i mange tiår fremover. Det er viktig for Norge at det finnes norskbaserte aktører som er konkurransedyktige i denne bransjen, både på norsk sokkel og internasjonalt. På grunn av tidligere beslutninger i norsk olje- og gasspolitikk har staten i dag en betydelig handlefrihet i utformingen av sin virkemiddelbruk. Styret mener at tiden er inne til å utnytte denne handlefriheten til å realisere verdi, og til å skape en solid og konkurransedyktig kommersiell aktør med forankring i Norge

Oppsummering av styrets forslag [...]

Styret reiser i dette notatet tre forslag med hensyn til videreutviklingen av det statlige engasjementet i petroleumsvirksomheten:

- At Statoils eierstruktur endres slik at selskapet får private medeiere og tas opp til notering på børs;
- At det nye selskapet styrkes med hele eller vesentlige deler av de ressursene som i dag ligger til SDØE, for å øke verdien av statens kommersielle interesser og for å skape en robust og slagkraftig norskbasert aktør i de internasjonale markedene;
- At det etableres en ny ivaretakerordning for de delene av SDØEs ressurser som eventuelt ikke blir satt inn i en selskapsmessig sammenheng."

4.2 Videreutvikling av Statoils synspunkter

Som nevnt innledningsvis i dette kapittelet har Statoil utdypet og konkretisert hvordan SDØE-andeler kan brukes for å oppnå betydelig økt verdiskaping på norsk kontinentalsokkel. Dette er det gjort rede for i dokumentet "Sammenslåing av Statoil og SDØE og delprivatisering av Statoil - en redegjørelse for Statoils synspunkter" fra februar 2000. Statoils vurderinger sammenfattes som følger i denne rapporten:

"En sammenligning mellom forventet verdiskaping på norsk sokkel og sammenlignbare områder på britisk sokkel avdekker et verdipotensiale på norsk sokkel på flere titalls milliarder kroner. En viktig årsak til at dette vanskelig har latt seg realisere i Norge er at operatørene og lisenspartnerne har for små andeler, og at lisensgruppene som må samarbeide for å få tatt ut den økte verdiskapingen er for komplekst sammensatte.

Kompliserte lisensstrukturer medfører at beslutninger om samordning av driftsfunksjoner, hel eller delvis nedstengning av plattformer, planleggingen av innfasing av nye felt o.l vanskeligjøres. En omfattende endring av eierskapet i de aktuelle lisensene vil kunne sikre at det blir tre til fire selskaper med tilstrekkelig store eierandeler til å få tatt nødvendige beslutninger og gjennomført nødvendige tiltak.

Det kreves en sterk aktør som kan være pådriver for nødvendig restrukturering og aktivt utnytte SDØE-andeler i dette arbeidet. Det er flere eksempler - også fra norsk sokkel - på at forsøk på radikal forbedring av driften i ett område har strandet. Ofte skyldes dette at det ikke finnes en 'områderegissør' som er sterk nok til å drive nødvendige endringer gjennom. Et selskap som har store andeler i de aktuelle lisensene, vil ved salg og bytteoperasjoner kunne posisjonere inn partnere i de aktuelle lisensene. Slik kan man sikre en "vinnende konstellasjon" av tre-fire selskaper som sammen deler en visjon og en strategi for hvilke endringer som er påkrevd - og som har beslutningskraft til å gjennomføre det.

For å gjennomføre forhandlinger om eierendringer er det viktig med god innsikt i den samlede feltportefølje på norsk sokkel, og en veletablert forretningsmessig relasjon til alle aktører for å gi grunnlag for omfattende omstrukturering av norsk sokkel gjennom bruk av bytte i tillegg til salg. Derved vil det etableres et eierskap i alle kjerneområder som er mer tilpasset optimal verdiskaping enn hva som er mulig ved målrettede enkeltsalg av SDØE-andeler fra staten, direkte eller gjennom agent.

Et revitalisert lisensandelsmarked på norsk sokkel vil bidra til at alle operatører og aktører kan styrke sine posisjoner i sine kjerneområder. Det kan være ønskelig fra statens side å sikre at det skjer en styrking av sentrale aktører i deres sentrale operatørskap i viktige ressursområder....

De gevinster som en endring av eierstrukturen på norsk sokkel bidrar til, kan deles i tre hovedtyper:

- Reduserte lete-, utbyggings- og driftskostnader som følge av bedre samarbeid på tvers av lisensene innenfor et område;
- Økt produksjon og økte reserver innenfor området som følge av lavere enhetskostnader og bedre samordning av leteaktivitetene;
- Bedre utnyttelse av infrastrukturen på tvers av områder.

Tampenområdet gir en god illustrasjon av potensialet som finnes på norsk sokkel og utfordringene knyttet til å realisere dette. Gevinstene i Tampen er i hovedsak relatert til

- Mer samordnet drift av eksisterende installasjoner og en optimal utnyttelse av plattformer i området;
- Forlenget platåproduksjon som følge av lavere enhetskostnader og realisering av gassressursene i området;
- Muligheten for å utvikle Tampen til et knutepunkt for gass fra områdene nord for Tampen.

Det totale verdiskapingspotensialet kan imidlertid kun realiseres gjennom beslutninger i hver enkelt lisens. Utfordringen er å få beslutninger på tvers av lisensene.

Porteføljetilpasningene må ha som mål å styrke operatørenes rolle i deres kjerneområder. Det vil fremme både insentiv og kraft (eierposisjon) til å fremskaffe forbedringspotensialer

og drive frem beslutninger. I tillegg må det være to eller flere gjennomgående aktører som sammen med operatøren har tilstrekkelig handlekraft i en beslutningsprosess."

5. Statlig eierskap

5.1 Innledning

Den norske stat er en betydelig eier i norsk næringsliv. Bakgrunnen for statlig eierskap har variert. I noen tilfeller er det tidsbestemte vurderinger og beslutninger som ligger til grunn. I andre sammenhenger er statens engasjement mer et resultat av en mer samlet og overordnet strategi.

I de første etterkrigsårene var gjenreising det målet som hadde høyest prioritet. Dette innebar en satsing på industrialisering som ville tjene gjenoppbyggingen av landet. Den nasjonale industripolitikken bidro sterkt til det aktive statlige engasjementet. Man ønsket nasjonal kontroll over produksjonen i særlig viktige bedrifter og bransjer, og man ønsket økt industriell selvforsyning.

Staten er også blitt eier av selskaper av regionalpolitiske årsaker, for å gi lik tilgang på infrastruktur og for å sikre arbeidsplasser. I finanssektoren fikk staten et betydelig engasjement som følge av bankkrisen.

Det har vært lagt stor vekt på å ha nasjonal kontroll over naturressurser og foredlingen av disse, både i Norge og i en rekke andre land. Historisk er nasjonale oljeselskaper blitt etablert både i produsent- og importland, for at staten skulle ha kontroll med olje og gass som en strategisk vare.

Det var også naturlig for Norge å nytte statlig eierskap som et virkemiddel i petroleumsvirksomheten. Helt siden starten har staten hatt et betydelig eiermessig engasjement i norsk petroleumsvirksomhet, og dette har hatt bred politisk forankring.

Tidlig på 1970-tallet ble det vurdert om Norsk Hydro skulle spille hovedrollen i norsk oljevirksomhet. Det var i denne perioden staten kjøpte seg opp fra 47 prosent til 51 prosent i selskapet. Det var imidlertid argumenter og bred politisk støtte for å etablere et nytt heleid statlig oljeselskap. Resultatet ble en tredeling av selskapsstrukturen i norsk oljevirksomhet; et statlig, et halvstatlig og et privat aksjeselskap. Etableringen av Statoil i 1972 ble vedtatt av et enstemmig storting.

God forvaltning av fellesskapets eiendom krever at staten også er en god eier. Regjeringen varslet i sin tiltredelseserklæring at den ville "gå gjennom organiseringen av det statlige eierskapet for å finne de ordninger som sikrer oss best resultater og ryddige ansvarsforhold".

I denne proposisjonen fremmes forslag om endringer i statens eierskap i petroleumsvirksomheten - eierskapet i Statoil og forvaltningen av SDØE.

5.2 Utvikling i andre land

I mange land i Europa, Sør-Amerika og Asia er det historisk blitt etablert nasjonale oljeselskaper for å sikre økonomisk, politisk og operativ kontroll over en nasjons olje- og gassressurser. Videre var det et mål i mange land å sikre nasjonal energiforsyning gjennom helstatlige energiselskaper.

På midten av 1980-tallet var det hel- eller delstatlige oljeselskap i om lag 80 land i den kapitalistiske delen av verden.⁵ USA var ett av svært få unntak.

Tendensen har imidlertid endret seg fundamentalt.

De siste 15 årene har det funnet sted en omfattende privatiseringstrend. En rekke land har besluttet å privatisere sine nasjonale oljeselskaper. Norge er et av få land innenfor OECD-området som fremdeles har et 100 prosent statseid oljeselskap.

Det er i hovedsak tre grunner til at tidligere statseide oljeselskaper er blitt privatiserte:

- i. *Effektivitetshensyn*: Det har blitt lagt vekt på at private eiere er forutsatt å være bedre egnet til å ivareta et selskaps forretningsmessige interesser enn staten. Mens statlige selskaper ofte må legge til grunn hensyn utover rent forretningsmessige, kan private selskaper i større grad fokusere på effektivitet og lønnsomhet, noe som fører til økt verdiskaping.
- ii. *Ønsket om å skille rollen som eier og forvaltningsmyndighet*: Det har utviklet seg en bred forståelse for at statens interesser på en mer ryddig og bedre måte kan ivaretas gjennom lover, reguleringer, enkeltvedtak m.v., enn gjennom bruk av statlig eierskap.
- iii. *Finansielle*: I mange tilfeller har fiskale motiver vært en viktig grunn for privatisering.

Utviklingen har vært sterkest der disse tre faktorene har trukket i samme retning.

Noen av de største helt eller delvis statlig eide selskapene i industrien har blitt privatiserte i dette tidsrommet, jf. tabell 5.1: British Petroleum (Storbritannia), Total og Elf (Frankrike), Repsol (Spania) og YPF (Argentina) er blitt helt private selskaper. ENI (Italia), Petrobras (Brasil), PetroCanada (Canada), Fortum (Finland) med flere er blitt delprivatiserte.

Privatiseringstrenden har de senere årene bredt seg til Øst-Europa og Asia. Dette omfatter russiske selskaper, som Gazprom og Lukoil, samt PetroChina og Sinopec (Kina), for å nevne noen.

---

⁵ Kilde: Klapp, Merrie Gilbert (1987): *The sovereign Entrepreneur. Oil Policies in Advanced and Less Developed Capitalist Countries*, Cornell U.P., London

Tabell 5.1: Privatiseringer i olje- og gassektoren

Selskap	Land	Privatiseringsår	Statlig eierprosent i dag
Europa			
BP	Storbritannia	1977 – 1987	0
Total	Frankrike	1992 – 1997	0
Elf Aquitaine	Frankrike	1991 – 1995	0
Repsol	Spania	1989 – 1997	0
ENI	Italia	1995	36,3
OMV AG	Østerrike	1987	35
Hellenic Petroleum	Hellas	1998	62
Fortum	Finland	1998	75,4
Amerika			
Petro-Canada	Canada	1991	18,3
YPF (kjøpt av Repsol)	Argentina	1993 – 1999	0
Petrobras ⁶	Brasil	1997	52,9
Øst Europa			
MOL	Ungarn	1995	25
PKN	Polen	1999	54,4
Gazprom	Russland	1996	38,4
Lukoil	Russland	1996	15,6
Surgutneftegaz	Russland	1998	0
Asia			
PTTEP	Thailand	1993	61
PetroChina	Kina	2000	90
Sinopec	Kina	2000	55

Kilde: UBS Warburg.

En konsekvens av privatiseringstrenden som har funnet sted, er at Statoils konkurrenter og partnere i hovedsak er helt eller delvis private selskaper.

5.3 Eierskapet i Statoil

Staten har flere roller innenfor petroleumsvirksomheten i tillegg til å være eier i Statoil. Staten er regulator, forvaltningsmyndighet og konsesjonsmyndighet. Staten ønsker dessuten å maksimere det samlede

⁶ Gjelder salg av preferanseaksjer til internasjonale investorer. Ordinære aksjer har vært eid av private investorer siden 1970-tallet.

samfunnsøkonomiske resultatet fra den samlede virksomheten på kontinentalsokkelen.

Statoil som politisk virkemiddel

Da Statoil ble opprettet i 1972, ble det vurdert som viktig å ha et heleid statlig selskap for at staten skulle kunne dra størst mulig fordeler av og oppnå den ønskede styring med utviklingen av landets petroleumsressurser.

I en tidlig fase ble Statoil tillagt en del oppgaver utover de forretningsmessige, som gradvis er overtatt av staten som forvaltningsmyndighet. Statoil ble i en periode tildelt 50 prosent i hver utvinningstillatelse og hadde dermed svært betydelig eiermessig innflytelse. Dessuten hadde selskapet stor innflytelse ved godkjenning av planer for utbygging, ved beslutninger om bruk av glideskala samt i spesielle tilfeller, ved overføring av operatørskap. Selv om beslutningsmyndigheten i slike saker var lagt til departementet, hadde Statoil en forslagsrett og en forslagsplikt.

Slik er det ikke i dag:

Statoils rolle i norsk olje- og gasspolitikk har endret betydelig karakter de siste 10 – 15 årene. I dag opererer selskapet på forretningsmessige betingelser på lik linje med de øvrige deltakerne på norsk kontinentalsokkel, og er ikke lenger et instrument i petroleumpolitikken. Gjennom ivaretakeransvaret for SDØE, er imidlertid selskapet pålagt å legge verdiskapingen av det samlede statlige engasjement til grunn ved rangeringen av ulike beslutningsalternativ, jf. kapittel 6.2.6. Dette kan medføre at de beslutningene selskapets ledelse må treffe, kan være influert av andre hensyn enn bedriftens egne forretningsmessige interesser.

Fullt statlig eierskap er derfor ikke lenger et nødvendig eller hensiktsmessig virkemiddel for å realisere petroleumpolitiske hovedmål. Disse oppnås gjennom skatte- og avgiftspolitikken, konsesjonspolitikken, ved lover, forskrifter og enkeltvedtak, og ved at forholdene for øvrig legges til rette for en best mulig utnyttelse av våre olje- og gassressurser. Disse virkemidlene er utviklet over flere tiår, og det er opparbeidet betydelig kompetanse og erfaring i hva som bør styres og hvordan dette skal oppnås.

EØS-avtalen har dessuten hatt innvirkning på sektoren direkte og gjennom sekundærlovgivning. Dette innebærer at Statoil ikke kan gis særfordeler og skal konkurrere på like vilkår med andre selskaper. Selv om en skulle ønske det motsatte, betyr altså Norges forpliktelser etter EØS-avtalen at eierskapet i Statoil ikke kan brukes som politisk virkemiddel.

Internasjonal virksomhet

Statoil er ikke lenger bare engasjert i utvikling av de norske olje- og gassressursene. Selskapet har for lengst – og med bred støtte fra eieren – tatt

et steg ut av norsk kontinentalsokkel. Selskapet har skaffet seg flere gode posisjoner i andre petroleumsprovinser.

Det er store gjenværende petroleumsressurser på norsk kontinentalsokkel, særlig gassressurser, og disse vil gi grunnlag for betydelig industriell aktivitet i flere tiår. Men en stadig større del av Statoils investeringer - og etter hvert verdiskaping - vil knytte seg til den internasjonale satsingen. Internasjonalisering er en sentral og helt nødvendig strategi for å sikre fortsatt vekst og verdiskaping etterhvert som norsk kontinentalsokkel modnes og aktivitetsnivået reduseres.

Fra 1991 har den internasjonale delen av virksomheten utgjort omlag 30 prosent av konsernets samlede investeringer og letekostnader. Ved årsskiftet 1999/2000 utgjorde Statoils internasjonale bokførte olje- og gassreserver om lag 15 prosent av konsernets totale reservegrunnlag. Om lag 40 prosent av de oppdagede, ikke bokførte ressursene, ligger ifølge Statoil utenfor Norge.

Som olje- og gasselskap er Statoil involvert i virksomhet som medfører ulike typer risiko. Dette gjelder virksomheten både i og utenfor Norge. Ulike engasjementer medfører forskjellige typer risiko; geologisk, teknisk, økonomisk og politisk. Rasjonelle beslutningstakere vil kreve balanse mellom risikoen og forventet avkastning. Basert på det materialet som foreligger i dag, er det ikke noe som tyder på at forventet avkastning fra Statoils utenlandske investeringer ikke vil oppveie for risikoen.

Selv om det er balanse mellom risiko og forventet avkastning er det et alternativ for staten å få flere eiere inn i konsernet, slik at flere skal kunne vurdere selskapets evne til å ta ulike typer risiko. Dette vil også redusere statens kapitalbinding og risikoeksponering til selskapets disposisjoner.

Statoil ble opprettet for å bidra til at en størst mulig del av grunnrenten på norsk kontinentalsokkel skulle tilføres det norske samfunnet. Etter hvert som en stadig større del av virksomheten skjer i utlandet og selskapet internasjonaleseres, blir det – også av denne grunn - mindre naturlig for staten å være eneeier i selskapet.

Industriell restrukturering

Statoil er i dag, i likhet med Norsk Hydro, et internasjonalt selskap. Som vist i kapittel 1.2 har petroleumsindustrien vært gjennom betydelige endringer de siste årene. Utviklingen skjer fort. Konkurransen er skjerpet. Rask og kontinuerlig tilpasning til endrede omgivelser er avgjørende for å lykkes. Med dagens eierstruktur er det krevende for Statoil å ta del i den industrielle restruktureringen på en fullgod forretningsmessig måte. Selskapet kan for eksempel ikke bruke aksjer i eget selskap som transaksjonsmiddel. De fleste fusjonene i olje- og gassnæringen har skjedd nettopp på denne måten. Endret eierstruktur kan øke Statoils forretningsmessige handlefrihet og åpne nye muligheter for selskapet, samtidig som det gis samme rammebetingelser som sine konkurrenter, blant andre Norsk Hydro.

Styrket eieroppfølging

Det er behov for å redusere kostnader, bedre effektiviteten og øke verdiskapingen i Statoil og på norsk kontinentalsokkel generelt. Statoil er den største operatøren på norsk kontinentalsokkel, og selskapets prestasjoner har derfor svært stor betydning også for kontantstrømmen fra SDØE og for skatteinntektene. Statoil spiller dessuten en svært viktig rolle innen norsk gassforvaltning.

I lys av Statoils sentrale posisjon innenfor norsk olje- og gassvirksomhet, er det viktig at selskapet er effektivt. Dette kommer eierne til gode, i form av utbytte, økte skatteinntekter og høyere kontantstrøm fra SDØE. De andre rettighetshaverne og leverandører vil også dra fordeler av at Statoil er et godt og effektivt selskap.

Introduksjon av flere eiere i Statoil vil gi en større bredde i eieroppfølgingen. Selskapets verdiutvikling vil bli et viktig signal og legge større press på selskapet til å fatte beslutninger som bidrar til økt verdiskaping. Bedre eieroppfølging antas å gi sterkere fokus på langsiktig god drift og lønnsomhet og dermed resultere i et mer effektivt selskap.

Regjeringen går inn for å introdusere flere eiere i Statoil

Regjeringen er kommet til at introduksjon av flere eiere og børsnotering vil sikre fellesskapets interesser på en bedre måte enn dagens struktur.

- Det er ikke lenger hensiktsmessig eller nødvendig for staten å eie Statoil 100 prosent for å oppnå viktige samfunnsmessige mål.
- Internasjonale avtaler (spesielt EØS) innebærer at eierskapet i Statoil ikke kan brukes som et politisk virkemiddel.
- Statoil er et internasjonalt selskap som i fremtiden må styrke sine posisjoner i utlandet. Dette innebærer ulik risiko og gjør selskapet mer krevende å eie.
- Selskapet vil ved en introduksjon av flere eiere få tilsvarende forretningsmessige betingelser som konkurrentene, herunder Norsk Hydro.
- Introduksjon av flere eiere vil innebære en opprydding og klargjøring av statens ulike roller i petroleumsvirksomheten. Dessuten vil Statoils rolle som forretningsmessig aktør bli klarere, noe som vil kunne virke positivt inn på interne beslutningsprosesser og bidra til å gjøre selskapet mer effektivt.
- Selskapets verdiutvikling vil bli et viktig signal og legge større press på selskapet til å fatte beslutninger som tjener verdiskapingen.
- Statoil vil få økt fleksibilitet til å ekspandere sin virksomhet ved bruk av aksjer som betalingsmiddel. Statoil vil på en bedre måte kunne delta i konsolideringen som pågår i petroleumssektoren hvis dette vurderes som ønskelig.

- Konkurranseskraften og verdiskapingen både til Statoil som selskap og norsk kontinentalsokkel som sådan, vil bli styrket dersom det inviteres inn flere eiere i selskapet.
- Statoil opererer i et kommersielt miljø der aktørene – kunder, partnere og leverandører - i all hovedsak er private.

Den nasjonale forankringen av Statoil skal sikres

Introduksjon av flere eiere vil føre til at statens innflytelse over selskapet reduseres. Graden av dette vil avhenge av hvor stor del av selskapet som selges til andre. Innflytelse ved ulike eierandeler kan oppsummeres slik:⁷

- 90 prosent av aksjene gir rett til å erverve de øvrige aksjene i selskapet.
- 2/3 av aksjene gir kvalifisert flertall. En kan da beslutte å gjennomføre fusjoner, samt å endre vedtektene.
- 50 prosent av aksjene gir alminnelig flertall. Dette kreves blant annet ved valg av medlemmer til bedriftsforsamling og styre.
- 1/3 av aksjene gir negativ kontroll. En kan da hindre fusjoner og endring av vedtektene. Det kan være vedtektsfestet at hovedkontoret skal ligge i Norge.
- 10 prosent av aksjene gir rett til å kreve at skifteretten iverksetter granskning.
- 5 prosent av aksjene gir rett til å kreve ekstraordinær generalforsamling.

Regjeringen legger til grunn at Statoil fortsatt skal være et norskbasert selskap. Hovedkontor med tilhørende hovedledelse, beslutningsmyndighet og strategifunksjoner skal være lokalisert i Norge. Men nasjonal forankring av selskapet krever ikke 100 prosent statlig eierskap.

Etter introduksjon av andre eiere vil ikke lenger aksjelovens særregler for statsaksjeselskap gjelde for Statoil. Staten vil ikke lenger velge medlemmer til selskapets styre direkte, men velge medlemmer til selskapets bedriftsforsamling som så velger medlemmer til selskapets styre. Selskapets generalforsamling vil ikke kunne fastsette et høyere utbytte fra selskapet enn det styret foreslår eller godtar. Staten vil ikke kunne overprøve bedriftsforsamlingens beslutninger i saker som gjelder:

- Investeringer av betydelig omfang i forhold til selskapets ressurser.
- Rasjonalisering eller omlegging av driften som vil medføre større endring eller omdisponering av arbeidsstyrken.⁸

En konsekvens av endringen av eierskapet i Statoil er at dagens forvalterordning for SDØE må endres, se for øvrig kapittel 6.4.

---

⁷ Jf. allmennaksjeloven

⁸ Jf. allmennaksjeloven § 6-37

Regjeringen legger til grunn at staten skal beholde minst 2/3 av aksjene i selskapet.

Strategisk allianse

En måte å sikre at Statoil utvikler seg som et konkurransedyktig internasjonalt energiselskap, kan være gjennom allianser med andre selskaper. På denne måten kan Statoil få ny og styrket kompetanse, adgang til markeder og økt ressursgrunnlag.

I denne forbindelse kan en tenke seg en rekke forskjellige former for strategiske allianser, både når det gjelder hva som er gjenstand for samarbeid, organiseringen av samarbeidet, eierstruktur og perspektiv.

En allianse må være forretningsmessig fundert. Det er imidlertid fullt ut mulig at to selskaper samarbeider uten at dette innebærer endret eierskap, jf. Statoils tidligere allianse med BP. Det er likevel ganske vanlig å underbygge forretningsmessig samarbeid med eierposisjoner. På denne måten gir man et klart uttrykk for større forpliktelse.

Regjeringen ønsker å gi Statoil anledning til å inngå denne typen strategiske allianser med andre selskaper. Samarbeidsprosjekter med andre selskaper må behandles på en forsvarlig måte av selskapets organer, inklusive styre og generalforsamling.

Regjeringen legger til grunn at eventuelle strategiske eiere ikke introduseres i Statoil forut for en børsnotering. Gjennom en børsnotering vil det bli etablert en markedsverdi på Statoil, noe regjeringen vurderer som nødvendig før det eventuelt blir inngått eiermessige allianser med andre selskaper.

Introduksjon av flere eiere - omfang

Innenfor rammen av at staten skal beholde minst 2/3 av aksjene i Statoil, vil regjeringen legge opp til en strategi for introduksjon av flere eiere som sikrer et best mulig økonomisk resultat.

En må her ta hensyn til volum, likviditet og kapasitet i markedet.

Dessuten er det viktig at man tar inn nye eiere i et omfang som gjør at investorene får tillit til at staten som eier vil gi Statoil frihet til å utvikle sin strategi basert på forretningsmessige målsettinger.

Disse forhold vil en kunne sikre gjennom at man i første omgang tar inn nye eiere tilsvarende 10 - 25 prosent av selskapets verdi. Dette vil primært skje ved utstedelse av nye aksjer i morselskapet Den norske stats oljeselskap a.s, i kombinasjon med salg av deler av statens aksjer, og da rettet mot norske og internasjonale kapitalmarkeder. Det bør samtidig kunngjøres at statens eierandel kan reduseres til 67 prosent.

I tillegg slås det fast at Statoil skal drives etter forretningsmessige prinsipper, som andre børsnoterte selskaper. Et aksjesalg i denne størrelsesorden vil

også stå i forhold til etterspørselen i markedet og sikre nødvendig likviditet i aksjen.

For øvrig vises det til kapittel 10, som gir en omtale av selve børsintroduksjonen.

5.4 Konklusjon

Regjeringen foreslår å åpne opp for flere eiere i Statoil ved å børsnotere selskapet. Utvidet eierskap vil tilføre ny kompetanse, nye partnere og ny kapital. Statoil skal fortsatt være et norskbasert selskap. Hovedkontor med tilhørende hovedledelse, beslutningsmyndighet og strategifunksjoner skal være lokalisert i Norge. Staten skal beholde minst 2/3 av aksjene i selskapet.

Ved børsnotering tas det i første omgang inn nye eiere tilsvarende 10 - 25 prosent av selskapets verdi. Dette vil primært skje ved utstedelse av nye aksjer i morselskapet Den norske stats oljeselskap a.s, i kombinasjon med salg av deler av statens aksjer, og da rettet mot norske og internasjonale kapitalmarkeder.

Statoil gis anledning til å inngå eiermessige strategiske allianser med andre selskaper. Dette kan først skje etter børsnotering av selskapet.

6 Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE)

6.1 Innledning

SDØE ble opprettet med virkning fra 1. januar 1985, ved at de fleste av Statoils utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel ble delt i en direkte økonomisk del til staten (SDØE) og en økonomisk del til Statoil (SØA). Det er blitt fastsatt SDØE-andeler ved tildeling av nesten alle utvinningstillatelser siden etableringen.

SDØE-ordningen er et feltspesifikt virkemiddel ved at andelen blir tilpasset lønnsomheten og ressurspotensialet i den enkelte utvinningstillatelse. Målet for den langsiktige forvaltningen av SDØE er å oppnå høyest mulig inntekter til staten. SDØE representerer betydelige verdier og inntekter for staten.

6.2 Dagens ordning

6.2.1 Reserver og produksjon

SDØEs olje- og gassreserver utgjorde, i henhold til Statoils reservedefinisjon, ved utgangen av 1999 om lag 1550 mill. Sm³ oljeekvivalenter (tilsvarer 9,8 mrd. fat), hvorav 35 prosent olje og 65 prosent gass.

Tabell 6.1: Oversikt over SDØEs reserver

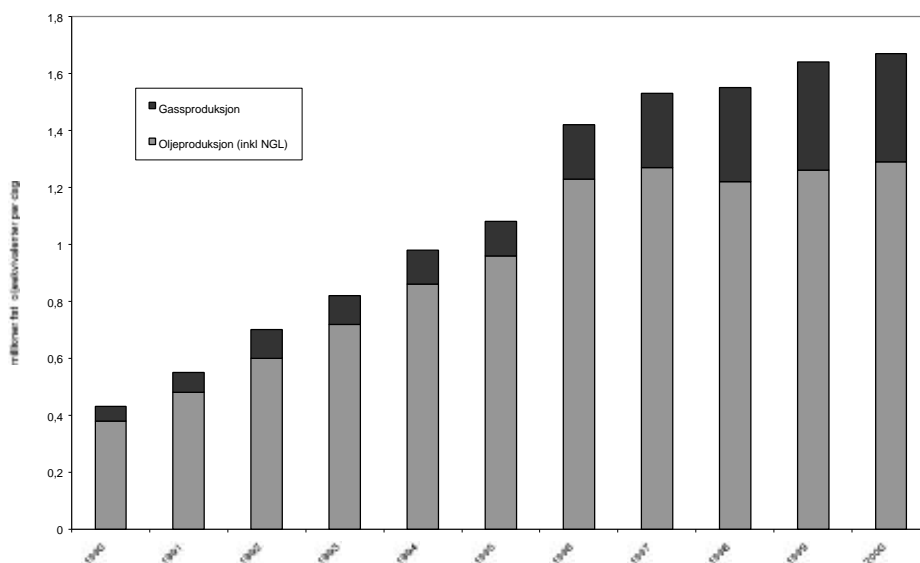
SDØE	1997		1998		1999	
	Olje mill Sm ³	Gass mrd. Sm ³	Olje mill Sm ³	Gass mrd. Sm ³	Olje mill Sm ³	Gass mrd. Sm ³
Reserver* per 1. januar	589	972	552	982	553	1004
Revisjon av tidligere anslag	12	7	28	10	11	6
Utvidelser, funn og forbedret utvinning	24	19	43	31	48	10
Kjøp av reserver	0	0	0	0	9	3
Produksjon	-73	-15	-70	-19	-73	-22
Reserver per 31. desember	552	982	553	1004	548	1000

*Reserver representerer beregnede volumer av olje, gass og NGL som basert på analyser av geologiske og tekniske data, med rimelig grad av sikkerhet kan utvinnes i fremtiden fra kjente reservoarer under gjeldende økonomiske og driftstekniske forhold. Olje inkluderer NGL.

Kilde: Statoil.

Staten er direkte deltaker gjennom SDØE i over 150 utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel. Store deler av reservene og produksjonen kommer fra noen få store felt.

SDØEs produksjon av olje og NGL var i 1999 461 mill. fat (1,26 mill. fat per dag) og utgjorde omlag 40 prosent av den norske oljeproduksjonen. SDØEs gassalg i 1999 var 22 mrd. Sm³. Dette utgjorde omlag 45 prosent av den norske gasseksporten.

Figur 6.1: SDØEs olje- og gassproduksjon i millioner fat oljekvivalenter per dag 1990-2000

Kilde: Statoil, Olje- og energidepartementet.

SDØEs oljeproduksjon økte jevnt fra etableringen i 1985 og fram til 1996. De siste årene har den vært forholdsvis stabil. Gassproduksjonen var lav fram til 1996, men har gradvis økt de siste årene. I figur 6.1 er SDØE's olje- og gass produksjon for år 2000 basert på en prognose for inneværende år, jf. St.prp. nr. 19 (2000-2001).

6.2.2 Andeler ved tildeling

Den statlige deltakelsen har variert over tid både i form og omfang. Siden 1973 har staten deltatt gjennom Statoil, og siden 1985 også som direkte deltaker gjennom SDØE-ordningen. Tabellen nedenfor gir en oversikt over gjennomsnittlig andel for SDØE i de ulike konsesjonsrundene før eventuell utøvelse av glideskala.

Tabell 6.2: Gjennomsnittlig andel for SDØE i konsesjonsrunder før eventuell utøvelse av glideskala

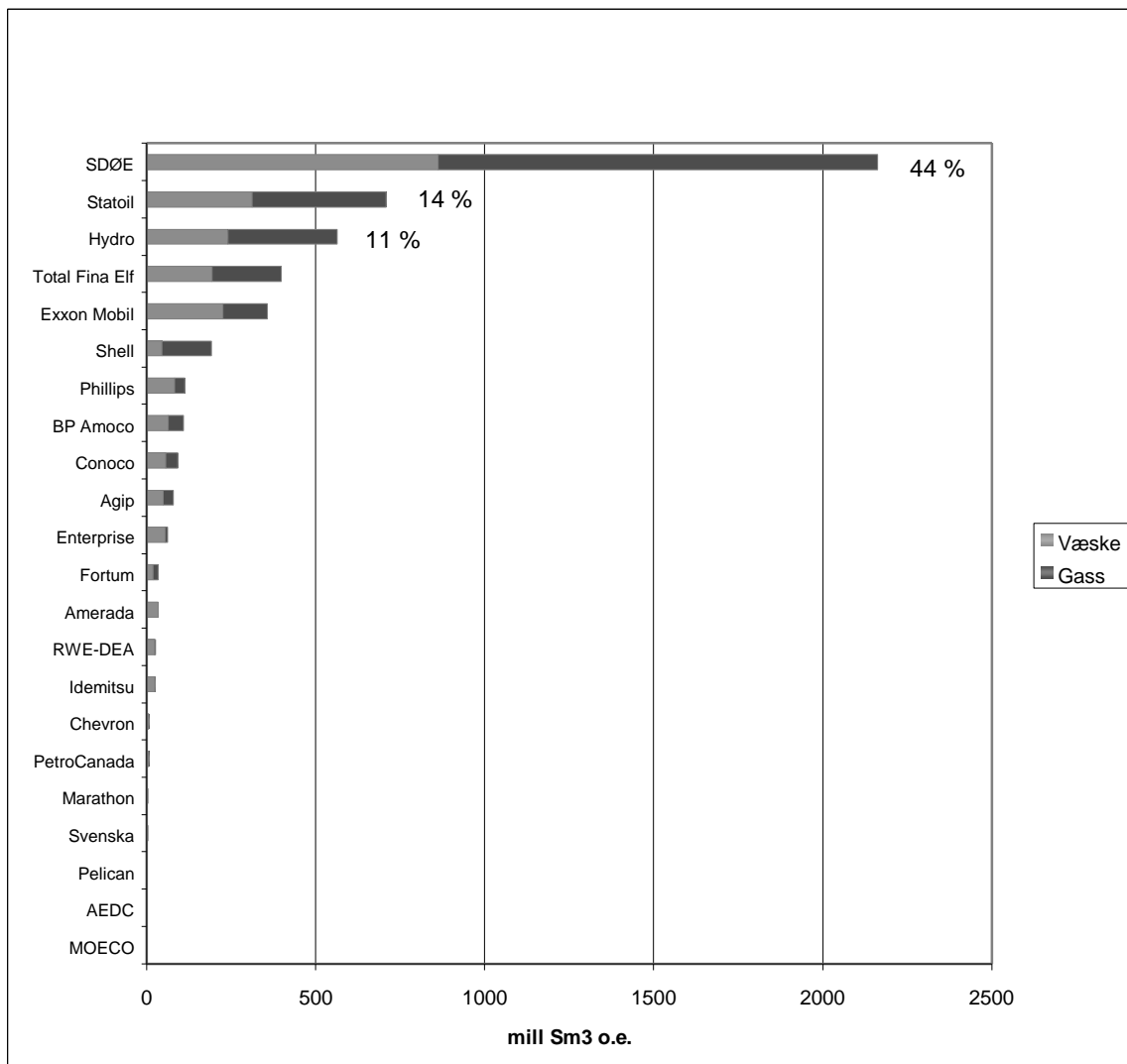
Konsesjonsrunde	Tildelingsår	Gjennomsnittlig SDØE-andel
9.	1985	30,0 pst.
10 A og B	1985-86	30,3 pst.
11 A og B	1987-88	30,8 pst.
12 A og B	1988-89	28,5 pst.
13	1991	28,9 pst.
14	1993	37,6 pst.
15	1996	27,2 pst.
Barentshavprosjektet	1997	22,9 pst.
Nordsjørunden	1999	18,7 pst.
16. runde	2000	15,0 pst.

Kilde: Olje- og energidepartementet.

Glideskala eksisterte fra niende konsesjonsrunde til og med 13. konsesjonsrunde og innebar at staten hadde en opsjon til å øke eierandelen når et felt ble erklært drivverdig. Glideskala har medført at SDØE har høye andeler i flere store felt. Etter hvert som norsk kontinentalsokkel har blitt mer moden og potensialet for store og svært lønnsomme funn har blitt mindre, har nivået på SDØE gradvis blitt redusert. Det fastsettes heller ikke SDØE-andel i alle utvinningstillatelser. Det fokuseres på utvinningstillatelser med forventninger om høy lønnsomhet og/eller høyt ressurspotensiale. De siste årene er det dessuten blitt stadig viktigere å gi selskapene tilstrekkelig store andeler for å sikre en effektiv utvinning av petroleumsressursene.

6.2.3 SDØEs andel av gjenværende ressurser

Staten er ved sine direkte eierandeler den største ressurseieren på norsk kontinentalsokkel. Ved inngangen til 2000 hadde staten gjennom SDØE 44 prosent av gjenværende ressurser i felt i drift, felt godkjent utbygd og funn i planleggingsfasen.

Figur 6.2: Gjenværende ressurser i felt i drift, felt godkjent utbygd og funn i planleggingsfasen fordelt på rettighetshavere per 01.01.2000

Kilde: Olje- og energidepartementet, Oljedirektoratet.

6.2.4 Eierandeler i rørledninger og landanlegg

Rørledninger og landanlegg er nødvendig for å kunne produsere og selge ressursene og for å maksimere verdiskapingen på kontinentalsokkelen.

Gjennom SDØE har staten direkte eierandeler i de fleste olje- og gassrørledninger og landanlegg tilknyttet norsk kontinentalsokkel, men staten har bl.a. ikke eierandel i Statpipe eller i råoljeterminalen på Mongstad. SDØE-andelen varierer fra 5 prosent i Norpipe Oil AS (fra 2005) til 64 prosent i Haltenpipe. I de siste transportsystemene som har blitt utbygd, har staten tatt en eierandel på i størrelsesorden 50 - 60 prosent.

For en nærmere omtale av infrastrukturen for naturgass, vises det til kapittel 9.

6.2.5 Netto kontantstrøm fra SDØE

Siden etableringen i 1985 og fram til utgangen av 1999 har staten gjennom SDØE investert om lag 302 mrd. 2000-kroner. Investeringene har lagt grunnlaget for en høy netto kontantstrøm fra SDØE siden 1996 og i årene fremover. I perioden fram til 1996 var årlig netto kontantstrøm fra SDØE lavere enn 9 mrd. kroner - eller negativ - som følge av et høyt investeringsnivå.

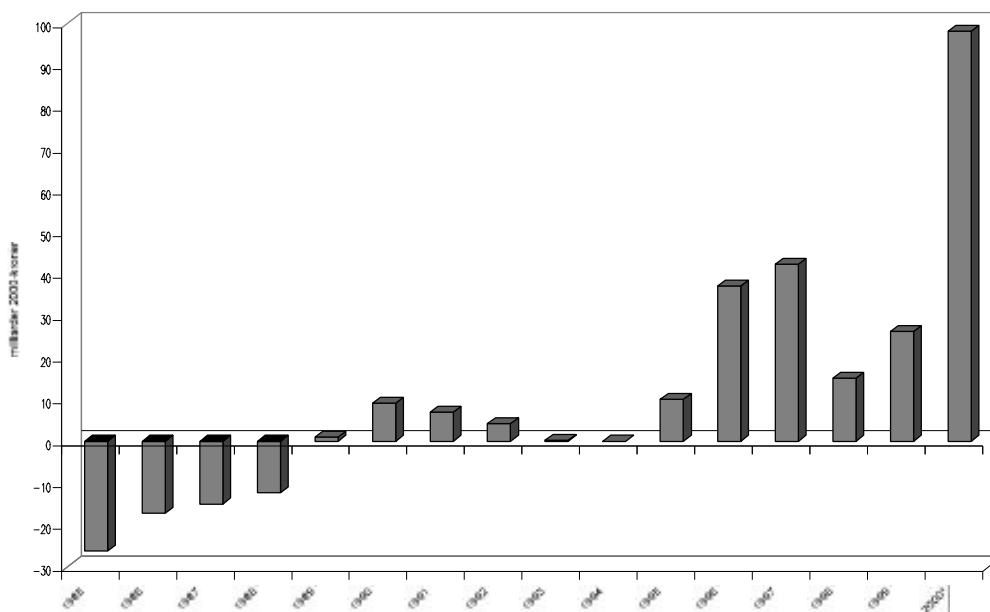
Tabell 6.3: SDØEs kontantstrøm i perioden 1990 til 1999 i mrd. faste 2000-kroner etter kontantprinsippet

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Innbetalinger	27,5	33,8	36,5	41,7	43,0	46,3	71,9	80,9	62,6	76,6
Utbetalinger	18,4	26,8	32,3	41,5	43,0	36,3	34,7	38,5	47,5	50,3
Netto kontantstrøm	9,1	7,0	4,2	0,2	0,0	10,0	37,2	42,4	15,1	26,3

Kilde: Statsregnskapet.

Ved utgangen av 1999 har staten netto mottatt om lag 82 mrd. 2000-kroner siden etableringen i 1985.

I år 2000 forventes nettokontantstrømmen fra SDØE å bli om lag 98 mrd. kroner, jf. St. prp. nr. 19 (2000-2001).

Figur 6.3: Årlig netto kontantstrøm for SDØE i mrd. 2000-kroner

Kilde: Olje- og energidepartementet.

På oppdrag fra departementet har Statoils revisor utarbeidet en rapport med en mer detaljert oversikt over kontantstrømmer knyttet til SDØE.

6.2.6 Nåværende forvalterordning

I henhold til selskapets vedtekter § 11, har Statoils styre ansvaret for oppfølgingen av den samlede statlige deltakelsen på kontinentalsokkelen, dvs. Statoil og SDØE. Dette innebærer at Statoil ivaretar de operative og forretningsmessige funksjoner for SDØE på vegne av staten gjennom selskapets alminnelige faglige og administrative apparat.

Statsråden i Olje- og energidepartementet representerer staten som eeneier av Statoil gjennom generalforsamlingen, som er selskapets øverste myndighet.

Beslutningsstruktur

Som generalforsamling i selskapet utpeker statsråden selskapets styre med unntak av ansattes representanter.⁹ Styret er ansvarlig for Statoils virksomhet, herunder forvaltningen av SDØE. Hovedregelen er at Statoil ivaretar statens forretningsmessige interesser gjennom SDØE helt selvstendig, innenfor de bevilgningsmessige rammer som fastsettes i statsbudsjettet.

De ordinære selskapsrettslige reglene i aksjeloven gjelder også for Statoil, men aksjeloven inneholder visse særregler for statsaksjeselskapene som styrker generalforsamlingens stilling i selskaper der staten eier alle aksjene (§§ 20-4 til 20-6). Gjennom bestemmelser i Statoils vedtekter (§ 10), har staten ytterligere utvidet styrings- og kontrollmulighetene i forhold til det som følger av aksjeloven. I henhold til vedtektene skal selskapets styre forelegge for generalforsamlingen alle saker som må antas å ha politiske eller prinsipielle sider av betydning og/eller kan få vesentlige samfunnsmessige eller samfunnsøkonomiske virkninger. Styret skal herunder forelegge for generalforsamlingen:

- planer for de kommende år,
- perspektiver på mellomlang sikt,
- vesentlige endringer i slike planer og perspektiver,
- planer om prosjekter av vesentlig betydning i forhold til selskapets samlede virksomhet,
- saker som synes å nødvendiggjøre tilførsel av egenkapital eller lånekapital fra staten og
- planer for opptak av nye virksomhetsarter av vesentlig omfang.

Generalforsamlingen bestemmer om den ønsker å ta styrets foreleggelse til etterretning eller om den ønsker å godkjenne eller endre den.

---

⁹ Jf. aksjeloven § 20-4 jf § 6-4.

Den eksisterende styringsmodellen

Ved St. meld. nr. 21 (1991-92) ble det etablert en styringsmodell som fastsetter styringsregler for Statoils forvaltning av statens samlede engasjement, dvs. Statoil og SDØE. Hovedmålet for Statoils forvaltning er at staten som eier skal sikres høyest mulig avkastning på investert kapital over tid, og at beslutninger og oppfølging av virksomheten skal baseres på forretningsmessig, kostnadseffektiv og sikker drift i alle ledd.

Styringsmodellen fastsetter beslutningsvilkår for Statoils rangering av prosjekter, jf. St. meld. nr. 21 (1991-92) der det framgår at:

"Statoil skal legge til grunn verdiskapingen for det samlede statlige engasjementet ved rangeringen av ulike beslutningsalternativ. Dette innebærer at ved alle investeringsbeslutninger beregnes og vurderes resultatet for Statoil pluss SDØE, samt også separat for Statoil og SDØE. For at et prosjekt skal komme i betraktning for gjennomføring, må det både gi tilfredsstillende lønnsomhet for det samlede engasjement vurdert med statens krav til avkastning og for Statoil vurdert med selskapets krav til lønnsomhet. Gitt kravet om best mulig resultat for det samlede statlige engasjement vil en dessuten legge vekt på å vurdere fordelingen av verdiskaping mellom Statoil og SDØE."

En effektiv og velfungerende styringsmodell er viktig for å sikre høy verdiskaping for det samlede statlige engasjementet på kontinentalsokkelen.

Forholdet mellom staten og Statoil

De andelene som forbeholdes staten i tillatelsene, blir formelt tildelt Statoil, uavhengig av om Statoil tildeles en egen andel eller ikke. Statoil har imidlertid egne andeler i de fleste tillatelser der det er SDØE-andel. I interessentskapene ivaretar Statoil de samlede interessene for selskapet og SDØE. Ved avstemminger i interessentskapene avgir Statoil kun én stemme for selskapet og SDØE samlet. I forhold til omverdenen framstår Statoil som rettighetshaver og som eier av selskapets egne andeler og SDØE samlet. Statoil inngår avtaler og treffer de nødvendige disposisjoner for statens deltakerandeler og for statens petroleum, på samme måte som for Statoils egne deltakerandeler og egen petroleum.

I det underliggende forholdet mellom Statoil og staten har staten imidlertid den fulle eiendomsrett til sine deltakerinteresser. SDØE-andelene framkommer ikke på Statoils balanse. Staten finansierer selv de investeringer og driftsutgifter som faller på SDØE-andelene, og staten mottar direkte de inntektene som kommer fra salg av petroleum og andre inntekter.

Avsetning av statens olje

Et viktig prinsipp i norsk avsetningspolitikk har vært stor grad av samlet avsetning for å kunne oppnå effektivitet i avsetningen og høyest mulig inntekter.

I henhold til Statoils vedtekter § 11 er selskapet gitt i oppgave å avsette SDØEs olje og har også rett og plikt til å disponere den avgiftsoljen som staten velger å ta ut in natura. Statoil skal sørge for å finne den beste avsetningsløsningen for de samlede statlige volumer.

For avregning mellom Statoil og staten blir normpris lagt til grunn. Normpris fastsettes av Petroleumspriserådet, og skal reflektere hva olje kunne vært omsatt for mellom uavhengige parter i et fritt marked. Reglene for avregning mellom SDØE og Statoil ble fastlagt i St. meld. nr. 22 fra 1985-86:

"Regjeringen har vedtatt at inntektene fra Statoils salg av all olje som svarer til statens direkte økonomiske engasjement avregnes mellom staten og Statoil på grunnlag av normpris med 30 dagers kredittid fra salgstidspunktet; dvs. normale forretningsmessige kredittvilkår ved salg av råolje. En vil legge normprisene til grunn ved denne avregningen og ikke Statoils realisererte priser, for å sikre seg at prisene ikke skal påvirkes direkte av Statoil."

Når normpris ikke er fastsatt gjelder følgende (jf. St. meld. nr. 14 1987-88):

"Ved avregningen mellom staten og Statoil for Statoils disponering av avgiftsolje og petroleum tilsvarende statens økonomiske andel fastsetter departementet avregningspriser på grunnlag av oppnådde priser og andre sammenlignbare verdiansettelser i de tilfeller hvor normpris ikke er fastsatt. Ved avregningen skal det normalt legges betydelig vekt på oppnådde priser og det bør foreligge særlige grunner for at avregningen kan foretas på grunnlag av vesentlige høyere priser enn de faktiske oppnådde. Slike særlige grunner kan for eksempel foreligge når petroleum overføres mellom parter i direkte eller indirekte interessefelleskap."

Da systemet med avregning til normpris for SDØEs olje ble opprettet i 1986 disponerte Statoil 0,2 mill. fat/dag egenolje og 0,1 mill. fat/dag av statens olje. Total produksjon fra kontinentalsokkelen er i dag i overkant av 3 mill. fat/dag. Statens andel er omlag 1,8 mill. fat/dag (inkluderer SDØEs og Statoils olje, samt avgiftsolje). SDØEs andel er omlag 1,3 mill. fat/dag. Volumene fra SDØE er tre ganger så store som Statoils egne volumer og andelen er økende.

Statoil er på bakgrunn av forretningsføreransvaret en betydelig aktør i råoljemarkedet. Det viktigste markedet for norsk råolje er Europa. På bakgrunn av stadig større salgsvolum er det mer utfordrende å sikre en best mulig avsetning av oljen, særlig laster utenfor Europa. Statoil har gradvis utvidet sitt markedsførings- og salgssapparat og har nå salgskontorer både i Stavanger, London, USA og Singapore. Selskapet har også investert i råoljeterminal på Mongstad og leie av lagerkapasitet i Asia. Sammen med leieraffineringsavtaler i flere land, er dette tiltak for å oppnå en høyest mulig salgspris for norsk råolje. Statoil får ikke dekket transaksjons- eller markedsføringskostnader forbundet med avsetningen.

Avsetning av statens gass

Kontrakter om salg av gass framforhandles av Gassforhandlingsutvalget (GFU). Ferdig forhandlede kontrakter overføres til såkalte *kontraktsfelt*, som deretter står ansvarlige for at kontraktene oppfylles overfor kjøperne. Rettigheter til å levere under kontraktene kan likevel helt eller delvis overføres til ett eller flere tredjefelt; såkalte *leveransefelt*. Rettigheter og plikter i kontrakts- og leveringsfeltene fordeles forholdsmessig ut på rettighetshaverne i disse feltene. Statens gass omfattes av Statoils gasskontrakter.

Statens netto kontantstrøm

Selv om Statoil formelt framstår som innehaver av SDØE-andelene, forutsetter forvalterordningen at det innad, i forholdet mellom Statoil som forvalter og staten som eier av SDØE-andelene, gjennomføres et klart økonomisk skille. De økonomiske forhold knyttet til statens egne andeler holdes adskilt fra Statoil og inngår ikke i Statoils regnskaper.

Stortinget bevilger hvert år de midler som er nødvendige for at Statoil, på vegne av staten, skal kunne utbetale den andel av investeringer og driftsutgifter som faller på statens egne andeler. Inntektene går som en årlig kontantstrøm til staten, etter at statens andel av investeringer og driftsutgifter er trukket fra. Nettoresultatet på årsbasis framgår av særskilte regnskaper ført av Statoil. I statsbudsjettet og statens regnskaper føres henholdsvis inntekter og utgifter under de ulike inntekts- og utgiftsposter. Statoil fører årlig regnskap for SDØE. Dette er basert på regnskapsprinsippet, men for rapportering til statsregnskapet omregner Statoil SDØEs regnskap til kontantprinsippet. Det er ikke knyttet skatteplikt til statens nettoinntekter fra deltakelsen i petroleumsvirksomheten, og netto kontantstrømmen beregnes før skatt. Riksrevisjonen har det overordnede ansvaret for revisjon av SDØEs regnskaper.

Det økonomiske skillet mellom Statoils og statens deltakerinteresser gjennomføres forut for utarbeidelsen av Statoils regnskaper for den virksomheten selskapet gjennomfører for egen regning. Selv om Statoil forestår forvaltningen av de statlige deltakerinteressene, framgår således dette ikke av Statoils egne regnskaper.

Statoil er som aksjeselskap undergitt regnskapslovgivningens krav til årsoppgjør bestående av årsberetning og resultatregnskap og balanse.

Organisering av Statoils ansvar som forretningsfører for SDØE

Statoil besluttet i 1999 at en person i selskapets konsernledelse skulle ha ansvaret for ivaretaging av SDØE i Statoil. Organisasjonsmessig skulle ivaretagingen av SDØE fortsatt foregå etter to ulike modeller internt i Statoil. I utvinningstillatelser hvor Statoil både deltar med en egen økonomisk andel og som forretningsfører for SDØE, ivaretas SDØEs interesser av Statoils ordinære organisasjon. Dette innebærer blant annet at de deler av Statoils

organisasjon som har ansvaret for oppfølging av felt hvor Statoil har en økonomisk andel, også ivaretar SDØEs andel. Denne tradisjonelle modellen har vært praktisert siden etableringen av SDØE i 1985.

EUs rådsdirektiv 94/22/EF om betingelser for tildeling og bruk av utvinningstillatelser for leting etter og utvinning av hydrokarboner (konsesjonsdirektivet) er gjennomført i norsk rett med virkning fra 1. september 1995, og gjelder for utvinningstillatelser tildelt etter denne dato. Det har ikke tilbakevirkende kraft. Konsesjonsdirektivet førte til at forvaltningen av SDØEs utvinningstillatelser tildelt etter konsesjonsdirektivets ikrafttredelse, hvor Statoil ikke deltar med egen økonomisk andel, måtte foregå etter en annen modell enn den tradisjonelle. Konsesjonsdirektivets bestemmelser betinger at forretningsførerrollen utføres slik at det er et skille mellom pengestrømmer og informasjon som tilflyter forretningsføreren som henholdsvis økonomisk deltaker i petroleumsaktiviteten og som forretningsfører. Det har siden etableringen av SDØE vært et klart skille mellom pengestrømmene som tilflyter Statoil som selskap og som forretningsfører for SDØE. Vedrørende informasjonsstrømmer ble det foretatt organisatoriske endringer i Statoil som tilfredsstillte kravene i direktivet. Det er opprettet en separat enhet i Statoil som ivaretar SDØE i utvinningstillatelser der Statoil ikke selv har økonomiske andeler, men deltar som forretningsfører for SDØE. Andre enheter i Statoil har ikke tilgang til informasjon som tilflyter Statoil i egenskap av forretningsfører for SDØE i disse utvinningstillatelsene.

Statoil foretok i 1997 porteføljetilpasninger i selskapets utvinningstillatelser for å konsentrere selskapets engasjement til enkelte utvalgte kjerneområder. Dette medførte et økt antall utvinningstillatelser hvor Statoil bare deltar som forretningsfører for SDØE. I hovedsak var dette utvinningstillatelser som var tildelt før konsesjonsdirektivets ikrafttredelse. Departementet har likevel ut fra praktiske hensyn besluttet at ivaretakingen av slike tillatelser skal foregå i den separate enheten som ivaretar SDØE i utvinningstillatelser hvor Statoil bare deltar som forretningsfører for SDØE.

6.3 Statoils syn på dagens ivaretakerordning

Statoils styre har i sin rapport av 13. august 1999, og i brev til departementet av 8. oktober 1999, gitt uttrykk for sitt syn på dagens ivaretakerordning. Etter styrets oppfatning kan det være problematisk at ivaretakermodellen ikke er incentivriktig utformet. Dette forsterkes av at det produksjons- og reservegrunnlag som er knyttet til SDØE-andelene, nesten er tre ganger så stort som det som er knyttet til Statoils egne andeler. Styret peker på flere forhold det mener er av betydning i forhold til dette.

I visse situasjoner kan beslutningsmodellen medføre at Statoil må velge alternativer som ikke er de mest lønnsomme for Statoil som selskap.

SDØEs investeringer er begrenset til oppstrømsvirksomheten på kontinentalsokkelen. SDØE-ordningen har ikke etablert posisjoner i salg, markedsføring eller raffinering.

Videre trekker styret frem at Statoil er pålagt å selge SDØEs olje og gass, men at dagens avregningssystem for råolje (normpris) innebærer at det ikke alltid vil være bedriftsøkonomisk lønnsomt for Statoil å maksimere verdien av statens olje.

Styret peker dessuten på at kostnadene ved å oppebære en organisasjon av tilstrekkelig størrelse, faller på Statoil alene.

Styret oppsummerer dette slik:

"Dagens ivaretakermodell lider med andre ord under den svakhet at det ikke alltid er lønnsomt for ivaretakeren å maksimere SDØEs interesser, og den påfører ivaretakeren en komplisert målstruktur. En slik ivaretakermodell kan ikke videreføres over tid, uten at det vil skade både ivaretakeren og SDØE."

Som det framgår kommer Statoil med flere innvendinger til dagens ivaretakerordning.

6.4 Konsekvenser for nåværende forvalterordning av beslutning om å introdusere flere eiere i Statoil

En beslutning om å introdusere flere eiere i Statoil har konsekvenser for forvalterordningen for SDØE. Grunnloven § 19 fastslår at: "Kongen vaager over, at statens Eiendomme og Regalier anvendes og bestyres paa den av Stortinget bestemte og for almenvæsenets nyttigste Maade." Stortinget har full instruksjonsmyndighet over forvaltningen av statens eiendommer, men Kongen har rett og plikt til å "vaage over" hvordan statens eiendommer bestyres.

Som nevnt blir SDØE-andelene formelt tildelt Statoil. I forhold til omverdenen framstår Statoil som rettighetshaver og som eier av selskapets egen andel og SDØE samlet. *De deltakerinteressene staten innehar gjennom SDØE-ordningen er imidlertid statens eiendom og må forvaltes i samsvar med Grunnlovens § 19.*

I dag er dette ivaretatt ved at SDØE forvaltes av et heleiet statsaksjeselskap, Statoil, som er underlagt aksjelovens særbestemmelser for slike selskaper, og hvor statsråden er selskapets generalforsamling. Som generalforsamling i selskapet utpeker statsråden selskapets styre, med unntak av ansattes representanter. Styret har plikt til å vurdere hvilke saker som skal forelegges for generalforsamlingen som øverste beslutningsmyndighet i selskapet. Styret er i tillegg underlagt en foreleggelsesplikt gjennom vedtektenes § 10, hvoretter det skal forelegges for generalforsamlingen alle saker som må antas å ha politiske eller prinsipielle sider av betydning og/eller kan få vesentlige samfunnsmessige eller samfunnsøkonomiske virkninger. Statoils ansvar for forvaltningen av SDØE er vedtektsfestet i § 11. *Regjeringen har med dette den*

nødvendige styrings- og kontrollmulighet med SDØE, og dagens organisering er derfor i samsvar med Grunnloven.

Ved å introdusere flere eiere i selskapet, vil Statoil falle utenfor anvendelsesområdet for særreglene i aksjeloven §§ 20-4 til § 20-6. Den utvidede kompetansen som disse reglene gir til generalforsamlingen, faller dermed bort, og statsråden vil ikke lenger ha den instruksjonsrett som følger av dagens organisering.

Medlemmer til selskapets styre vil bli valgt av selskapets bedriftsforsamling, som igjen er valgt av selskapets generalforsamling og selskapets ansatte. Bedriftsforsamlingen vil, i henhold til allmennaksjeloven, ha avgjørelsesmyndighet i saker som gjelder investeringer av betydelig omfang i forhold til selskapets ressurser og rasjonalisering eller omlegging av driften som vil medføre større endring eller omdisponering av arbeidsstyrken.¹⁰

Staten vil være en av flere eiere i selskapet, og vil kunne møte på selskapets generalforsamling.

Bestemmelsene i vedtektene § 10 kan ikke beholdes.

På bakgrunn av disse forhold vil det å introdusere flere eiere i Statoil kreve at dagens forvalterordning for SDØE endres.

6.5 Konklusjon

SDØE representerer betydelige verdier og inntekter for staten. Staten er direkte deltaker gjennom SDØE i over 150 utvinningstillatelser samt i rørledninger og landanlegg. Statoil ivaretar de operative og forretningsmessige funksjonene for SDØE på vegne av staten. Selskapet kommer med flere innvendinger til dagens ivaretakerordning, og peker på at den ikke er incentivriktig utformet. Introduksjon av flere eiere i Statoil vil kreve at dagens forvalterordning endres.

---

¹⁰ Jf. allmennaksjeloven § 6-37.

7 Videreutvikling av det statlige engasjement i petroleumsvirksomheten

7.1 Innledning

En beslutning om å delprivatisere Statoil gir en god anledning til å foreta en revurdering av det samlede statlige engasjement. Hovedspørsmålet er hvordan denne muligheten skal benyttes for å oppnå størst mulig verdiskaping for fellesskapet.

I forbindelse med en endring i det statlige engasjement, er det viktig å se Statoil og SDØE i sammenheng. Både fordi en samlet vurdering best vil klargjøre de muligheter som foreligger – men også fordi endringer i Statoils eierstruktur vil få konsekvenser for SDØE.

Diskusjonen i det foregående viser at det er nødvendig å gjøre endringer i *forvaltningen* av SDØE når Statoil blir delprivatisert. På bakgrunn av de interessekonfliktene dagens ivaretaker, Statoil, peker på knyttet til dagens ordning, ville det vært grunn til å vurdere slike endringer uavhengig av spørsmålet om eierskap i Statoil.

Regjeringen vil fokusere på de muligheter en restrukturering gir.

7.2 Holdningen til videreutvikling av det statlige engasjementet

Olje- og gassforekomstene er vår felles eiendom og må forvaltes slik at de kommer hele folket til gode.

Det statlige eierskapet har i tillegg til skattesystemet vært viktig for å sikre fellesskapet inntekter fra petroleumsvirksomheten. Dette vil også ligge til grunn for den felles eierstrategi staten vil ha for sitt majoritetseierskap i Statoil og SDØE.

Forvaltningen av vår felles eiendom har gjort det mulig å trygge sysselsettingen og bygge ut velferden. Statlig eierskap har også vært viktig for utviklingen av oljeselskaper med eiermessig forankring i Norge.

Samtidig har deltakelsen av utenlandske og private selskaper bidratt med kompetanse og teknologi som har vært avgjørende for verdiskapingen og dermed også fellesskapets inntekter fra petroleumsvirksomheten.

På denne måten har et fruktbart samspill mellom norsk og utenlandsk, statlig og privat eierskap, vært et kjennetegn ved utviklingen av vår petroleumsvirksomhet fra begynnelsen og fram til i dag.

Norsk petroleumsvirksomhet står overfor store muligheter og utfordringer i lys av internasjonale endringer og utviklingen på norsk kontinentalsokkel.

Som olje- og gassnasjon er vi godt utrustet til å møte disse utfordringene. Gjennom en restrukturering av det statlige engasjementet kan strukturen og effektiviteten på kontinentalsokkelen forbedres og de nasjonale, industrielle miljøene kan styrkes og videreutvikles både nasjonalt og internasjonalt. Vi må aktivt utnytte de muligheter som foreligger.

7.2.1 Det statlige engasjementet i et formuesforvaltningsperspektiv

Staten har valgt ulike former for engasjement. Sett i et formuesperspektiv, har staten valgt å realisere petroleumsformuen ved å benytte ulike virkemidler, jf. kap 3.2:

Petroleumsformuen fordeler seg på:

- verdien av fremtidige skatter og avgifter,
- verdien av fremtidig netto kontantstrøm fra SDØE og
- verdien av statens andel av egenkapitalen i Statoil og Norsk Hydro.

Figur 7.1 illustrerer petroleumsformuens sammensetning. Figuren viser også strømmene fra disse formueskomponentene til petroleumsfondet, samt forholdet til statsbudsjettet.

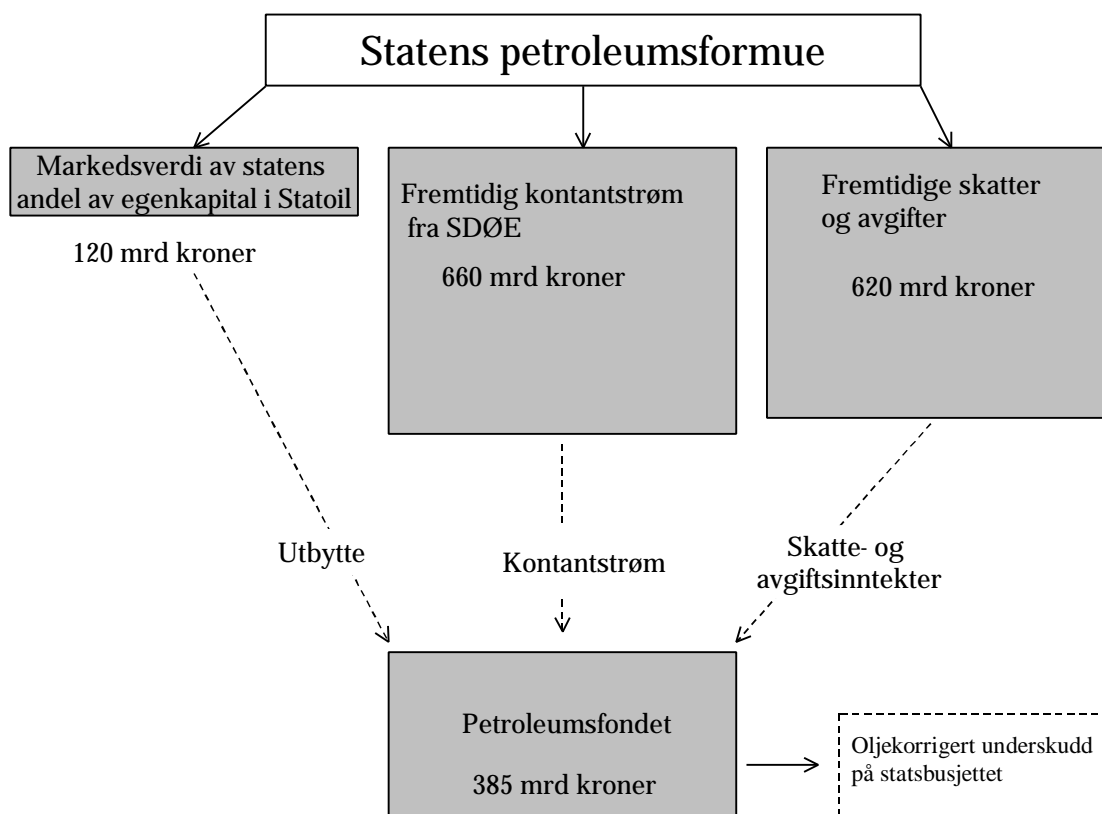
En meget viktig del av statens engasjement er eierskapet i Statoil. Statoil er et høyt kvalifisert selskap, som skaper verdier gjennom en godt organisert bruk av kunnskap, teknologi og kapital. Kapitalen har i vesentlig grad kommet fra staten som tilført kapital, og som egenfinansiering gjennom selskapets overskudd. Staten får verdier tilbake i form av utbytte. Eieren må ha høye ambisjoner for Statoils videre utvikling.

SDØE er en ren økonomisk deltakelse, ikke i form av en operativ organisasjon. Verdiene som skapes av selskaper i utvinningstillatelsene tilflyter staten direkte i forhold til den andel SDØE har investert.

Det er oljeselskapene som leter etter oljen og gassen, bygger ut feltene og står for avsetningen i markedene. Derfor er de enkelte selskaper på norsk kontinentalsokkel, og samspillet mellom selskapene og leverandørindustrien, avgjørende for kontinentalsokkelens effektivitet.

I dette perspektivet er Statoil og Norsk Hydro sentrale. De kan imidlertid ikke alene sikre de statsfinansielle hensyn, og opprettholde og videreutvikle den konkurransekraft som skal til for å sikre størst mulig verdiskaping.

En god formuesforvaltning er avhengig av at virksomheten på kontinentalsokkelen drives mest mulig effektivt. Dette vil styrke selskapene, skattegrunlaget og inntektene fra SDØE.

Figur 7.1: Petroleumsformuen¹¹

Kilde: Olje- og energidepartementet og UBS Warburg.

7.2.2 Vurdering av Statoil-styrets anbefaling

Statoils styre har i sin rapport av 13. august 1999 foreslått at "selskapet styrkes med hele eller vesentlige deler av de ressurser som i dag ligger til SDØE".

Statoil framfører en rekke argumenter til støtte for sin anbefaling. Hovedargumentasjonen er at dette vil øke verdien av statens inntekter og skape en robust og slagkraftig norskbasert aktør i de internasjonale markedene. Særlig peker styret på muligheten til å "bygge opp en stilling for Statoil som et sentralt gasselskap i Europa".

Statoil legger stor vekt på at salg av SDØE og introduksjon av andre eiere i Statoil er nødvendig for å møte utfordringene vi står overfor.

Selv om markedsmessige endringer og utviklingen blant konkurrenter skjer raskt, mener departementet at det må utvises en balansert holdning til å forandre eierskapet av landets totale olje- og gassressurser. En lang og vellykket oljepolitisk historie med et konstruktivt statlig eierskap bør ikke uten videre endres og privatiseres i stort tempo. Som nasjon må vi ha et bredere perspektiv i dette spørsmålet enn det et selskap vil ha.

¹¹ Det presiseres at anslaget på markedsverdien av Statoil er fra juni 1999, og at verdien antas å ha økt etter dette, jf. kapittel 3.2.

Oppgaven vi står overfor er mer enn å privatisere et statlig selskap. Det er også mer enn å fusjonere to enheter. Det er å bedre forvaltningen av de samlede norske olje- og gassressursene.

Mulighetene for endret verdiskaping må settes i perspektiv. Vi kan ikke se bort fra at en omfattende endring i strukturen og bruk av nye virkemidler vil innebære *risiko*. Vi må imidlertid også innse at det er risiko ved ikke å foreta seg noe når omgivelser og rammebetingelser endres.

Størrelse står sentralt i Statoils argumentasjon. Det framholdes at størrelse gir slagkraft og bidrar til høyere verdiskaping.

I Statoils argumentasjon pekes det på at størrelse vil ha betydning både for markedenes vurdering av finansiell robusthet og for selskapets konkurransekraft. Statoil fremhever imidlertid at størrelse i seg selv ikke vil være noen garanti for gode resultater. Det understrekes at det for alle aktører vil være avgjørende at tilgjengelige ressurser gis en god utnyttelse, at de forretningsstrategiene virksomheten bygger på er troverdige og godt tilpasset de markedene som skal betjenes, og at resultatvekst og lønnsomhet er på linje med konkurrentene.

Kvalitet, kompetanse, ledelse, strategi og evne til å levere resultater er viktigere enn størrelse, og en forutsetning for bærekraftig vekst. Størrelse som oppnås uten at de nødvendige grunnforutsetningene er til stede, vil være bygd på usikkert fundament og kan medføre unødig risiko.

Et selskap basert på en sammenslåing av Statoil og SDØE vil ha en svært stor kontantstrøm som skal investeres på en lønnsom måte. En stor del av denne kontantstrømmen ville ventelig ha blitt investert i utlandet. Dette krever strategi, kompetanse og gjennomføringskraft. Det vil være en trygghet og forutsetning for eieren at disse egenskapene er godt dokumentert over en lengre tidsperiode.

Olje- og energidepartementets finansielle og strategiske rådgivere, samt andre analytikere, mener det er viktig å styrke Statoil. Men de advarer mot å tilføre Statoil en for stor del av SDØE.

Et av de viktigste hensyn for å oppnå god ressursforvaltning og verdiskaping er å unngå at *ensretting* av virksomheten på kontinentalsokkelen.

Konkurranse og samspill er svært viktig. Vi må ikke svekke potensialet for deltakelse fra de best kvalifiserte, utenlandske selskapene. Vi bør heller ikke svekke andre norske aktørers potensiale og konkurransekraft i denne prosessen. En balanse av ulike selskaper og miljøer gir det beste grunnlaget for verdiskaping. På dette området er vår erfaring helt entydig. En sammenslåing av Statoil og SDØE vil gi selskapet en uforholdsmessig sterk stilling på norsk kontinentalsokkel.

Etter en samlet vurdering, mener regjeringen at forslaget fra Statoils styre ikke kan legges til grunn fullt ut. Etter regjeringens vurdering vil ikke forslaget føre til størst mulig verdiskaping og inntekter til samfunnet når en

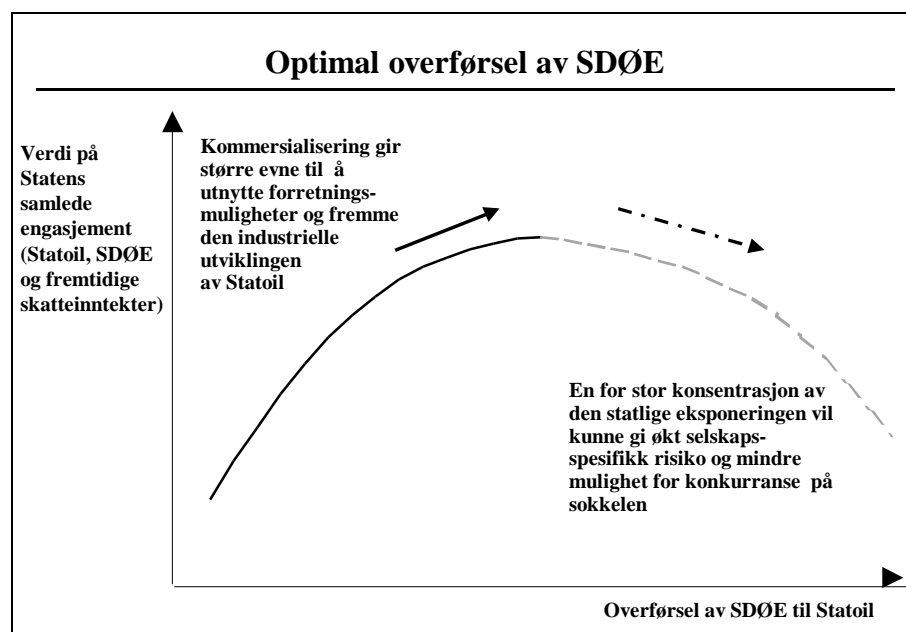

tar hensyn til risiko. Det vil heller ikke gi den beste industrielle utvikling eller konkurransekraft for norsk kontinentalsokkel. Momenter i denne vurderingen er:

- Usikkerhet knyttet til verdivurdering av Statoil og SDØE.
- Konsekvenser for norsk kontinentalsokkels konkurransekraft og attraktivitet.
- Industrielle og verdimessige konsekvenser av at Statoil får en meget stor kontantstrøm.
- Gassforvaltningshensyn sikres ikke fullt ut ved en for omfattende restrukturering og privatisering.
- Gradvis utvikling gir tid til strategisk fokusering og kompetansebygging og til å dokumentere resultater.

Enkeltvis og samlet betyr disse forholdene at staten som eier ikke er tjent med å overføre hele eller vesentlige deler av SDØE til Statoil. En balansert, gradvis tilnærming som også er stor nok til å utløse de viktigste positive sider ved en restrukturering, fremstår som mer attraktiv.

Pareto Securities ASA har i sin rapport (vedlegg 7) skissemessig illustrert denne avveining på følgende måte:

Figur 7.2: Pareto Securities ASA – optimal overførsel av SDØE

Kilde: Pareto Securities ASA.

7.2.3 Hensyn regjeringen vektlegger

Med dette utgangspunktet vil regjeringen spesielt vektlegge tre hensyn i sin vurdering:

- *Statsfinansielle hensyn*; sikre staten størst mulig verdier hensyn tatt til risiko.
- *Industrielle hensyn*; styrke de industrielle aktører på norsk kontinentalsokkel.
- *Hensynet til norsk kontinentalsokkels konkurransekraft*; bedre effektiviteten på norsk kontinentalsokkel for dermed å få størst mulig verdiskaping.

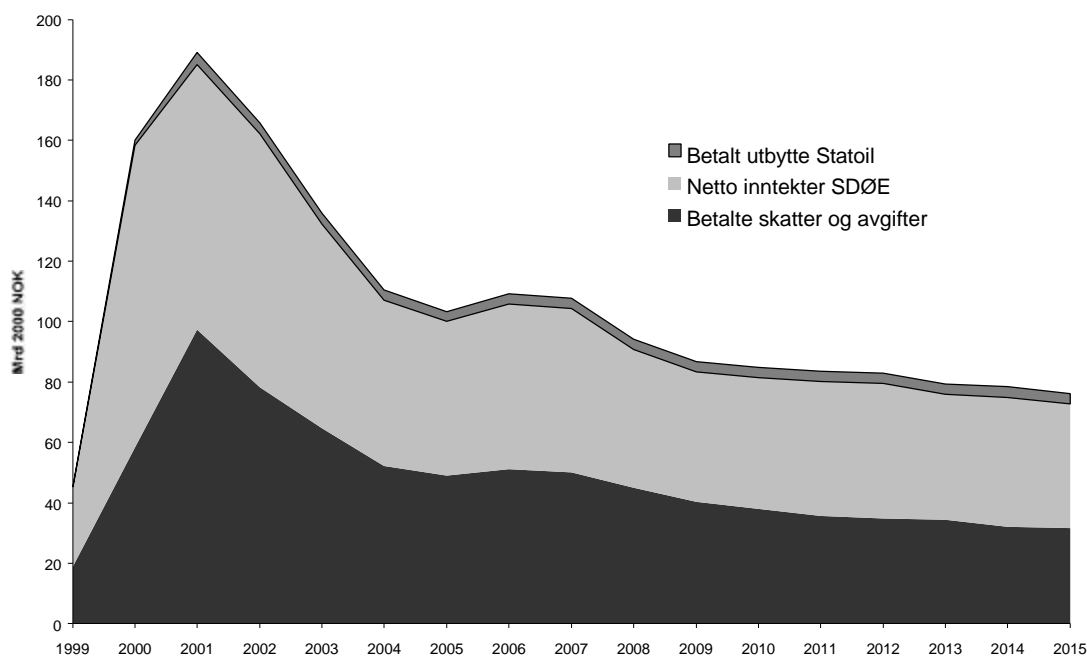
Det er en nær sammenheng mellom disse tre hovedhensynene. Siktemålet er at en restrukturering skal bidra til å sikre alle tre hensyn på en god måte.

Det å sikre en god, langsiktig gassforvaltning er en utfordring som er en integrert del av de tre ovennevnte hensynene. Innenfor rammen hensynene setter, vil det bli lagt til rette for en best mulig gassforvaltning. Også når det gjelder gassforvaltning må vi anlegge et bredt perspektiv. Det statlige eierskap har vært helt sentralt for å sikre en langsiktig forvaltning av ressursene. Det vil være svært viktig også i fremtiden – spesielt i lys av de utfordringer av markedsmessig og regulerende karakter en står overfor i Europa.

Statsfinansielle hensyn

Sentrale forhold i en restrukturering av det statlige engasjementet må være verdiskaping og inntekter til fellesskapet.

I kombinasjon med skattesystemet bidrar SDØE til store statlige inntekter fra oljevirksomheten. Inntekter fra petroleumsvirksomheten forventes å utgjøre om lag 25 prosent av statens inntekter i år 2000.

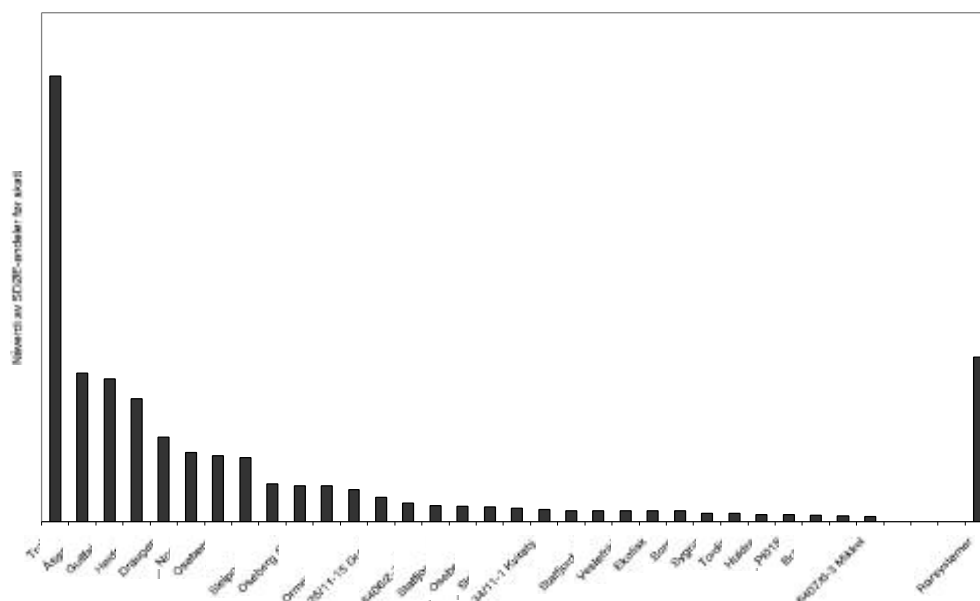
Figur 7.3: Statens inntekter

Kilde: Olje- og energidepartementet.

Kontantstrømmen fra de største feltene representerer de største verdiene. Dette kommer fram i figur 7.4, som viser nåverdien av SDØEs andel for de ulike feltene. En stor del av SDØEs verdier kommer fra relativt få, store felt. Verdiene i Troll utgjør mer enn verdiene i Gullfaks, Åsgard og Heidrun til sammen.

Mange av disse feltene har dessuten en helt sentral rolle i vår samlede gassforvaltning.

Bredden i SDØEs portefølje og tilførsel av nye andeler kan bidra til å opprettholde kontantstrømmen fra SDØE i et mer langsiktig perspektiv.

Figur 7.4: Nåverdi av SDØE-andeler før skatt

Kilde: Olje- og energidepartementet.

Industrielle hensyn

Olje- og gassvirksomheten trekker til seg kompetanse, investeringer og etableringer – både fra Norge og utlandet. Virksomhet har hatt store industrielle ringvirkninger, også i distriktene.

Utgangspunktet for petroleumsindustrien i Norge er kontinentalsokkelen. De nasjonale oljeselskapene, Statoil, Norsk Hydro og tidligere Saga Petroleum, har vært sentrale aktører i den industrielle utviklingen.

Vår kompetente og konkurransedyktige leverandørindustri, representert ved de store totalleverandørene, samt en rekke underleverandører, ingeniørbedrifter, serviceselskaper med flere, har spilt en viktig rolle.

Samspeilet med de petroleumsrelaterte forskningsmiljøene har vært av stor betydning.

Likeledes har ledende utenlandske oljeselskaper og leverandører lokalisert i Norge i stor grad bidratt til å utvikle det petroindustrielle miljøet.

Regjeringen ønsker å videreutvikle *Statoil* i et langsiktig perspektiv med utgangspunkt i den ledende posisjon selskapet har som operatør i kjerneområder på norsk kontinentalsokkel. Selskapet må også være dimensjonert for å kunne skape verdier utover tidshorisonten for virksomheten i Norge. En solid ressursbase og en sterk finansiell posisjon er viktig for å videreutvikle det internasjonale engasjementet og for å utnytte det potensiale som knytter seg til å skape et slagkraftig europeisk gasselskap.

Regjeringen legger derfor opp til å selge utvalgte SDØE-andeler til Statoil, men ikke i samme grad som selskapets styre har foreslått.

Norsk Hydro er også en viktig aktør på norsk kontinentalsokkel. Selskapets videre utvikling er viktig for verdiskaping og sysselsetting.

Norsk Hydro gir i sin rapport av 1. september 1999 uttrykk for at selskapet er "interessert i å overta eventuelle SDØE-andeler som myndighetene måtte velge å gjøre tilgjengelig [...] til kommersielle markedsrelaterte vilkår".

Regjeringen legger opp til å selge utvalgte SDØE-andeler til Norsk Hydro, ettersom selskapet er en sentral operatør i kjerneområder på norsk kontinentalsokkel.

Hensynet til norsk kontinentalsokkels konkurransekraft

For å avdekke resterende ressurser, bygge disse ut på en kostnadseffektiv måte og oppnå god drift, må vi ha konkurranse og samspill mellom de fremste selskapene i verden. Selskapenes erfaring fra andre deler av verden og norsk kontinentalsokkel er her viktig.

Balanse mellom industrielle miljøer og mangfold i selskapsdeltakelsen er helt avgjørende – og de viktigste faktorene – for å sikre en god, langsiktig ressursforvaltning. Dette perspektivet må vi ha i vår konsesjonspolitik, men også i forbindelse med en restrukturering av det statlige engasjementet.

Ressurser operert av Statoil utgjorde per 1. januar 2000 om lag 70 prosent av gjenværende påviste ressurser på norsk kontinentalsokkel, samtidig som Statoil-opererte felt utgjør om lag 60 prosent av dagens produksjon. Statoil- og Hydro-opererte ressurser utgjør til sammen om lag 85 prosent av gjenværende påviste ressurser, mens Statoil- og Hydro-opererte felt utgjør om lag 80 prosent av dagens produksjon.

Samtidig er eiersammensetningen og beslutningsstrukturen i mange av utvinningstillatelsene på kontinentalsokkelen svært komplisert med mange partnere og små eierandeler til både operatører og partnere. Bortsett fra TotalFinaElf, ExxonMobil og BP, som har sine hovedinteresser i sørlige deler av norsk kontinentalsokkel, har operatøren en gjennomsnittlig

eierandel på 20 prosent og de to største partnere har i gjennomsnitt en andel på 25 prosent til sammen.

Tabell 7.1: Operatørenes gjennomsnittlige eierandel, det gjennomsnittlige antall partnere per felt og de to største partnernes gjennomsnittlige eierandel

Operatør	Antall opererte felt*	Operatørens gjennomsnittlige eierandel i pst.	Gjennomsnittlig antall partnere**	De to største partnernes gjennomsnittlige eierandel i pst.
Statoil	31	19,6	3,5	23,2
Hydro	23	20,3	3,4	27,5
Shell	3	17,5	2,3	28,1
TotalFinaElf	6	44,6	1,8	27,2
ExxonMobil	4	76,4	1,5	18,0
BP	6	34,1	2,7	43,4

*Med felt menes her selvstendige felt og satellittfelt som er i produksjon, under utvikling eller vurdert utviklet.

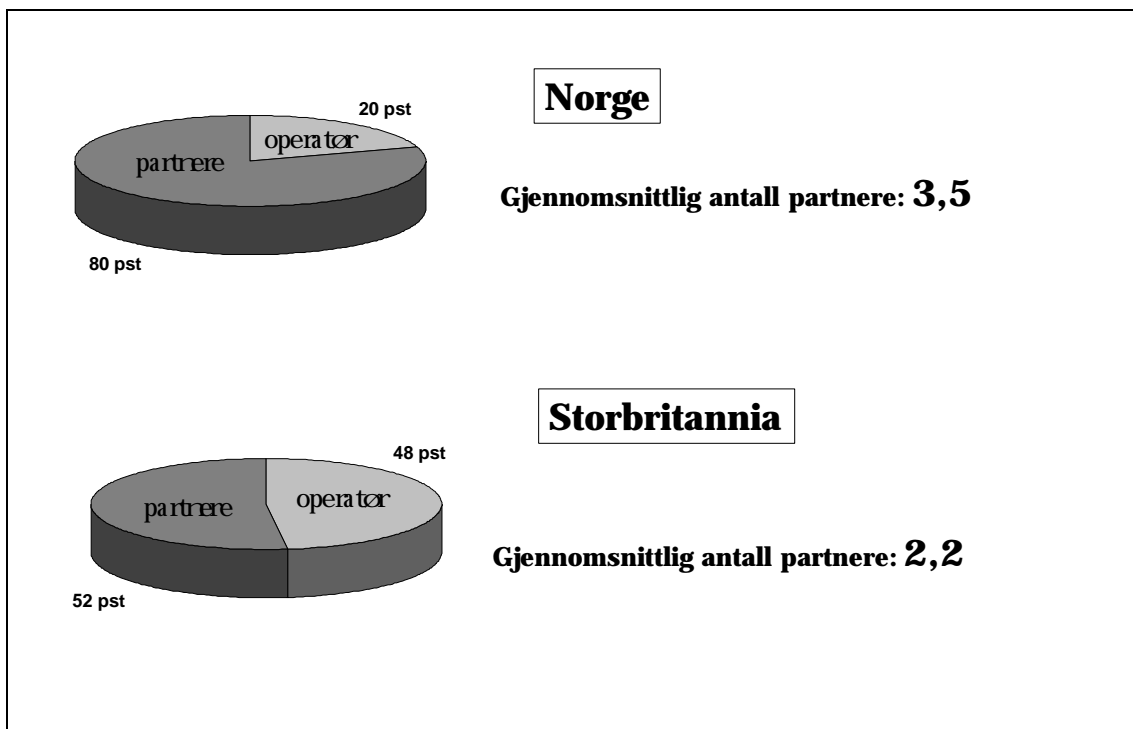
**Aritmetisk gjennomsnitt av antall partnere per felt. SDØE er ikke inkludert som eget selskap i beregningene.

Kilde: Statoil.

Det er relativt store ulikheter i eiersammensetning innenfor begrensede geografiske områder, noe som gjør det ekstra krevende å fatte beslutninger på tvers av utvinningstillatelser, for eksempel om samordnet bruk av infrastruktur.

Sammenlignet med britisk kontinentalsokkel, er eierandelene på norsk kontinentalsokkel lave. Dette gjelder operatørenes andel, men også partnernes andeler. Dette er illustrert i figuren under.

Det er mye som taler for at konsolideringen av eierinteressene på britisk kontinentalsokkel på slutten av 1980-tallet har gitt synergier på tvers av utvinningstillatelsene. Blant annet arbeider foretatt av McKinsey for Statoil underbygger dette.

Figur 7.5: Eierandeler på norsk og britisk kontinentalsokkel i felt operert av de to største operatørene.

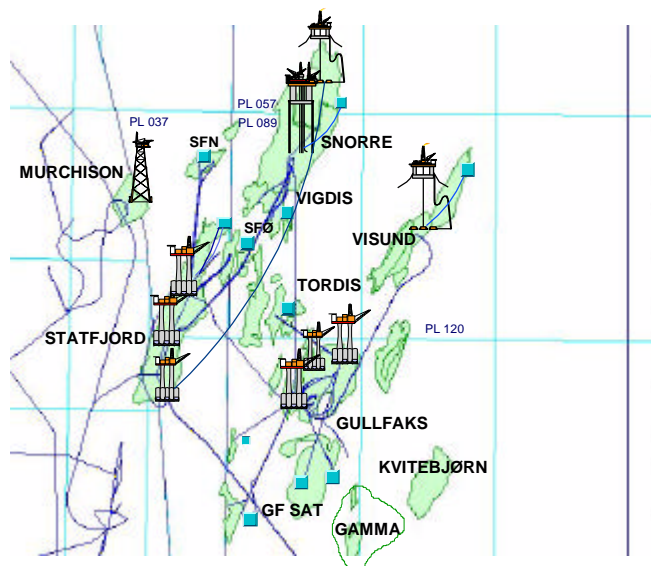
Se noter til tabell 7.1.

Kilde: Statoil.

Det er viktig at selskapene på kontinentalsokkelen, særlig operatørene, har gode incentiver til å maksimere verdiskapingen. Ikke minst er dette viktig når feltene blir mer modne og en skal få ut de resterende deler av ressursene.

Gjennom en restrukturering av det statlige engasjementet vil selskapene kunne øke sine eierandeler på norsk kontinentalsokkel. Høyere andeler vil gi selskapene sterkere incentiver, stordrifts- og samdriftsfordeler kan bli bedre utnyttet i og mellom utvinningstillatelser og slagkraften i beslutningsprosessene blir større. Dette gir økt effektivitet i leting, utvikling og drift samt forlenget produksjon.

Store tilleggsverdier kan bli realisert gjennom en eiermessig reorganisering på norsk kontinentalsokkel. Tampen-området kan tjene som et eksempel på dette. Der har Statoil identifisert en rekke tiltak som vil bidra til økt verdiskaping i årene som kommer. Sannsynligheten for å få gjennomført tiltakene øker betraktelig dersom det finner sted en reorganisering av eierstrukturen i området. Dette kan gjennomføres slik at de ulike utvinningstillatelsene får en mer sammenfallende eiersammensetning og derigjennom mer sammenfallende incentivstruktur.

Figur 7.6: Tampen-området

Tiltak som kan gjennomføres ved mer sammenfallende eierstruktur kan inkludere:

- Reduksjon av driftskostnader, blant annet gjennom samordnet bruk av sentrale tjenester og infrastruktur. Lavere kostnader kan igjen lede til forlenget produksjonshorisont.
- Produksjonsøkning som følge av forbedringer i produksjonsprosesser og reservoarstyring.
- Mer effektiv bruk av kapital på grunn av bedre prosjektstyring og stordriftsfordeler på innkjøp.
- Bedre systemer for leting og utvikling av nye felt.

Muligheten for å iverksette slike tiltak, samt å få ta del i en større del av de gevinster som oppnås, vil gjøre norsk kontinentalsokkel mer attraktiv. Dermed kan mangfoldet og konkurransen på kontinentalsokkelen bli større, og den samlede verdiskapingen vil øke.

Langsiktig gassforvaltning

Regjeringen ser det som en stor og viktig utfordring å sikre verdiskapingen fra våre gassressurser.

Gass spiller en viktig rolle i ressursforvaltningen ved at den i stort omfang utnyttes som et virkemiddel for økt oljeproduksjon. Gass til injeksjon vil i 2000 utgjøre nær 50 mrd. Sm³. Gassen er dyr å transportere og lagre sammenliknet med olje. Avsetningen av gass blir dermed mindre fleksibel, ved at gassen vanligvis må avsettes i nærmarkedene og følge etablerte rørledningssystemer. På grunn av høye lagerkostnader må gassproduksjonen dessuten tilpasses det løpende forbruket i det regionale gassmarkedet.

Ovennevnte rammer for gass - med høye investeringer i transportsystemer og utstrakte produksjonsprofiler - fører isolert sett til lavere lønnsomhet for gassproduksjon enn for oljeproduksjon.

For delvis å kompensere for disse forholdene, er det viktig å optimalisere og utnytte mulige samordningsgevinster i gassproduksjonen fra flere felt. Særlig de største feltene er viktige for en god forvaltning av de samlede gassressursene. Dette bildet er veldig tydelig i Nederland hvor det store Groningen-feltet spiller en avgjørende rolle for å optimalisere produksjonen fra mindre felt. Også i Norge går utviklingen i samme retning, hvor Trollfeltet allerede spiller en liknende rolle overfor andre felt på kontinentalsokkelen. Denne utviklingen vil videreføres etter hvert som totalproduksjonen øker og stadig flere og mindre felt kommer i drift. Felt med store reserver og stor produksjonskapasitet vil fremover spille en nøkkelrolle i utnyttelsen av de norske gassressursene. Det er derfor viktig at myndighetene beholder nødvendig styring og innflytelse over produksjonen fra de største gassfeltene. En sentral eierposisjon for staten i disse feltene er et viktig element for å sikre en slik innflytelse - også ut fra et gassforvaltningsmessig perspektiv.

For å legge grunnlaget for en god, samlet fremtidig gassforvaltning bør staten beholde betydelige andeler i feltene Troll, Oseberg og Ormen Lange. Samtidig med dette er det viktig at Statoil styrkes som gasselskap, da selskapet vil være den sentrale gassaktøren på norsk kontinentalsokkel. Statens gassverdier er derfor best sikret ved at disse to hensyn balanseres.

7.3 Regjeringens forslag til restrukturering av SDØE

En bedre organisert og mer aktiv forvaltning av ressursene vil skape større verdier og bidra til en bedre utvikling av norsk olje- og gassindustri. For å nå de mål regjeringen har satt, anbefales en delvis restrukturering av SDØE. Regjeringen har foretatt en avveining mellom statsfinansielle hensyn, industrielle hensyn, hensyn til norsk kontinentalsokkels konkurransekraft og, som en integrert del av disse forhold, hensynet til en langsiktig gassforvaltning.

En stor del av SDØEs verdier er knyttet til noen få store felt. De viktigste av disse er Troll, Åsgard, Gullfaks, Heidrun, Draugen, Norne og Oseberg, jf. figur 7.4.

Ut fra gassforvaltningsmessige hensyn er det viktig at staten har en betydelig eierandel i Ormen Lange. Troll, Oseberg og Ormen Lange er viktige felt med tanke på den fremtidige gassforvaltningen.

Det foreslås at SDØE-andeler tilsvarende 20 prosent av verdiene i SDØE inngår i en restrukturering av det statlige engasjementet, forutsatt at staten oppnår tilfredsstillende vilkår. Staten beholder SDØE-andeler tilsvarende 80 prosent av verdiene i SDØE. Andelene regjeringen legger opp til å selge til

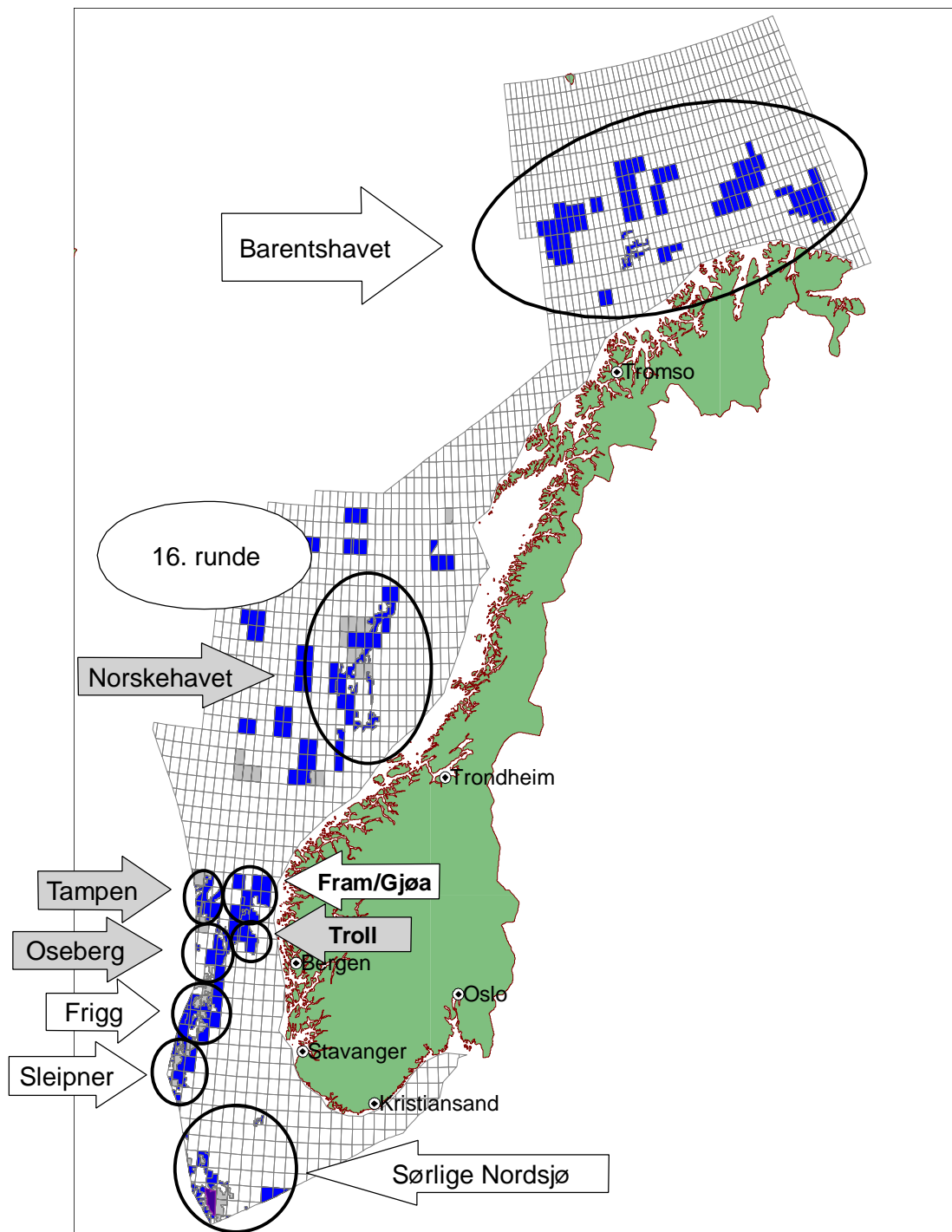
Statoil vil utgjøre om lag 15 prosent, mens andelene en legger opp til å selge til Norsk Hydro og andre selskaper vil utgjøre om lag 5 prosent. Regjeringen vil understreke at samtlige transaksjoner skal skje til markedsverdi.

I tillegg til å ivareta statsfinansielle og gassforvaltningsmessige hensyn, innebærer forslaget en styrking av de industrielle aktørene på kontinentalsokkelen og en videreutvikling av norsk petroleumsindustri. Grunnlaget legges for fortsatt verdiskaping og sysselsetting i Norge.

Gjennom økte eierandeler til selskapene - særlig operatørene - styrkes norsk kontinentalsokkels konkurransekraft.

Siktemålet med den konkrete utvelgelsen av SDØE-andelene som skal selges er å kombinere disse hensynene på en slik måte at total verdiskaping fra norsk kontinentalsokkel blir størst mulig.

For å sikre mulige effektiviseringsgevinster på kontinentalsokkelen er det viktig å restrukturere SDØE slik at tilleggsverdier kan realiseres gjennom eiermessig restrukturering. Tilsvarende vil det være viktig å selge SDØE-andeler i felt, funn og i leteareal med lite ressurspotensiale og svak forventet lønnsomhet. For å legge grunnlaget for god, samlet fremtidig gassforvaltning bør staten beholde betydelige eierandeler i de største gassfeltene. Samtidig er det viktig at Statoil styrkes som gasselskap. For å sikre god ivaretagelse av de delene av SDØE som staten velger å beholde er det viktig at denne porteføljen er konsentrert om et fåtall felt og tillatelser slik at ivaretagelsesfunksjonen blir enklere og mer oversiktlig.

Figur 7.7: SDØE-andeler på norsk kontinentalsokkel

- I de sørlige deler av Nordsjøen er det ett felt med store gjenværende ressurser. Det er Ekofisk-feltet. De øvrige feltene med SDØE-deltagelse har små gjenværende ressurser og liten forventet verdi. Regjeringen legger opp til å selge de fleste eller alle SDØE-andeler i dette området.
- I Sleipner-området er det kun ett felt med forholdsvis store gjenværende ressurser og forholdsvis stor forventet verdi. Det er Sleipner Vest. De øvrige feltene med SDØE-andeler har forholdsvis små gjenværende

ressurser og forholdsvis liten forventet verdi. Det er identifisert et restruktureringspotensiale i dette området. Regjeringen legger opp til å selge de fleste eller alle SDØE-andeler i Sleipnerområdet.

- I Frigg-området er det kun ett felt med forholdsvis store gjenværende ressurser og forholdsvis stor forventet verdi. Det er Grane. Regjeringen legger opp til å selge de fleste eller alle SDØE-andeler i dette området.
- I Oseberg-området er det flere felt med store gjenværende ressurser og stor forventet verdi. En legger til grunn at det kan være et restruktureringspotensiale i dette området. Oseberg-feltet er viktig i den fremtidige gassforvaltningen. Regjeringen legger opp til å kunne foreta et begrenset salg av SDØE-andeler i de store feltene i området.
- Troll er et meget stort felt. Feltet er viktig i den fremtidige gassforvaltningen. Det vurderes derfor som avgjørende at staten beholder en vesentlig del av SDØE-andelene i feltet. Det legges opp til et begrenset salg i Troll. Regjeringen vil stille som vilkår for salg av SDØE-andeler til Statoil i Troll at selskapet ikke skal kunne avhende hele eller deler av den andel selskapet vil ha i Troll-feltet etter restruktureringen, uten at myndighetene først har samtykket til dette. Det kan bli aktuelt å vurdere lignende vilkår for salg av andre gassandeler.
- I Fram/Gjøa-området er det ingen felt med store gjenværende ressurser eller stor forventet verdi. En legger til grunn at det kan være et visst restruktureringspotensiale. Regjeringen legger opp til å selge de fleste eller alle SDØE-andelene i dette området.
- I Tampen-området er det en rekke felt med store gjenværende ressurser og stor forventet verdi. Det er identifisert et restruktureringspotensiale. Regjeringen legger opp til å selge et begrenset omfang av SDØE-andelene i de store feltene.
- I Norskehavet er det mange felt med store gjenværende ressurser og stor forventet verdi. Det er identifisert et restruktureringspotensiale. De mindre feltene og mye av letearealet bør selges. Det vurderes imidlertid som viktig å beholde en vesentlig del av SDØE-andelene i gassfeltene i området. Regjeringen legger opp til å kunne foreta et begrenset salg av SDØE-andeler i de store feltene i området.
- I 16 konsesjonsrunde som omfattet Norskehavet, ble det tildelt seks tillatelser med SDØE-deltakelse. SDØE-deltakelsen i dette letearealet vil bli vurdert nærmere.
- I Barentshavet er det svak forventet lønnsomhet, selv om det er påvist ressurser av et visst omfang. Verdien av SDØE-andelene i Hammerfestbassenget, inkludert Snøhvit er begrenset. Regjeringen legger opp til å selge de fleste eller alle SDØE-andelene i dette området.

Med en restrukturering tilsvarende 20 prosent av verdiene i SDØE, vil Regjeringen legge opp til at hoveddelen av restruktureringen finner sted

- Oseberg-området,
- Troll,
- Sleipner-området,
- Tampen-området og
- Norskehavet.

Det er forholdsvis små verdier knyttet til SDØE-andelene i de sørlige deler av Nordsjøen, Frigg-området, Fram/Gjøa og Barentshavet. Selv om Regjeringen legger opp til å selge de fleste eller alle SDØE-andelene i disse områdene, utgjør de sistnevnte områdene allikevel verdimesig en liten del av den samlede restruktureringen.

Med dette utgangspunktet vil SDØE-ivaretakerselskapet (jf. kapittel 8) ha en portefølje på i størrelsesorden 20-25 større felt. De fleste av disse feltene ligger i Oseberg-området, Tampen-området og på Haltenbanken, samt gassfeltene Ormen Lange og Troll. I tillegg vil det fortsatt være SDØE-deltagelse i en del mindre felt og funn nær eksisterende store felt, samt i noe leteareal særlig nær de store feltene.

Denne porteføljen vil på en god måte kunne ivaretas av det nye selskapet som skal forvalte SDØE-porteføljen, jf. kapittel 8.

Som en del av restruktureringen foreslår regjeringen dessuten at det foretas et bytte mellom staten og Den norske stats oljeselskap a.s, slik at staten reduserer sine eierandeler i Europipe II og utvalgte felt og øker sine eierandeler i Norpipe og Statpipe.

Videre foreslår regjeringen at det som en del av restruktureringen foretas en endring i eierstrukturen i råoljeterminalen på Mongstad, slik at staten får en eierandel.

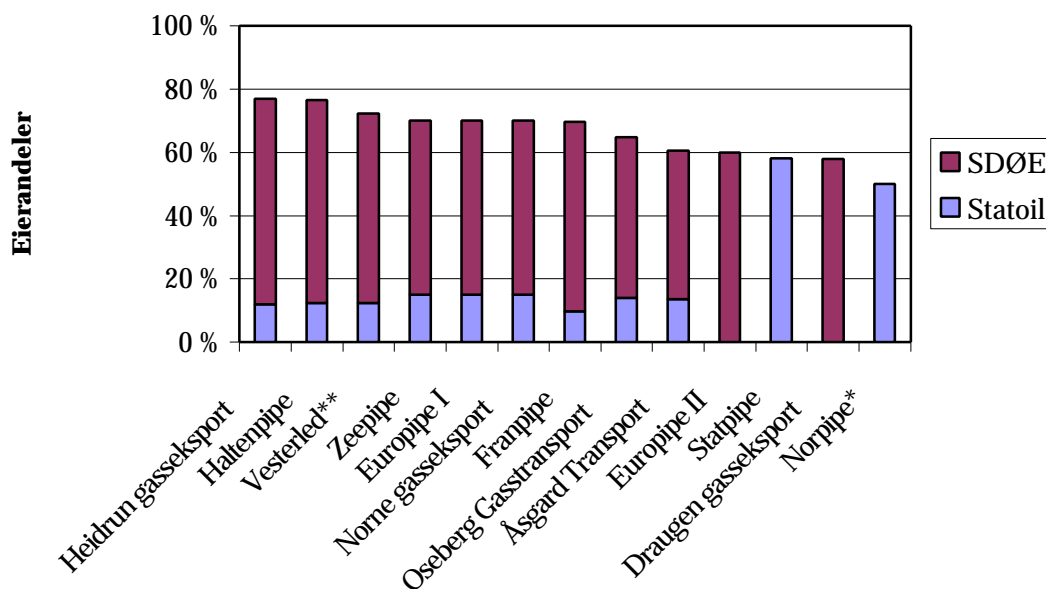
En restrukturering av SDØE-porteføljen som foreslått vil etter Regjeringens vurdering kunne gjennomføres innenfor rammen av gjeldende EU/EØS-rettslige regler.

Regjeringen er av den oppfatning at den foreslåtte skissen representerer en god avveining mellom statsfinansielle hensyn, industrielle hensyn, hensyn til norsk kontinentalsokkels konkurransekraft og, som en integrert del av disse forhold, hensynet til en langsiktig gassforvaltning.

Statoils og statens eierandeler i transportsystemene for gass

Transportsystemene er et særdeles viktig ledd i utnyttelsen av gassressursene på norsk kontinentalsokkel, og må ses i et langsiktig perspektiv. Gasstransport i rørledning har stordriftsfordeler i en slik skala at dette utgjør et naturlig monopol. Det er avgjørende at eierskap og øvrig

organisering tar hensyn til dette for å oppnå effektiv utvikling og drift av transportsystemene. For nærmere omtale av dette, vises det til kapittel 9.

Figur 7.8: Dagens eierfordeling mellom Statoil og SDØE i infrastrukturen.

* Eierandelene i Norpipe endres i 2005 (Statoil 40 prosent, SDØE 20 prosent) og i 2007 (Statoil 30 prosent, SDØE 40 prosent).

** I tillatelse til anlegg og drift av Vesterled ble det stilt vilkår om at departementet før driftsoppstart vil fastsette ny eierfordeling basert på forslag fra rettighetshaverne.

Når det gjelder eierskap, har staten ut fra ovennevnte forhold tatt en betydelig eierandel ved etablering av nye transportsystemer og ved forlengelse av konsesjonstiden for eksisterende transportsystemer. I de siste transportsystemene som har blitt utbygd, har staten tatt en eierandel på i størrelsesorden 50 - 60 prosent. Staten bør fortsatt opprettholde en høy eierandel uavhengig av statens eierandel i feltene. Det er således departementets syn at staten bør tilstrebe en eierandel på minst 50 prosent i infrastrukturen for gass, og dette bør på sikt oppnås i alle transportsystemer.

En slik høy statlig eierandel vil innebære at selskapene i gjennomsnitt vil få en lavere eierandel i infrastrukturen enn i gjennomstrømningen av gass. Dette vil isolert sett gi press mot lave tariffer og en mer effektiv utnyttelse av infrastrukturen.

Innenfor en slik ramme er det ønskelig at det ikke er for store forskjeller mellom det enkelte selskaps andel i transportsystemene og dets andel av gjennomstrømning av gass.

Ut fra disse forhold mener departementet at det er spesielt store skjevheter når det gjelder Statoils og statens eierandel i tre transportsystemer; Statpipe, Norpipe (gass) og Europipe II. Verken i Statpipe eller Norpipe gassrørledning har staten direkte eierandeler, mens Statoil har bare 0,01 prosent i Europipe II. Regjeringen legger opp til å foreta et bytte av SDØE-andeler mellom staten og Den norske stats oljeselskap a.s, slik at staten reduserer sine andeler i Europipe II og utvalgte felt og øker sine andeler i Norpipe og Statpipe.

Råoljeterminalen på Mongstad

Anleggene på Mongstad består i hovedsak av et raffineri og en råoljeterminal. Her er det bare råoljeterminalen som omtales.

Råoljeterminalen på Mongstad ble bygget for å sikre markedsføringen av bøyelastet råolje generelt og de samlede volumer av Statoils og SDØEs volumer spesielt. Seilingsområdet for bøyelasteskip er begrenset til Nordvest-Europa, men ved å lagre og omlaste på Mongstad, har Statoil kunnet avsette egen og SDØEs olje i fjernere områder.

I den foreslåtte modellen for restrukturering av SDØE, vil staten bli sittende igjen med direkte eierandeler i flere oljekvaliteter som i dag bøyelastes. Råoljeterminalen på Mongstad vil også være et aktuelt ilandførings- eller omlastingssted for nye felt og rørledninger.

Den oljen som skipes inn til Mongstad med bøyelasterskip, blir hovedsakelig tatt inn på terminalen og lagret for senere å lastes om i større tankskip. Oljen som benyttes som råstoff i raffineriet blir også tatt inn via terminalen og transportert i rør derfra og inn til raffineriet. Det foretas også noe direkte omlasting fra bøyelasterskip til ordinære tankskip ved Mongstad havn.

Mongstad-terminalen er i sin nåværende form heleid av Statoil. Gjennom å være eneeier på Mongstad-terminalen, har Statoil kontroll over en viktig del av logistikksystemet som benyttes ved salg av en stor andel av norsk olje.

Staten ved SDØE vil i fremtiden være en stor skiper over Mongstad-terminalen. Siden terminalen ligger gunstig lokalisert i forhold til flere av de store oljefeltene og staten ved SDØE vil ha behov for å ha tilgang til en terminal, vil det være nærliggende å benytte terminalen på Mongstad.

For de felt og for de tjenester der tariffene allerede er fastsatt, er spørsmålet om staten skal eie eller leie terminalkapasitet et spørsmål om når kostnadene påløper. Ved å eie påløper hovedtyngden av kostnadene med en gang, mens man ved å leie blir belastet løpende for kostnadene. For nye felt og tjenester er det viktig å sikre at Mongstad-terminalen er et fordelaktig alternativ. Det er nødvendig å sikre tilgang til terminalen for SDØEs volumer. Gjennom et eierskap oppnår man innflytelse som kan benyttes til å ivareta dette formålet.

Det er på denne bakgrunn viktig å harmonisere Statoil og statens eierandeler i råoljeterminalen på Mongstad. I den forbindelse må råoljeterminalen skilles ut som en egen juridisk enhet.

Det foreslås at det som en del av restruktureringen at det foretas en endring i eierstrukturen i råoljeterminalen på Mongstad, slik at staten får en eierandel.

Det kan bli nødvendig å vurdere en langsiktig leieavtale som et alternativ til eierskap.

Det nye Statoil

I henhold til regjeringens forslag vil Statoil bli vesentlig styrket.

Et salg av SDØE-andeler tilsvarende 15 prosent av SDØEs verdi til Statoil, vil øke selskapets reserver og produksjon betydelig. Avhengig av hvilke konkrete SDØE-andeler Statoil kjøper, vil den samlede petroleumsproduksjon kunne øke med om lag 40 prosent de neste årene. Gassproduksjonen vil kunne vise den sterkeste veksten med en økning på om lag 60 prosent, mens oljeproduksjonen vil kunne øke med om lag 35 prosent de neste årene.

Selskapets nye størrelse gir større kraft til å løse oppgavene på norsk kontinentalsokkel og til å hevde seg internasjonalt.

Utviklingen av petroleumsressursene på kontinentalsokkelen stiller særskilte krav til organiseringen og gjennomføringen av avsetningen av gass. Kjøperne av norsk gass består i dag i det vesentlige av store nasjonale gasselskaper som innehar en dominerende stilling i sine respektive markeder. Denne ordningen har stilt store krav til styrke og kompetanse til norske gasselgere, men har også bidratt til stabile og forutsigbare rammevilkår for avsetningen av norsk gass.

Den liberalisering av gass- og elektrisitetsmarkedene som finner sted i Europa, kan imidlertid føre til store omskiftninger i organiseringen av gassindustrien. Utviklingen kan føre med seg både muligheter og utfordringer for norsk gass. Konkurransen i gassmarkedet kan bli intensivert, samtidig som det kan åpne nye forretningsmuligheter.

Den foreslåtte styrkingen av Statoil, med en betydelig tilførsel av nye gassressurser til selskapet, skal legge grunnlaget for å møte de nye utfordringene i markedet og bidra til en bedre forvaltning av de norske gassressursene.

Regjeringens forslag om å styrke Statoil som gasselskap innebærer også at selskapets oljeressurser øker betydelig. På norsk kontinentalsokkel forekommer olje og gass oftest i samme reservoar som er underlagt enhetlige eierregimer.

En målrettet styrking av Statoil med gassressurser og gjennom økte eierandeler i selskapets kjerneområder på norsk kontinentalsokkel, vil bidra

til at statens samlede interesser innenfor petroleumsvirksomheten blir bedre ivaretatt.

Dessuten vil en slik styrking ha stor betydning for verdien av selskapet. Selskapets porteføljesammensetning, profil og rolle kan tilpasses på en måte som vil gi større slagkraft og muligheter for økt verdiskaping.

Verdi

Markedsverdien av det nye Statoil vil først bli klarlagt når selskapet delprivatiseres og børsnoteres. Flere forhold vil spille inn på dette, som selskapets utvikling og seneste resultater, den strategi selskapet kommuniserer utad, utviklingen i oljemarkedet og utviklingen i norske og internasjonale finansmarkeder. De fleste av disse størrelsene kan skifte vesentlig over kort tid.

Dessuten vil verdisetting og betalingsform knyttet til kjøp av SDØE-andeler være av stor betydning, se for øvrig omtale senere i kapittel 7.

Etter regjeringens opplegg vil styrkingen av Statoil uansett få en betydelig positiv virkning på selskapets verdi.

Den økte kontantstrømmen vil gjøre selskapet i stand til å finansiere vekst på norsk kontinentalsokkel, utvalgte internasjonale kjerneområder oppstrøms og andre forretningsområder som selskapets organer velger å allokere ressurser til.

Aksjekurser vil normalt gjenspeile forventninger til fremtidig lønnsomhet. Innenfor oljeindustrien er det naturlig å legge vekt på nåverdien av den fremtidige kontantstrømmen som kan ventes å bli generert fra selskapenes reservebaser.

Mye av kontantstrømmen vil bli reinvestert ved at selskapene arbeider for å erstatte produserte reserver og søker vekst. Den fremtidige lønnsomheten, og dermed selskapenes verdier, kan derfor antas å være en funksjon av selskapenes markedsmessige og regionale tilstedeværelse, samt ledelses- og bedriftskultur, i tillegg til etablerte reservegrunnlag.

Ser man på forholdet mellom markedsverdien av selskaper og selskapenes løpende inntjening eller kontantstrøm, er det slik at aksjemarkedet verdsetter de store integrerte oljeselskapene langt høyere enn mindre uavhengige oppstrømselskaper. Dette gjenspeiler investorenes vurdering om at selskaper som BP, ExxonMobil, TotalFinaElf og Royal Dutch/Shell vil oppnå høyere lønnsomhet på fremtidige investeringer. Disse selskapene har vist over lang tid at de har evnen til å skape lønnsom vekst.

7.4 SDØE i fremtidige utvinningstillatelser

Den statlige deltakelsen i norsk petroleumsvirksomhet har over tid variert både i form og omfang. Siden 1973 har staten deltatt gjennom Statoil, og fra

1985 engasjerte staten seg også direkte i petroleumsvirksomheten gjennom SDØE.

I de siste konsesjonsrundene er den gjennomsnittlige SDØE-deltakelsen redusert. I 16. konsesjonsrunde, som ble gjennomført våren 2000, var gjennomsnittlig SDØE-andel på 15 prosent. I Barentshavprosjektet i 1997 var den gjennomsnittlige SDØE-deltakelsen 22,9 prosent. I 15. konsesjonsrunde, som ble tildelt i 1996, var samme andel på 27,2 prosent, mot 37,6 prosent i 14. konsesjonsrunde i 1994. Dette gjenspeiler ressurspotensialet og den forventede lønnsomheten i de respektive rundene på det tidspunktet da tildelingen fant sted.

Størrelsen på SDØE-andelene tilpasses lønnsomheten og ressurspotensialet i den enkelte utvinningstillatelse. Størrelsen på SDØE-deltakelsen, skatte- og avgiftssystemet og fordelingen av den kommersielle andelen på de deltakende selskaper, bestemmer aktørenes reelle økonomiske eksponering i en tillatelse. Det er viktig å sikre en tilstrekkelig reell økonomisk eksponering for aktørene i hver tillatelse.

For staten er SDØE et viktig instrument, som sammen med skattesystemet sikrer staten en høy andel av verdiskapingen innenfor petroleumsvirksomheten. Statens investeringer i petroleumsvirksomheten gjennom SDØE har vært meget lønnsomme.

Regjeringen legger opp til at staten fortsatt skal kunne ta SDØE-andeler i framtidige konsesjonsrunder.

7.5 Virkninger for statlige inntekter og risiko

Ved salg av deler av SDØE vil staten konvertere en årlig netto-kontantstrøm fra SDØE til

- kontantoppgjør for andeler som selges,
- skatt fra selskapene fra de solgte andelene,
- utbytte fra selskaper staten har eierandeler i (Statoil og Norsk Hydro) og
- verdistigning på tilbakeholdt overskudd (egenkapital) i de to selskapene.

Dessuten vil staten få

- inntekter ved eventuelt nedsalg av aksjer i Statoil og
- økte inntekter som følge av større verdiskaping som følge av økt effektivitet.

Dette blir gjennomgått i det følgende.

Netto kontantstrøm fra SDØE

Ettersom staten beholder SDØE-andeler tilsvarende 80 prosent av SDØEs verdi, vil kontantstrømmen fra SDØE være betydelig også i fremtiden.

Inntekter fra Troll-feltet og fra transportsystemene vil representere en viktig og stabil inntektskilde for SDØE. Over tid vil disse to inntektskildene utgjøre en økende andel av kontantstrømmen fra SDØE.

Oppgjør ved salg av SDØE-andeler

Regjeringen foreslår i denne proposisjonen at Statoil dels skal betale for SDØE-andeler i kontanter, dels vil SDØE-andeler kunne inngå i selskapet som tingsinnskudd. Det vil bli tatt endelig stilling til den mest hensiktsmessige betalingsform i lys av den best egnede kapitalstruktur for oljeselskapet.

I vurderingen av hva som er den best egnede kapitalstruktur, bør det legges vekt på å finne et forhold mellom gjeld og egenkapital som gir lavest mulig kapitalkostnader. Samtidig bør kapitalstrukturen stå i et rimelig forhold til selskapets behov. Egenkapitalandelen bør ikke være for høy.

En av departementets rådgivere, UBS Warburg, har anbefalt at Statoil bør ha en gjeldsgrad på i størrelsesorden 20 prosent.¹² Dette er i tråd med Statoils egne vurderinger.

Det legges til grunn at salg av SDØE-andeler til andre selskaper vil skje mot kontanter.

Alle transaksjoner vil finne sted til *markedsverdi*. Erfaringsmessig vil denne kunne være høyere enn nåverdien. Dette skyldes

- ulike vurderinger av tekniske og økonomiske forhold, herunder forutsetninger om reduksjon i kostnadene, at driften kan bedres, økt utvinning m.m., og
- at kjøperen styrker seg i geografiske områder eller innenfor spesielle forretningsområder.

Skatt på SDØE-andeler som selges

Ved salg av SDØE-andeler, vil en betydelig del av verdien av dagens SDØE bli omgjort til fremtidige skatteinntekter. Inntekter fra utvinning av petroleum på kontinentalsokkelen beskattes med 50 pst. særskatt i tillegg til den alminnelige selskapsskatten på 28 pst. Et selskap i full skatteposisjon vil betale om lag 78 pst. i skatt. Den effektive skattesatsen vil normalt være lavere enn 78 pst.

Andelen som Statoil betaler i skatt vil være viktig for den samlede skatteinngangen. Gjennom de siste ti årene har Statoil i gjennomsnitt betalt om lag 70 pst i skatt.

---

¹² Gjeldsgrad er her definert som **netto gjeld delt på selskapsverdi**. Netto gjeld er definert som langsiktig gjeld pluss kortsiktig rentebærende gjeld minus markedsbaserte finansielle omløpsmidler minus betalingsmidler. Selskapsverdi er definert som markedsverdi av egenkapitalen pluss netto gjeld.

Ved salg eller overføring av utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel skal Finansdepartementet samtykke i og regulere de skattemessige virkningene etter petroleumsskatteloven § 10. Bestemmelsen tar blant annet sikte på at selskapenes samlede forventede fremtidige skattebetalinger ikke skal svekkes vesentlig som følge av overdragelsen. Ved økt verdiskaping som følge av overdragelsen er utgangspunktet at skatten ikke blir uendret, men i stedet økes i takt med denne økte verdiskapingen.

Ved salg av SDØE-andeler må praktiseringen av bestemmelsen tilpasses at SDØE ikke betaler skatt. En mulighet er å fastsette vilkår om at kjøper ikke får fradrag for kjøpesummen i skattegrunnlaget. Kjøper vil da betale et lavere vederlag, men høyere fremtidige skatter, i forhold til om kjøpesummen er fradragsberettiget. Den skattemessige reguleringen vil dermed ha stor betydning for om statens inntekter ved salget skal komme i form av kontantvederlag eller løpende skatter.

Salg av SDØE-andeler til selskapene vil for øvrig føre til noe høyere innbetaling av produksjonsavgift. Med en utfasing av produksjonsavgiften vil imidlertid økningen være beskjeden.

Fremtidig utbytte

For den delen av SDØE som eventuelt inngår i Statoil som tingsinnskudd, og som ikke senere blir solgt når andre eiere introduseres i selskapet, vil staten motta inntekter i form av økt utbytte i selskapet.

Størrelsen på utbyttet vil avhenge av avkastningen på fremtidige investeringer. Økt effektivitet vil gi høyere utbytte.

Større verdiskaping som følge av økt effektivitet

I kapittel 1 ble hovedutfordringer og sentrale utviklingstrekk som har betydning i et eier- og ressursforvalterperspektiv skissert:

- Norsk kontinentalsokkel endrer karakter og modnes gradvis som ressursområde;
- Eiersammensetningen og beslutningstrukturen i mange av utvinningstillatelsene er komplisert, med mange deltakere og små eierandeler.
- Nye petroleumspvinser er åpnet opp for private forretningsmessige interesser.
- Strukturendringer i internasjonal oljeindustri skaper sterkere enheter med økt konkurransekraft og evne til å bære risiko;
- EUs el- og gassdirektiver åpner for mer konkurranse, og markedene for gass og elektrisitet smelter sammen;

Disse forholdene skaper store utfordringer både for de norske selskapene, for staten som eier og for norsk kontinentalsokkel som ressursområde. Samtidig er de forretningsmessige og energipolitiske mulighetene store.

For å møte disse utfordringene, har regjeringen i denne proposisjonen foreslått å åpne opp for andre eiere i Statoil og restrukturere SDØE.

Regjeringens forslag vil ha en rekke positive virkninger:

- Gjennom økte eierandeler får operatørene sterkere incentiver til å opptre effektivt i de enkelte utvinningstillatelsene og mulighetene til å ta ut områdegevinster øker.
- Mangfoldet og konkurransen på norsk kontinentalsokkel øker og kontinentalsokkelens konkurranseposisjon bedres.
- De norske selskapenes muligheter til å lykkes i en stadig mer krevende konkurranse styrkes.
- Eieroppfølgingen av Statoil som et delprivatisert og børsnotert selskap blir bedre.
- Grunnlaget legges for en god langsiktig gassforvaltning.

Alt i alt vil dette bidra til økt effektivitet og høyere verdiskaping på norsk kontinentalsokkel. Skattegrunnlaget og inntektene fra SDØE sikres på en bedre måte enn i dag.

Selv mindre forbedringer i effektiviteten vil representere betydelige verdier. Gjennom direkte eierandeler, skattesystemet og eierskap i Statoil og Norsk Hydro, vil en vesentlig del av effektivitetsforbedringene på kontinentalsokkelen tilfalle staten.

Oljedirektoratet ser et verdiskapingspotensialet på norsk kontinentalsokkel som følge av en restrukturering av SDØE. Direktoratet går på dette grunnlaget inn for å bruke SDØE-andelene slik at eierskapene i områdene legger til rette for en optimalisering; den oppnås gjennom å skape sammenfallende interesser mellom aktørene og en operatør som har tilstrekkelig incentiv til å drive utviklingen videre.

Oljedirektoratet har vurdert restrukturingsgevinster isolert sett og ikke sett dette i sammenheng med effekten av en delprivatisering av Statoil.

I det følgende vises det til andre vurderinger som er gjort for å beregne effektivitetsgevinster, med ulike metodiske tilnærminger. Alle konkluderer med at potensialet for økt verdiskaping er stort ved en restrukturering av SDØE og en introduksjon av andre eiere i Statoil.

Ifølge *Pareto Securities ASA* vil en restrukturering i form av privatisering av Statoil og salg av SDØE-andeler øke verdien av den statlige formuen betydelig. *Pareto Securities ASA* beregninger antyder at det ved en delprivatisering av Statoil og en svært omfattende restrukturering av SDØE (vesentlig større enn den regjeringen foreslår) vil kunne skapes verdier opp

mot 280 mrd. kroner før skatt. Statens andel av denne økte verdiskapingen ventes å utgjøre omlag 240 mrd. kroner.

De økte verdiene vil ifølge Pareto Securities ASA kunne skyldes tre forhold:

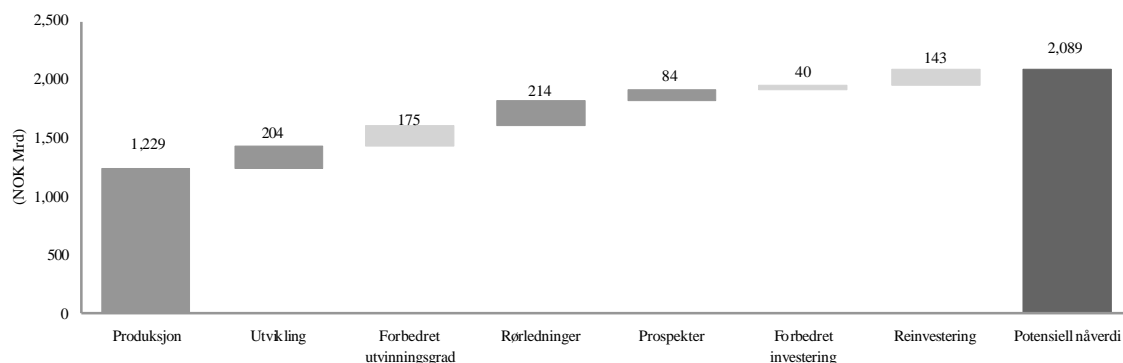
- i. Bedre effektivitet i forbindelse med leting, utvikling og drift vil kunne skape opp til 170 mrd. kroner i økte verdier.
- ii. Forbedret lønnsomhet gjennom bedre forretningsmessig utnyttelse av gass forventes å kunne utgjøre nærmere 90 mrd. kroner.
- iii. Meravkastning på internasjonal anvendelse av kontantstrømmen fra kontinentalsokkelen forventes å kunne utgjøre om lag 20 mrd. kroner.

Pareto Securities ASA peker på flere forklaringer til at endringer i statens eiermessige engasjement vil føre til slike virkninger:

- Kommersialisering og privatisering av beslutningsprosessen på norsk kontinentalsokkel;
- Kontinuerlig overvåking av beslutninger gjennom børsovervåking av Statoil;
- Bedre eiermessig fleksibilitet på gass;
- Mer slagkraftige operatører;
- Forbedret incentivstruktur;
- Økt mangfold og reell konkurranse ved at enkelte andre aktører får anledning til å øke deres eksponering på utvalgte felt.

For en mer fullstendig oversikt over Pareto Securities ASA beregninger, forutsetninger og metode vises det til vedlegg 7 til denne proposisjonen.

UBS Warburg tar utgangspunkt i det totale verdiskapingspotensialet på norsk kontinentalsokkel (før skatt), som de vurderer som følger:

Figur 7.9: Det totale verdiskapingspotensialet på norsk kontinentalsokkel – verdier før skatt

Kilde: UBS Warburg.

Ifølge UBS Warburgs beregninger er altså den potensielle nåverdien av norsk kontinentalsokkel i størrelsesorden 2100 mrd. kroner før skatt. UBS Warburg mener at:

"Så mye som mellom en tredel og halvparten av verdiene som skapes gjennom forbedret utvinning, reduksjon i kostnader og reinvestering på NKS, kan avhenge av en forandring av eierstrukturen. Dette representerer verdier for mellom 120 og 180 milliarder kroner, hvorav mesteparten vil tilfalle staten gjennom SDØE og skatter."

UBS Warburg viser til at operatørenes prestasjoner må forbedres og samdriftsfordeler mellom felt må realiseres dersom en skal oppnå kostnadsbesparelser og økt utvinning. Det pekes her på følgende forhold:

- Privatisering forventes å gjøre Statoil til et mer effektivt selskap, noe som vil være positivt for selskapets prestasjoner som den betydeligste operatøren på norsk kontinentalsokkel.
- Gjennom salg av SDØE-andeler kan myndighetene bidra til å styrke selskapenes incentiver til å redusere kostnader og sikre en bedre beslutningsstruktur på tvers av utvinningstillatelser og at selskapene får mer sammenfallende interesser.

UBS Warburg mener dessuten at en stor del av verdien knyttet til fremtidige investeringer er avhengig av at eksisterende operatører forbedrer seg og at utenlandske operatører får styrket sin posisjon på norsk kontinentalsokkel.

For en mer fullstendig gjennomgang av UBS Warburgs beregninger, forutsetninger og metode, vises det til vedlegg 6 til denne proposisjonen.

McKinsey har på oppdrag fra Statoil anslått verdiskapingspotensialet forbundet med en endring av eierstrukturen på norsk kontinentalsokkel med utgangspunkt i en sammenlikning av norsk kontinentalsokkel med andre regioner, og med spesiell vekt på britisk kontinentalsokkel på slutten av 1980-tallet. Der fant det sted en konsolideringsprosess som delvis må forklares med oljeprisfallet i 1986, men som også hadde sin bakgrunn i at britisk kontinentalsokkel på dette tidspunkt hadde nådd en moden fase med forventning om en fallende produksjon. Slik sett var ikke situasjonen helt ulik den vi står overfor på norsk kontinentalsokkel i dag.

Sammenlikningen er utført som følger: Først estimeres det verdiskapingspotensialet som ledende selskap på andre kontinentalsokler har realiserte ved uttak av stordriftsfordeler og synergier på tvers av utvinningstillatelser. Dette blir gjort ved å dele de forbedringstiltak som selskapene har iverksatt i lisensspesifikke og lisensovergripende, og ved så å beregne effekten av de lisensovergripende tiltakene på lete-, utbyggings- og driftskostnader og partneres oppfølgingskostnader. Deretter antas det at de lisensovergripende tiltak som er iverksatt på britisk kontinentalsokkel og i andre områder også vil kunne iverksettes på norsk kontinentalsokkel og at

effekten av tiltakene vil være den samme på norsk kontinentalsokkel som på britisk kontinentalsokkel og i andre områder.

I tillegg anslår McKinsey økning av haleproduksjonen som en følge av reduserte enhetskostnader.

Det samlede verdiskapingspotensialet er anslått til omlag 135 mrd. kroner. McKinsey vurderer anslaget som konservativt. Det vises til erfaringer fra britisk kontinentalsokkel, der kostnadsreduksjonene i seg selv har bidratt til flere funn og ytterligere produksjon. Effektene av dette er ikke inkludert i anslaget.

Det foreligger ikke en egen rapport fra McKinsey. Det arbeidet McKinsey har utført er redegjort for i en rapport Statoil har utarbeidet.

Statoil har også gjennomført en analyse av verdiskapingspotensiale forbundet med en endring av eierstrukturen i Statoils kjerneområder på norsk kontinentalsokkel, Tampen, Haltenbanken, Sleipner og Troll.

Analysen er basert på en eiermessig restrukturering av et omfang som gjør at både operatøren og enkelte støttepartnere styrkes for å oppnå en eiersammensetning som gjør det mulig å identifisere og bringe fram til beslutning de tiltak som gir økt verdiskaping utfra et områdeperspektiv, og gir nøkkelselskapene i området et tilstrekkelig økonomisk incentiv og stemmemessig innflytelse til å fatte de nødvendige beslutninger.

Realisering av verdiskapingspotensialet forutsetter tiltak som kan samordne bruk av anlegg på tvers av partnerskap innen hvert kjerneområde. Tiltakene innenfor de ulike kjerneområde består typisk av:

- samordning av vedlikeholds-, bore- og logistikkfunksjoner;
- samling av olje og gassbehandling på et færre antall plattformer for å redusere driftskostnader;
- forlenget økonomisk levetid og dermed økt samlet utvinning av olje og gass; og
- bruk av eksisterende produksjonsanlegg og infrastruktur for å kunne realisere nye prospekter.

Den fragmenterte eierstrukturen på norsk kontinentalsokkel gjør det i dag krevende å fatte beslutninger om iverksettelse av disse tiltakene fordi eiermessig sammensetning og selskapenes økonomiske interesser er svært ulike i de ulike utvinningstillatelsene. Operatørenes lave andeler svekker også grunnlaget for maksimal verdiskapning.

Statoil antar at verdiskapingspotensialet i selskapets kjerneområder er antatt å ligge i størrelsesorden 110-130 mrd. kroner. Dette anslaget forutsetter at alle identifiserte tiltak lar seg gjennomføre. I praksis må en forvente at en viss andel av potensialet ikke lar seg realisere. Det er Statoils vurdering at verdien av spesifiserte og uspesifiserte tiltak vil ha en sannsynlighetsveiet

verdi på i overkant av 100 mrd. kroner ved en eiermessig restrukturering og styrking av operatørene. Det tilsvarende anslag uten eiermessig restrukturering er omlag 55 mrd. kroner. Med andre ord er Statoils anslag på økt verdiskaping som følge av eiermessig restrukturering og styrking av operatøren i størrelsesorden 45 mrd. kroner.

Dette innebærer at om lag 40 prosent av det anslåtte verdiskapingspotensialet kan forventes å bli realisert med den nåværende eierstruktur, mens omlag 80 prosent kan forventes realisert etter en eiermessig restrukturering.

Statoil konkluderer med at SDØE-andeler bør brukes til å øke operatørenes og nøkkelpartneres eierandeler i deres respektive kjerneområder slik at både incentivet til og muligheten for å fatte beslutninger som realiserer verdiskapingsgevinster på tvers av lisenser og områder, blir forbedret.

Oljedirektoratet ser et verdiskapningspotensiale knyttet til at Statoil får tilført SDØE-andeler innenfor Statoils kjerneområder. Oljedirektoratet har foretatt en vurdering av Statoils analyse, og er kommet fram til et lavere anslag på økt verdiskaping som følge av restruktureringen enn Statoil.

Regjeringen støtter seg til de overordnede vurderinger om at norsk kontinentalsokkel har et stort forbedringspotensiale. Muligheten for å realisere dette vil bli påvirket av den struktur vi velger for virksomheten. Forslaget til endret struktur vil forbedre systemegenskapene. Regjeringen mener at forslagene i denne proposisjonen vil bidra til økt effektivitet og høyere verdiskaping på norsk kontinentalsokkel.

Regjeringen vil imidlertid understreke at den type beregninger og anslag det vises til ovenfor, er beheftet med betydelig usikkerhet, og må tolkes med stor varsomhet. Det er et komplisert samspill mellom ulike forhold som påvirker selskapene og samspillet mellom dem, og som skaper dynamikk og verdier på kontinentalsokkelen.

Det skal også understrekes at flere av analysene har ulike vurderinger av hvilke faktorer som i størst grad kan utløse mulige merverdier og de fleste analysene er basert på en mer omfattende restrukturering enn regjeringens forslag. Dessuten er effektene delvis et resultat av både en delprivatisering, restrukturering og kombinasjon av disse to.

Analysene som er gjengitt, og andre innspill departementet har fått, konkluderer imidlertid entydige med at det er et betydelig verdiskapingspotensiale på norsk kontinentalsokkel. De får også fram at endringer i statens eiermessige engasjement er viktig og nødvendig for å utnytte verdiskapingspotensialet fullt ut.

Risikovurderinger

Regjeringens forslag innebærer en begrenset endring i formuens sammensetning og tidspunkt for realisering av verdiene. En slik endring i formuens sammensetning har imidlertid også risikoimplikasjoner.

Når en foretar transaksjoner vil det som regel være en mulighet for at verdiene som realiseres kan bli lavere enn verdiene av ressursene skulle tilsi, som følge av asymmetrisk informasjon og tidspunkt for realisering.

Dette gjelder også ved salg av SDØE-andeler og aksjesalg i Statoil.

Verdianslag for et felt eller en utvinningstillatelse vil være basert på en rekke forutsetninger vedrørende utvinnbare ressurser, produksjonsegenskaper, priser, kostnader, utbyggingsløsninger osv. Slike estimater er beheftet med usikkerhet, og for noen av dem vil kjøper og selger kunne ha ulik tilgang til relevant informasjon. I utgangspunktet må en gå ut fra at operatøren i en utvinningstillatelse har bedre informasjon enn staten.

For å sikre staten best mulig informasjon om hva SDØE-andelene er verd for transaksjoner finner sted, er det foretatt en grundig gjennomgang av alle utvinningstillatelser på norsk kontinentalsokkel der staten har en direkte økonomiske andel.

Oljedirektoratet har gjennomført en evaluering av SDØE-porteføljen. Oljedirektoratet har blitt bistått av Gaffney, Cline and Associates, en internasjonalt ledende teknisk/geologisk rådgiver innen olje og gass. Olje- og energidepartementets rådgivere, UBS Warburg og Pareto Securities ASA, er blant annet på denne bakgrunn, men også basert på forretningsmessige og markedsmessige forhold, i ferd med å gjennomføre en verdivurdering av SDØE.

Også ved salg av aksjer i Statoil er det transaksjonsrisiko, ettersom tidspunktet for børsnotering kan ha betydning for prisen på aksjene. Oljeprisutviklingen og utviklingen i aksjemarkedet - særlig utviklingen for de internasjonale oljeselskapene - kan ha betydelig innvirkning på verdsettingen av Statoil.

For å redusere denne typen transaksjonsrisiko, er det blant annet viktig å ha fleksibilitet når det gjelder hvor stor del av aksjene i Statoil som skal selges i første omgang og tidspunkt for børsnotering.

Kontantoppgjør ved salg av SDØE-andeler og eventuelt salg av statlige aksjer i Statoil vil føre til en raskere oppbygging av petroleumsfondet, fordi deler av fremtidig nettokontantstrøm fra SDØE konverteres til finansiell formue i petroleumsfondet, som har en bred og diversifisert portefølje. En slik omgjøring av petroleumsformue til finansiell formue bidrar til å redusere statens oljeprisrisiko.

Systemendringen kan i seg selv endre risikosituasjonen. Hvorvidt forslagene i denne proposisjonen vil lede til lavere eller høyere systemrisiko enn i dag er

vanskelig å konkludere entydig om. Det er forhold som kan peke i begge retninger. I det følgende diskuteres noen slike forhold.

Regjeringens forslag innebærer at deler av kontantstrømmen fra SDØE transformeres til fremtidige skatteinntekter. Dermed vil en del av pengestrømmen som i dag går direkte til statskassen bli reinvestert av selskapene som så skattlegges. En større del av statens formue blir dermed avhengig av de disposisjoner som gjøres i selskapene. Isolert sett vil dette kunne føre til økt risiko for statens inntekter.

På den annen side forventes eieroppfølgingen av Statoil å bli bedre, noe som øker sannsynligheten for at selskapets disposisjoner vil resultere i økt lønnsomhet. Risikoen for dårlige beslutninger i selskapet, og dermed også risikoen for statens inntekter, reduseres .

Et spørsmål i forbindelse med vurderingen av systemrisiko er om avhengigheten av disposisjoner som gjøres i Statoil vil øke.

Statens avhengighet av Statoil er allerede svært stor. Som vist i figur 3.1, utgjør verdiene i Statoil en viktig del av statens samlede petroleumsformue. Statoil har også som operatør og forretningsfører stor innvirkning på SDØE-verdiene, som utgjør om lag 45 prosent av statens samlede petroleumsformue. Statoil er videre den største skattebetaler på norsk kontinentalsokkel, og den delen av formuen som er knyttet til fremtidige skatter vil følgelig i stor grad være påvirket av prestasjonene i Statoil. Også skatt fra andre aktører vil være påvirket av Statoil idet selskapet er operatør for om lag 70 prosent av reservene på norsk kontinentalsokkel.

Salg av SDØE-andeler til Statoil vil isolert øke statens eksponering i selskapet. Dette kan til en viss grad motvirkes hvis staten selger seg ned i selskapet.

Etter regjeringens vurdering, er det ikke grunnlag for å hevde at systemrisikoen samlet sett vil øke som følge av forslagene i denne proposisjonen. Risikoen ved ikke å møte de utfordringene vi står overfor med systemendringer, kan derimot være enda større.

Gjennom hele vår oljehistorie har vi foretatt endringer i skatte- og avgiftspolitikken, letepolitikken, gassorganiseringen, Statoil/SDØE m.m. for å møte nye utfordringer for å sikre verdiskaping og statens inntekter. Regjeringen mener at tiden nå er inne for å foreta nye omlegginger. Etter regjeringens vurdering vil en målrettet restrukturering av SDØE og introduksjon av andre eiere i Statoil føre til en økning i statens inntekter og formue.

7.6 Konklusjon

Det foreslås at SDØE-andeler tilsvarende 20 prosent av verdiene i SDØE inngår i en restrukturering av det statlige engasjementet, forutsatt at staten

oppnår tilfredsstillende vilkår. Staten beholder SDØE-andeler tilsvarende 80 prosent av verdiene i SDØE. Andelene regjeringen legger opp til å selge til Statoil vil utgjøre om lag 15 prosent, mens andelene en legger opp til å selge til Norsk Hydro og andre selskaper vil utgjøre om lag 5 prosent.

Som en del av restruktureringen foreslår regjeringen dessuten at det foretas et bytte mellom staten og Statoil, slik at staten reduserer sine eierandeler i Europipe II og utvalget felt og øker sine eierandeler i Norpipe og Statpipe.

Videre foreslår regjeringen at staten som en del av restruktureringen foretar en endring i eierstrukturen i råoljeterminalen på Mongstad, slik at staten får en eierandel.

Alle transaksjoner skal skje til markedsverdi.

Statoil vil dels betale for SDØE-andeler i kontanter, dels vil SDØE-andeler inngå i selskapet som tingsinnskudd. Det vil bli tatt endelig stilling til den mest hensiktsmessige betalingsform i lys av den best egnede kapitalstruktur for oljeselskapet.

Regjeringen legger opp til at staten fortsatt skal kunne ta SDØE-andeler i fremtidige konsesjonstildelinger.

8 Fremtidig forvaltning av SDØE

8.1 Innledning og sammendrag

Formålet med Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) er å sikre best mulig forvaltning av ressursene og høyest mulig verdiskaping for staten.

Dagens forvalterordning for SDØE har etter departementets syn fungert tilfredsstillende siden den ble etablert i 1985. Dersom en delprivatiserer Statoil kan ikke dagens forvalterordning fortsette uforandret.

Etter departementets syn inneholder dagens forvalterordning en rekke positive elementer som bør videreføres.

En rekke alternativer for ivaretagelse av SDØE har vært vurdert. For å oppnå formålet med SDØE, legges det til grunn at ivaretagelsen fortsatt skal være forretningsmessig.

Dette innebærer at det ved ivaretagelsen må kunne ses hen til hvilke interesser den samlede SDØE-porteføljen representerer. Det helhetlige ansvaret for denne porteføljen må derfor forankres ett sted.

Staten kan ikke direkte forestå forretningsdrift av et omfang og en karakter som ivaretagelsen av SDØE medfører. Det bør derfor opprettes et nytt selskap som skal ha som formål å forvalte den porteføljen av andeler i utvinningstillatelser, rørledninger og landanlegg som staten eier. Selskapet skal forvalte SDØE-andelene for statens regning og risiko. Selskapet kan mest hensiktsmessig organiseres som et statsaksjeselskap. For å gjøre det mulig for selskapet å opptre utad i eget navn, må staten innestå for selskapets forpliktelser som springer ut av ivaretagelsen av SDØE. Det er hensiktsmessig å frita selskapet for skatteplikt. Det foreslås å fastsette særlige regler for selskapet i et nytt kapittel i lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet. Regjeringen vil fremme en Odelstingsproposisjon med et slikt forslag.

Det nye selskapet skal realisere formålet uten å ha tilsvarende kompetanse som tradisjonelle oljeselskaper. Nye statlige deltakerandeler vil bli forvaltet av selskapet, men selskapet skal ikke selv søke om nye tillatelser, det skal ikke gis operatørskap. Den virksomheten selskapet er involvert i, vil være funksjonelt knyttet til petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel. Hvilke ressurser ivaretagelsen vil kreve, beror på omfanget og sammensetningen av den portefølje av deltakerandeler som skal ivaretas, og i hvor stor grad selskapet skal sette ut oppgaver til forretningsførere.

8.2 Hensyn ved utformingen av fremtidig forvalterordning

Det legges stor vekt på å beholde og videreutvikle de positive elementene i dagens forvalterordning, for fortsatt å kunne ivareta statens økonomiske interesser i petroleumsvirksomheten på en mest mulig effektiv måte.

Selskapet som etableres for å forvalte SDØE, skal ha som målsetting å sikre best mulig forvaltning av ressursene og høyest mulig verdiskaping.

Ivaretakelsen av SDØE-andelene skal skje på forretningsmessig grunnlag. Dette innebærer at man ved ivaretakelsen av statens andeler i det enkelte interessentskap både må kunne vurdere hva som vil være det beste beslutningsalternativet i det enkelte interessentskap, og hva som vil være det beste alternativet for SDØE-porteføljen samlet sett.

Når det gjelder avsetning av produsert petroleum, må forvalterordningen sikre at man oppnår målsettingen om høyest mulig verdiskaping for staten.

Forvalterordningen må også være i overensstemmelse med de relevante rettslige rammene som det er redegjort for under punkt 8.3.

8.2.1 Videreføring av viktige egenskaper

Dagens forvalterordning for SDØE har etter departementets syn fungert tilfredsstillende siden den ble etablert i 1985. Det er en styrke ved ordningen at den har fungert over et antall år og således er blitt vel kjent og etablert i forhold til andre aktører i petroleumsvirksomheten, kjøpere av norsk petroleum og ulike leverandører til virksomheten.

Dagens forvalterordning inneholder noen kjerneelementer som har vært avgjørende for at ordningen kan sies å ha fungert tilfredsstillende:

- For det første har den bidratt til verdiskapingen ved at SDØE-andelene forvaltes på en forretningsmessig måte gjennom et kommersielt selskap. Staten har gjennom ordningen kunnet delta i de forretningsmessige interessentskapene som skaper verdien på norsk kontinentalsokkel.
- Videre treffes alle beslutninger og disposisjoner som inngår i ivaretakelsen av SDØE av de styrende organene i et statsaksjeselskap. Statoil framtrer i forhold til omverdenen som innehaver av deltakerandelene og er derfor legitimert til å disponere over disse. Styret i selskapet har plikt til å forelegge for generalforsamlingen "alle saker som må antas å ha politiske eller prinsipielle sider av betydning og/eller kan få vesentlige samfunnsmessige eller samfunnsøkonomiske virkninger". Dette medfører klare arbeids- og ansvarsforhold, samtidig som det gir staten nødvendig styring og kontroll med forvaltningen av statens eiendom.
- Den kontantstrømmen SDØE genererer går ikke inn i Statoils virksomhet, men overføres til statskassen etter at den andelen av investerings- og driftskostnader som faller på SDØE-andelene er trukket

fra. På denne måten kan Stortinget i statsbudsjettet disponere over den netto kontantstrømmen som SDØE-andelene genererer, herunder overføre midler til petroleumsfondet og dermed omplassere oljeformuen i finansaktiva. I tråd med dette inngår ikke SDØE i Statoils regnskaper, men det føres særskilt regnskap for de statlige eierinteressene. For rapportering til statsregnskapet utarbeider Statoil også regnskap etter kontantprinsippet som statens budsjetter og regnskaper bygger på. SDØE-andelene er registrert i petroleumsregisteret.

- Forvalterordningen trekker dessuten et prinsipielt skille mellom den forretningsdriften som knytter seg til SDØE og ordinær myndighetsregulering med hjemmel i petroleumslovgivningen. Dette bidrar til å unngå en uønsket sammenblanding av statens rolle som deltaker i virksomheten og som forvaltningsmyndighet.

Målsettingen som ligger til grunn for disse kjerneelementene bør videreføres i den nye forvalterordningen som etableres for SDØE.

8.3 Rettslige rammer for utforming av ny ordning

En ny forvalterordning for SDØE må utformes innenfor relevante rettslige rammer.

8.3.1 Forfatningsrettslige rammer

Den nye ordningen må etableres i samsvar med Grunnlovens bestemmelser om statlig forretningsdrift og forvaltning av statlig eiendom.

Regjeringen er tillagt ansvaret for forvaltningen av statlig forretningsdrift. Dette følger av at den utøvende makt ligger hos Kongen (regjeringen), jf. Grunnloven § 3.

Grunnloven § 19 forutsetter at regjeringen har myndighet til å oppnevne, instruere og kontrollere den som står for bestyrelsen av statens eiendom, og har rett til å omgjøre dennes beslutninger.

Regjeringens utøvelse av den statlige forretningsdrift begrenses av at det tilligger Stortinget å vedta de årlige bevilgninger og ved at det er Stortinget som har kompetanse til å oppta lån på "paa Rigets Kredit", jf. Grunnloven § 75 b og d.

Riksrevisjonen er Stortingets faglige kontrollorgan overfor forvaltningen og har kompetanse til å revidere forvaltningen av SDØE, jf. Grunnloven § 75 k.

8.3.2 Petroleumslovgivningen

Staten har i henhold til alminnelige folkerettslige prinsipper suverene rettigheter over petroleumsressursene på kontinentalsokkelen. Statens eiendomsrett til petroleumsressursene er i nasjonal rett fastslått i

petroleumsloven § 1-1. Staten kan delta selv i petroleumsvirksomheten uten konsesjon, jf. petroleumsloven § 1-3. Statsdeltakelse i petroleumsvirksomhet etter petroleumsloven kan bestemmes av Kongen etter petroleumsloven § 3-6. Petroleumsforskriften § 12 hjemler en forretningsførerordning.

Petroleumslovgivningen innebærer ikke særlige begrensninger for hvordan en forvalterordning for statens egne deltakerinteresser skal organiseres.

8.3.3 Konsesjonsdirektivet

Europaparlamentets og Rådets direktiv 94/22/EF om betingelser for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner (konsesjonsdirektivet) er gjennomført i norsk rett og regulerer tildeling av utvinningstillatelser etter 1. september 1995 (fra og med 15. konsesjonsrunde).

Direktivet skal legge forholdene til rette for konkurranse for å oppnå en effektiv leting etter og utvinning av petroleumsressursene. For å gjennomføre dette, fastsetter direktivet visse minstekrav til de enkelte lands regler om fremgangsmåten ved tildeling av utvinningstillatelser.

Direkte statlig deltakelse i tillatelsene er i overensstemmelse med direktivet. Den direkte statlige deltakelsen er ikke underlagt de samme prosedyrer som ved tildelinger til andre deltakere. Den direkte statlige deltakelsen kan forvaltes av staten selv eller av en juridisk person. Tildelinger til Statoil som kommersielt selskap, følger de alminnelige prosedyrer i konsesjonsdirektivet.

Den forvalterordningen som foreslås faller innenfor direktivets bestemmelser om direkte statlig deltakelse.

8.3.4 Stemmeregler i samarbeidsavtaler

Ved tildeling av utvinningstillatelser stilles det vilkår om at de selskapene som gis en andel i tillatelsen skal inngå en samarbeidsavtale. Denne avtalen inneholder blant annet regler om hvordan beslutninger skal fattes i interessentskapet som etableres ved samarbeidsavtalen. Det skal opprettes en styringskomite i de enkelte interessentskapene, og disse skal fatte beslutninger etter nærmere angitte stemmeregler. Stemmereglene i samarbeidsavtalene bygger på en kombinasjon av krav til antall deltakere og krav til prosentvis tilslutning for at gyldig vedtak skal kunne fattes.

Ved endringer i interessentskapene, enten ved endring av antall deltakere eller endring i deltakerinteressene, skal interessentskapet foreslå nye stemmeregler. Disse skal godkjennes av departementet. I mangel av forslag kan departementet fastsette nye stemmeregler for interessentskapet. Samarbeidsavtalene bestemmer at de nye stemmereglene skal utformes slik

at den enkelte deltakers stemmevekt påvirkes minst mulig. I dette ligger det en begrensning på hvordan nye stemmereglene kan utformes.

8.3.5 Forholdet til andre inngåtte avtaler

Statoil har, som følge av dagens forvalterordning, inngått avtaler på vegne av SDØE, men i eget navn. Utad framtrer Statoil dermed som kontraktspart. Ved en omorganisering av SDØE som medfører at forvalteransvaret overføres fra Statoil, må de avtalemessige og partsmessige forholdene gjennomgås. Dersom omorganiseringen medfører overføring av kontraktsansvar, fordrer det blant annet økonomisk soliditet ved den SDØE-ordningen som etableres.

8.4 Ulike ordninger som har vært vurdert

8.4.1 Ivaretagelse uten opprettelse av egen forvalterenhet

Det har vært vurdert hvorvidt ivaretagelsen av SDØE kan legges direkte til en eller flere private aktører, for eksempel en eller flere av de andre deltakerne i interessentskapene, uten at det opprettes en egen enhet som er ansvarlig for ivaretagelsen. Det har både vært vurdert ordninger der staten ikke kan gripe inn i ivaretagelsen og der staten har en slik mulighet.

Ivaretagelse gjennom private aktører uten mulighet for staten til å gripe inn

Det har vært vurdert hvorvidt ivaretagelsen av SDØE kan overlates til private aktører, uten mulighet for staten til å gripe inn i ivaretagelsen. Staten vil da ikke ha stemmerett i interessentskapene. Særlig har det vært vurdert om den enkelte SDØE-andel kan forvaltes av operatøren eller proporsjonalt av de andre deltakerne i interessentskapet.

Dersom man ser det enkelte interessentskap isolert, vil deltakerne i stor grad ha sammenfallende interesser. Operatøren, som normalt har en stor andel i tillatelsen, vil ha særlig interesse i å maksimere overskuddet fra tillatelsen. Oljeselskapene har imidlertid en sammensatt portefølje av deltakerandeler og engasjementer, og dermed ulike interesser. Når selskapene står overfor ulike beslutningsalternativer i interessentskapene, vil de også se hen til selskapets interesser som helhet. Det kan derfor ikke uten videre legges til grunn at en slik modell vil sikre en best mulig ivaretagelse av ressursene og en høyest mulig verdiskaping fra statens portefølje av andeler i utvinningstillatelser og infrastruktur.

I en slik modell er staten helt passiv i forhold til ivaretagelsen av SDØE-andelene. Dette vil avskjære regjeringen fra å kunne ivareta det ansvar den har for å overvåke og følge opp forvaltningen av statens eiendom og den adgang Stortinget har til å instruere regjeringen om dette.

Denne modellen kan ikke anbefales, da den ikke oppfyller grunnleggende målsettinger med ordningen, dvs. best mulig forvaltning av ressursene og høyest mulig verdiskaping for staten fra SDØE-andelene. Modellen gir heller ikke regjeringen mulighet for å ivareta det ansvar den har til å overvåke og følge opp forvaltningen av SDØE-andelene, og er således ikke i overenstemmelse med Grunnlovens bestemmelser om statlig forretningsdrift og forvaltning av statlig eiendom.

Ivaretagelse direkte gjennom private aktører med mulighet for staten til å gripe inn

For å ivareta det ansvar regjeringen har for å overvåke og følge opp ivaretagelsen av statens deltakerandeler, er det nødvendig at staten har en mulighet til å gripe inn i ivaretagelsen.

Dersom private aktører skal gis i oppgave å forvalte SDØE, forutsetter det at det inngås avtaler som blant annet gir retningslinjer for ivaretagelsen, fastsetter statens rett til å gripe inn og fastsetter honorar for forretningsførselen. Det å administrere slike avtaler vil i seg selv være en form for virksomhet som staten ikke er godt egnet til selv å utføre.

Det har særlig vært vurdert om de øvrige deltakerne i interessentskapene, eventuelt operatørene, kan forvalte SDØE. Som nevnt ovenfor vil deltakerne i det enkelte interessentskap i stor grad ha sammenfallende interesser, men det enkelte selskap vil og se hen til selskapets interesser som helhet i valget mellom ulike beslutningsalternativer.

En modell som legger ivaretagelsen av SDØE til private aktører må inneholde mekanismer for å håndtere interessekonflikter mellom staten, som eier av SDØE, og den enkelte forvalter. Det må da defineres hvilke saker forvalteren skal forelegge staten. Staten må på sin side vurdere hvilke standpunkt den bør innta i de saker som forelegges. Dette vil være saker av et omfang og en karakter som staten ikke er egnet til selv å ta stilling til direkte.

Den modellen som her er skissert kan således ikke anbefales.

8.4.2 Omforming av SDØE-andelene til en skatteordning

Det har også vært vurdert hvorvidt SDØE-andelene kan omformes til en skatteordning. Staten har ulike deltakerandeler i de ulike tillatelsene, og en skatteordning må således baseres på de enkelte tillatelser. Dette er ikke i tråd med dagens selskapsbaserte skattesystem og vil medføre store skattetekniske og administrative utfordringer.

Omforming av statens andeler til skatt ville medføre at staten ikke får den eiendomsrett til produsert petroleum som statens andeler i dag gir. Denne ville bli fordelt ut på flere mindre selgere av petroleum. Særlig vil en slik ordning føre til en betydelig svekkelse av vår mulighet til å forestå en optimal

ressursforvaltning innen gassvirksomheten. Dette avvises derfor som en realistisk mulighet.

8.5 Forslag til ny forvalterordning

8.5.1 Innledning

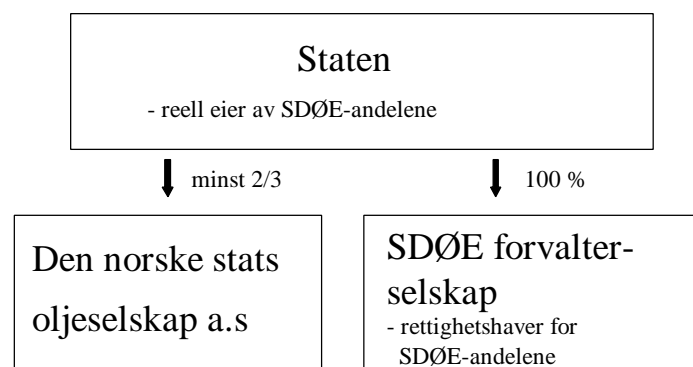
Det legges til grunn at målsettingen om en best mulig forvaltning av ressursene og en høyest mulig verdiskaping ikke er forenlig med de ordningene som er nevnt ovenfor under punkt 8.4.

Det legges til grunn at de deltakerandelene staten velger å beholde i utvinningstillatelser, rørledninger og landanlegg, skal bestå som i dag i den forstand at staten beholder de rettighetene som er tillagt deltakerandelene. Videre legges det til grunn at det ved privatisering av Statoil må skje en frikobling av ivaretagelsen av statens egne andeler fra Statoil, jf. punkt 6.4.

Det er således nødvendig å etablere en ny ordning for ivaretagelse av statens direkte andeler. Det legges til grunn at ordningen ikke skal innebære at det etableres et nytt selskap som besitter all den kompetansen et tradisjonelt oljeselskap gjør.

Ved utformingen av forslag til fremtidig forvalterordning for statens andeler og salg av statens petroleum, er det lagt stor vekt på å videreføre de positive elementene i dagens ordning som nevnt i punkt 8.2.1 ovenfor.

Statens eierskap i Statoil og forvalterordningen for SDØE kan etter Regjeringens forslag skjematisk fremstilles slik:

Figur 8.1: Statens eierskap i Statoil og forvalterordning for SDØE

8.5.2 Sammendrag av hovedstruktur

Staten kan ikke selv forestå forretningsdrift på et kommersielt grunnlag av et omfang og en karakter som ivaretagelse av store deltakerandeler i olje- og gassfelt, i rørledninger og i landanlegg innebærer. Det legges til grunn at ansvaret for ivaretagelsen derfor bør legges til en egen enhet, utenfor

statsforvaltningen. Dette stiller krav både til valg av organisasjonsform og til hvordan organisasjonen utrustes og arbeider.

Det foreslås å opprette et statsaksjeselskap. Selskapet gis i oppdrag å forvalte SDØE-andelene for staten. Selskapet skal i utgangspunktet være underlagt aksjeloven, herunder særreglene om statsaksjeselskaper, men det vil være nødvendig ved lov å fastsette enkelte særregler som fraviker fra aksjelovens bestemmelser. Det fastsettes på vanlig måte vedtekter for selskapet.

Alle beslutninger og disposisjoner som inngår i ivaretagelsen skal treffes av de styrende organene i selskapet, herunder statsråden som generalforsamling i selskapet. Forvalterselskapets styre skal ha tilsvarende plikt til å bringe visse typer saker inn for generalforsamlingen som Statoils styre har i dag. Det nye selskapet vil forvalte de statlige deltakerandelene for statens regning og risiko. Selskapet er i forhold til tredjemenn legitimert til å disponere over statens andeler på grunnlag av aksjelovgivningens legalfullmakter. Forvalterselskapet vil ha rettigheter og plikter som deltaker i henhold til samarbeidsavtalen og som rettighetshaver etter regler gitt i eller i medhold av petroleumsloven med tilhørende forskrifter. Staten beholder som i dag den reelle eiendomsretten til SDØE-andelene.

Kontantstrømmen SDØE-andelene genererer går direkte til statskassen ved at inntekter og utgifter som knytter seg til andelene holdes utenfor forvalterselskapet og adskilt fra driften av dette. Dette tilsvarer dagens økonomiske forhold mellom SDØE og Statoil.

Det nye forvalterselskapet kan la seg representere ved forretningsførere i interessentskapene. Avsetning av statens petroleum organiseres slik at viktige sider ved dagens organisering videreføres.

Dagens forvalterordning trekker som nevnt et prinsipielt skille mellom den forretningsdrift som knytter seg til statlige deltakerinteresser, og ordinær myndighetsregulering med hjemmel i petroleumslovgivningen.

Departementet mener det er hensiktsmessig å videreføre dette prinsippet, som medfører en ryddig målstruktur. Det selskapet som forvalter statens egne andeler skal arbeide for å sikre en best mulig ivaretagelse av de ressursene disse andelene representerer og en høyest mulig verdiskaping fra disse.

8.5.3 Sentrale elementer i organiseringen av forvalterenheten

Begrunnelsen for valg av organisasjonsform

Det har vært vurdert hvilken organisasjonsform som bør benyttes for den enheten som skal tillegges ansvaret for ivaretagelsen av statens egne deltakerandeler. Det avgjørende har vært å finne den organisasjonsformen som har de beste forutsetninger for å oppnå målsettingen; å sikre en best mulig forvaltning av ressursene og en høyest mulig verdiskaping fra statens deltakerandeler.

For å kunne utruste organisasjonen til å kunne utføre forretningsvirksomhet på en best mulig måte, og for å skape størst mulig klarhet i arbeids- og ansvarsdeling mellom departementet og enheten, har en kommet til at forvalterenheten bør organiseres som en egen juridisk person.

For at staten skal ha tilstrekkelig instruksjons- og kontrollmyndighet over enheten, legges det til grunn at denne må være heleid av staten.

Det er vurdert nærmere hvorvidt den nye SDØE-enheten, med disse utgangspunktene, bør organiseres som et statsforetak, særlovsorgan eller statsaksjeselskap.

Formålet med å vedta av statsforetaksloven var å etablere en hensiktsmessig organisasjonsform for statlig forretningsdrift på områder der staten også har sektorpolitiske hensyn å ivareta. Petroleumsvirksomheten er gjennom lov og forskriftsverk underlagt stor grad av myndighetsregulering. Det vil dessuten skape uheldige muligheter for sammenblanding av ulike roller dersom et forvalterselskap for statens andeler skal opptre forretningsmessig, men også skal ha som formål å ivareta sektorpolitiske hensyn. Departementet anbefaler derfor ikke å organisere selskapet som et statsforetak.

Et særlovsorgan har den fordel at det kan tilpasses til den konkrete situasjonen. På den annen side forutsetter dette at det etableres et særlig regelverk. Det vil være en fordel dersom en eksisterende organisasjonsform, med et tilhørende etablert, utprøvd og kjent regelverk, i utgangspunktet kan benyttes.

Statsaksjeselskap er den formen som direkte bygger videre på erfaringer med ivaretagelsen av SDØE over de siste 15 år, og som klart reflekterer at ivaretagelsen av statens andeler skal skje på forretningsmessig grunnlag. Det eksisterer et utprøvd regelverk for statsaksjeselskaper, og denne organisasjonsformen er velkjent i næringslivet, både i Norge og utenfor landets grenser. Dette er også den organisasjonsformen som gir klart ansvar- og arbeidsdeling mellom selskapets styre og statsråden som selskapets generalforsamling.

På denne bakgrunn har en kommet til at SDØE bør forvaltes av et statsaksjeselskap. Det er imidlertid nødvendig å gjøre enkelte særlige tilpasninger ved lov for å kunne videreføre viktige egenskaper ved dagens ordning gjennom den nye forvalterordningen, jf. punkt 8.5.8 nedenfor.

Regjeringen har innenfor disse rammer vurdert varianter under statsaksjeselskapsformen. Eksempelvis har en vurdert om statsaksjeselskapet både skal forvalte SDØE og eie statens aksjer i Statoil. Regjeringen har allikevel valgt å foreslå en løsning som skjematisk fremstilt i figur 8.1, og som ligger til grunn for den videre omtale.

Selskapets virksomhetsområde

Det legges til grunn at forvalterselskapets virksomhet funksjonelt skal være knyttet til petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel. Selskapet skal ikke søke om tillatelser eller bli tildelt operatørskap.

Forholdet utad – selskapets legitimasjon

De statlige deltakerandelene vil forvaltes av selskapet for statens regning og risiko. Selskapet vil fremtre som rettighetshaver og deltaker i interessentskapene. Nødvendige disposisjoner overfor tredjemenn vil kunne bli truffet innenfor aksjelovgivningens legalfullmakter for styret og ledelsen.

Det økonomiske forholdet mellom staten og selskapet

For at staten som eier av deltakerandeler i petroleumsvirksomheten fortsatt skal sikres en årlig netto kontantstrøm som kan inkluderes i og disponeres over statsbudsjettet hvert år, forutsettes det at eiendomsretten til SDØE-andelene fortsatt skal tilligge staten, og ikke det nye forvalterselskapet. Alle inntekter og utgifter knyttet til statens eierinteresser skal holdes utenfor forvalterselskapets eget regnskap.

Staten skal stille midler til rådighet for selskapet, både til dekning av utgifter som knytter seg direkte til SDØE-andelene og til selskapets drift. Inntekter og utgifter i tilknytning til SDØE-andelene vil være underlagt statens bevilgningssystem.

Inntektene fra SDØE-andelene tilfaller staten og er ikke skattepliktige. Forvalterselskapet vil drives på grunnlag av bevilgninger fra staten, og det foreslås at selskapet unntas fra skatteplikt i lov.

Rammene for selskapets totale virksomhet vil i praksis bli trukket opp gjennom beslutninger knyttet til statsbudsjettet. Det økonomiske forholdet mellom staten og selskapet vil blant annet sikre at selskapet ikke utvikler seg i uønsket retning. Det vil måtte bli et viktig prinsipp for forholdet mellom staten og forvalterselskapet at selskapet ved ivaretagelsen ikke pådrar seg utgifter ut over de rammene statsbudsjettet inneholder.

Forvalterselskapet pålegges plikt til å føre to adskilte regnskaper, slik tilfellet er for Statoil i dag. Det skal føres regnskap for driften av selskapet på vanlig måte. Dessuten skal selskapet føre eget regnskap for inntekter og utgifter som gjelder de statlige deltakerandelene. Rapporteringen til statsregnskapet foretas etter kontantprinsippet, slik Statoil gjør i dag.

Riksrevisjonen vil på vanlig måte føre kontroll med forvaltningen av de statlige eierinteressene. I forhold til driften av selskapet vil reglene i aksjeloven om Riksrevisjonens kontroll i statsaksjeselskaper få anvendelse.

Selskapets kapitalgrunnlag

Det foreslåtte forvalterselskapet skal med hensyn til kompetanse og kapasitet ikke gjøres større enn nødvendig for å utføre selve forvalteroppgaven.

Selskapet må ha tilstrekkelig kompetanse til å kunne treffe beslutninger og avgi stemme på vegne av de statlige deltakerandelene i det enkelte interessentskap, slik at statens eierinteresser blir ivaretatt på en forsvarlig måte. Disse spørsmålene må også ses i sammenheng med at selskapet kan benytte forretningsførere ved utførelsen av forvalteroppdraget.

For å gjøre det mulig for selskapet å opptre utad i eget navn, må staten innestå for selskapets forpliktelser som springer ut av ivaretakelsen av SDØE. Selskapet får derved den økonomiske tyngde det trenger som en stor aktør i petroleumsvirksomheten. Prinsippet i aksjelovgivningen er at eierne av et aksjeselskap ikke svarer for selskapets forpliktelser ut over innskutt kapital, og det er derfor nødvendig å lovfeste statens ansvar for selskapets forpliktelser særskilt. Det vil senere bli fremlagt forslag til slik lovfesting, jf kap 8.5.8 nedenfor.

Et slikt ansvar påfører staten en risiko som det må tas hensyn til ved utforming av lovforslaget. Det bør derfor vedtas regler som setter visse rammer for selskapets handlefrihet, og som gir staten forsvarlige styrings- og kontrollmuligheter. Ved lov vil det for eksempel kunne gis bestemmelser om styrets plikt til å påse at selskapet ikke pådras forpliktelser som det ikke er bevilgningsmessig dekning for, om styrets tilsynsplikt med forretningsføreres utførelse av sine arbeidsoppgaver, om forbud mot låneopptak og om styrets plikt til å forelegge bestemte saker for generalforsamlingen.

Styrets foreleggelsesplikt

Statens eierinteresser må ses i sammenheng med posisjonen som generalforsamling i forvalterselskapet. Statsaksjeselskapsformen er utformet i tråd med dette. Når selskapet får i oppdrag å forvalte deltakerandeler som tilhører staten, anbefales det at styret i selskapet pålegges en særlig plikt til å forelegge bestemte saker for generalforsamlingen. Denne foreleggelsesplikten bør nedfelles i lov.

Selskapet kan engasjere forretningsførere i forvaltningen av statens deltakelse i petroleumsvirksomheten. Det er styrets oppgave å sikre at forretningsførere får en rapporteringsplikt til forvalterselskapet som gjør at forvalterselskapet for sin del kan oppfylle sin foreleggelsesplikt overfor generalforsamlingen.

8.5.4 Selskapets utførelse av forvalteroppgaven

Ivaretakelsen av SDØE-andelene medfører ulike typer arbeid og ansvar. For at forvalterselskapet skal kunne ivareta sitt ansvar på best mulig måte vil det måtte engasjeres ulike typer aktører. Selskapets hovedfunksjon vil være å forestå oppfølging av statens deltakerandeler i de enkelte interessentskapene og samlet for hele porteføljen, og oppfølging av avsetning av statens olje og gass.

Det vil måtte etableres ulike avtaler og arrangementer i tilknytning til den forretningsmessige ivaretagelsen av statens eierinteresser. Det kan således være aktuelt for forvalterselskapet å inngå avtaler om forretningsførsel i interessentskapene der staten deltar. Det kan og være behov for å inngå avtaler om rådgivning og andre tjenester. Avtalene og arrangementene må bidra til en best mulig ivaretagelse av ressursene og høyest mulig verdiskaping for staten. Fordi forvalterselskapet skal ha begrenset kapasitet, legges det i utgangspunktet ikke opp til at forvalterselskapet selv skal forestå avsetning av statens petroleum. Forvalterselskapet er imidlertid ansvarlig og skal således overvåke avsetningsarrangementene.

Det legges til grunn at bruk av private forretningsførere vil være i overenstemmelse med Grunnloven § 19, såfremt staten og forvalterselskapet sikres tilstrekkelig styring og kontroll med virksomheten. Forvalterselskapet må dessuten sikre at det kan oppfylle sin foreleggelsesplikt overfor generalforsamlingen. Engasjeres private forretningsførere utenfor deltakerne i interessentskapet, vil dette måtte skje i samsvar med gjeldende innkjøpsregler.

Oppfølging av deltakerandelene i interessentskapene

For det første innebærer forvalteroppgaven et ansvar for å ivareta de forretningsmessige interessene statens deltakerandeler i tillatelser representerer. Forvalterselskapet skal som deltaker i interessentskapene ha rettigheter og plikter som deltaker i henhold til samarbeidsavtalene og som rettighetshaver etter regler gitt i eller i medhold av petroleumsloven med tilhørende forskrifter. Utgangspunktet er at selskapet vil likestilles med andre rettighetshavere. Selskapet kan selv forestå oppfølgingen i interessentskapene og utøve stemmerett eller engasjere forretningsførere for dette. Selskapet vil uansett være ansvarlig for hvordan stemmeretten utøves. Det vil imidlertid gjelde enkelte særregler med hensyn til stemmerett for selskapet som forvalter statens deltakerandeler, se punkt 8.5.5 nedenfor.

Avsetning av olje og gass

Statoil har i dag, som en del av forretningsføreroppgaven, ansvaret for å ivareta avsetningen av den oljen og gassen som SDØE-andelene genererer. I tillegg avsetter Statoil statens avgiftsolje. Dagens ordning med Statoil har etter departementets vurdering fungert godt.

Som nevnt tidligere er ikke hensikten å bygge opp en omfattende teknisk og forretningsmessig kompetanse i forvalterselskapet. Dette medfører at det vil være mest hensiktsmessig at SDØE-generert olje og gass og statens avgiftsolje ikke avsettes av forvalterselskapet. Formelt forutsetter dette at det overlates til andre å utføre denne oppgaven. Overvåking av avsetningen av disse mengdene skal forestås av forvalterselskapet og vil i seg selv stille store krav til dette.

Departementet legger til grunn at viktige sider ved dagens organisering av oljeavsetningen videreføres. Ordningen må sikre at inntektene fra salg av statens olje maksimeres og blant annet tilpasses strukturforholdene i oljemarkedet. I denne forbindelse vil det over tid bli vurdert om avsetning gjennom flere enn ett selskap best tjener dette formål. Initialt vil Statoil forestå avsetning av all den olje SDØE-andelene genererer.

Det legges ikke opp til noen endringer i organiseringen av avsetningen av statens gass. Statoil vil således fortsatt ivareta avsetningen av statens gass. Innenfor de enkelte felt vil således Statoil fortsatt ha ansvaret for å følge opp og gjennomføre de inngåtte kontraktene om salg av statens gass. Ansvaret for og overvåking av ordningen vil tilligge forvalterselskapet og vil i seg selv stille store krav til dette.

Regjeringen legger til grunn at en videreføring av avsetningsordningen for olje og gass kan skje innenfor gjeldende EU/EØS-rettslige rammer.

Netto-overskuddsavtalene

I enkelte utvinningstillatelser som ble tildelt i perioden 1969-71 har staten ingen aktive deltakerrettigheter, men kun en avtale som sikrer staten en andel av rettighetshavernes netto-overskudd fra virksomheten. I tillegg til den økonomiske interessen gir avtalene staten rett til informasjon fra virksomheten på de aktuelle blokkene.

Statoil administrerer i dag netto-overskuddsavtalene for staten. Ved delprivatisering av Statoil er det ikke lenger naturlig at denne oppgaven tilligger Statoil. Det nye forvalterselskapet vil derfor overta den funksjonen Statoil i dag har i forhold til netto-overskuddsavtalene.

8.5.5 Stemmereglene i interessentskapene

Før en ny forvalterordning for statens deltakerandeler med tilhørende stemmerett iverksettes, eller før SDØE-andeler selges, må det gjennomføres et formelt skille mellom Statoils egen deltakerandel og statens deltakerandel i tillatelser der staten deltar direkte. Dette vil aktualisere visse stemmerettsspørsmål.

Alminnelige stemmereglene

Den alminnelige stemmeregelen i samarbeidsavtalene er i dag basert på en kombinasjon av deltakerandel og deltakerantall for å fatte beslutninger.

Ved endring av antall deltakere eller ved endringer i den enkelte deltakers deltakerinteresse skal interessentskapet foreslå nye stemmereglene. Disse skal godkjennes av departementet. I mangel av forslag kan departementet fastsette nye stemmereglene. Nye stemmereglene skal utformes slik at den enkelte deltakers stemmevekt påvirkes minst mulig.

I de tillatelser der både Statoil og SDØE har andel avgir Statoil i dag én stemme samlet for Statoil og SDØE. I de tillatelser der SDØE, men ikke Statoil har andel, stemmer Statoil for SDØE som ledd i forretningsføreropp-gaven.

Når statens egne andeler skilles ut fra Statoil og legges til et eget forvalterselskap, må det fastsettes nye stemmeregler som gir det nye selskapet en selvstendig stemmerett. Dette innebærer at man må endre stemmereglene både mht kravet til hvor mange deltakere som kreves for å fatte beslutning og hvor stor andel disse til sammen må ha.

I St. meld. nr. 26 (1993 – 1994) heter det blant annet:

"Den beslutningsmodellen som ble etablert (i St. meld. nr. 73 (1983 – 1984) – vår tilføyelse) har medført bredde i beslutningsgrunnlaget, men den har også gitt et beslutningssystem der det ofte er lite samsvar mellom stemmevekt og økonomisk eksponering. På denne bakgrunn vil departementet anbefale at myndighetene ved fastsettelse av stemmeregler legger større vekt på andelsflertall enn tidligere. Dette vil også gjelde SDØE-andeler."

I tråd med de signaler som derved ble gitt, vil det være et siktemål å utforme nye stemmeregler med ytterligere vekt på andelsflertall enn tidligere.

Statens særlige stemmerettigheter, generalforsamlingsklausulen og vetoretten

I de fleste samarbeidsavtaler under utvinningstillatelser tildelt før 1. september 1995 og i eieravtalen til de fleste rørledninger og landanlegg er det knyttet særlige stemmeregler til statens deltakerandeler i spesielle saker; en såkalt generalforsamlingsklausul. Denne innebærer at

"i saker som må antas å ha politiske eller prinsipielle sider av betydning og/eller som kan få vesentlige samfunnsmessige eller samfunnsøkonomiske virkninger, foreligger vedtak i styringskomiteen når Den norske stats oljeselskap a.s stemmer i henhold til vedtak i sin generalforsamlingen."

Statoil har med andre ord beslutningsmyndighet alene.

Generalforsamlingsklausulen inneholder i tillegg en særskilt regulering for enkelte vesentlige saker, som godkjenning av budsjett og arbeidsprogram, beslutning om utbygging og samordning. Når Statoil stemmer i henhold til vedtak i generalforsamlingen i slike saker, kreves det som hovedregel at minst 2 medlemmer med mer enn 50 prosent av deltakerandelene har stemt for forslaget.

I utvinningstillatelser tildelt fra og med konsesjonsdirektivets ikrafttredelse i Norge, erstattes generalforsamlingsklausulen med en vetorett. Vetoretten er i norsk rett hjemlet i petroleumsforskriften § 12 og i de enkelte samarbeidsavtaler.

Generalforsamlingsklausulen innebærer en positiv beslutningsmyndighet, mens vetoretten innebærer en rett til å overprøve et vedtak som er truffet.

Selv om det i dag er Statoil som utøver disse rettighetene, utøves rettighetene på vegne av SDØE, og ikke på vegne av Statoil som kommersielt selskap.

I de tillatelsene hvor staten fortsatt vil ha deltakerandeler, vil disse rettighetene bestå og vil kunne utøves av det nye forvalterselskapet.

I de tillatelsene der det ikke lenger er direkte statlig deltakelse, er det ikke grunnlag for vetorett eller generalforsamlingsklausul.

8.5.6 Forholdet til statens petroleumsforsikringsfond

Det foreligger et alminnelig prinsipp om at staten skal være selvassurandør. Etter omorganiseringen av statens deltakelse i petroleumsvirksomheten og opprettelsen av SDØE i 1985, vedtok Stortinget i 1986 lov om statens petroleumsforsikringsfond. Fondet tjener som en reserve for utbetaling til dekning av skader og ansvar som rammer staten i egenskap av direkte økonomisk deltaker i petroleumsvirksomheten. Fondet dekker statens andel av utbetalinger som det etter vanlige forsikringsvilkår for oljevirksomheten er dekning for. Statoil regnes ikke som en del av staten og forsikrer sine risiki i det ordinære forsikringsmarkedet.

Ordringen med statens petroleumsforsikringsfond kan fortsette etter at statens andeler er overført til det nye forvalterselskapet. De oppgaver Statoil i dag har i forbindelse med dette, kan overføres til forvalterselskapet.

8.5.7 Forvalterselskapets organisasjon og lokalisering

Organisasjon

Omfanget av og kompleksiteten i ivaretagelsen av statens egne andeler vil blant annet være bestemt av størrelsen på den porteføljen av andeler som skal forvaltes og hvordan denne er sammensatt. Dette må reflekteres i den organisasjonen som etableres for å ivareta den fremtidige SDØE-porteføljen.

Operatøren gjennomfører arbeidet i det enkelte interessentskap. Før det fattes beslutninger i interessentskapene må deltakerne hver for seg vurdere beslutningens økonomiske og strategiske betydning. Forvalterselskapet må på linje med de andre deltakerne vurdere behovet for egne studier som grunnlag for beslutningen og stemmegivningen i interessentskapene. Forvalterselskapet vil som nevnt kunne inngå avtaler om forretningsførsel i interessentskapene. Det vil også kunne knytte til seg andre rådgivere og på den måten få tilgang til nødvendig spisskompetanse.

Virksomheten under de enkelte tillatelsene kan deles inn i ulike faser; letefasen, utbyggingsfasen, driftsfasen og avslutningsfasen.

Oppfølgingsbehovet vil være forskjellig i de ulike fasene. Særlig i utviklingsfasen, som går fra funn og frem til produksjon, vil det ofte være

kompliserte problemstillinger av teknisk, økonomisk og strategisk betydning hvor den enkelte deltaker må treffe egne valg.

Som nevnt er det ikke hensiktsmessig at forvalterselskapet avsetter statens olje og gass. Forvalterselskapet skal imidlertid overvåke den ordningen som etableres for dette.

Forvalterselskapet kan overta de oppgavene Statoil i dag har i forbindelse med statens petroleumsforsikringsfond.

For å kunne utføre forvalteroppgaven og oppnå målsettingen om best mulig forvaltning av ressursene og høyest mulig verdiskapning vil forvalterselskapet ha behov for teknisk, økonomisk og juridisk kompetanse. Ved at forvalterselskapet ikke selv skal forestå avsetning av olje og gass og ved at forretningsførere og andre rådgivere kan engasjeres av selskapet, vil selskapets organisasjon bli begrenset.

Lokalisering av forvalterselskapet

Når det gjelder spørsmålet om lokalisering av selskapet, vil det måtte være svært viktig å vektlegge hensynet til nærhet til det oljeindustrielle miljøet i Stavanger. En kunne også vektlagt andre hensyn som for eksempel geografisk nærhet til eier og myndigheter i Oslo.

Regjeringen mener at nærhet til fagmiljøene i Stavanger er av overordnet betydning og foreslår derfor Stavanger som lokaliseringssted.

8.5.8 Lovfesting av hovedelementer

Den gjeldende forvalterordning ble etablert ved omorganisering av statsdeltakelsen gjennom Statoil i 1985. En viktig side av omorganiseringen var at Statoils forvaltningsmessige oppgaver bortfalt, med den følge at samarbeidsavtalene ble endret på viktige punkter.

For selve ivaretagelsen av de deltakerinteresser som ble overført fra Statoil til staten i 1985, var virkningene for omverdenen beskjedne. Det sentrale var den underliggende økonomiske delingen av deltakerinteressene, som fortsatt formelt fremstod som tildelt Statoil. Statoil fortsatte som før å forvalte de samlede statlige deltakerinteressene. Formelt kom derfor endringene kun til uttrykk i bestemmelser i Statoils vedtekter. Prinsippene for omorganisering ble forelagt Stortinget, som godkjente ordningen.

Den omorganiseringen av statsdeltakelsen som nå foreslås, innebærer at gjeldende underliggende deling av andelene i en SDØE-andel og en andel til Statoil blir formalisert og synliggjort. Når det således nå skal etableres en ny forvalterordning for denne formuesmassen, er det viktig at forvalterordningen gis en klar utforming. Det er viktig så vel for staten som eier som for omverdenen som skal forholde seg til denne nye aktøren. Det er da nødvendig både av praktiske og rettslige grunner å sikre

forvalterordningen et særskilt lovgrunnlag. Det tas sikte på at de sentrale elementene i ordningen lovfestes i et eget kapittel i petroleumsloven.

Som nevnt legges det til grunn at forvalterselskapet unntas fra skatteplikt og at staten skal inntå for selskapets forpliktelser. Dette er forhold som må nedfelles i lov.

Regjeringen vil i nær fremtid fremme en Odelstingsproposisjon for Stortinget med forslag til et nytt kapittel i petroleumsloven som fastlegger hovedtrekkene i forvalterordningen.

8.6 Konklusjon

Regjeringen foreslår at det skal opprettes et nytt statsaksjeselskap som skal forvalte SDØE-porteføljen i utvinningstillatelser, rørledninger og landanlegg som staten beholder andeler i.

Det nye selskapet skal realisere formålet uten å inneha tilsvarende kompetanse som tradisjonelle oljeselskaper. Nye statlige deltakerandeler vil bli forvaltet av selskapet. Selskapet skal ikke selv søke om nye tillatelser. Det skal ikke gis operatørskap. Virksomheten selskapet er involvert i, vil være funksjonelt knyttet til petroleumsvirksomheten på norsk kontinentalsokkel. SDØE-andelene forvaltes av selskapet for statens regning og risiko. Utgifter og inntekter knyttet til SDØE-andelene vil fortsatt kanaliseres over statsbudsjettet.

Regjeringen foreslår at selskapet lokaliseres til Stavanger.

Det vil i nær fremtid bli fremmet en egen Odelstingsproposisjon med forslag til lovgivning som regulerer selskapet.

9   **Transportselskap for naturgass**

9.1   **Opprettelse av et nytt selskap for drift av infrastruktur for naturgass**

En nøytral og effektiv utnyttelse og utvikling av transport- og behandlingsanlegg for naturgass har stor betydning for realisering av verdien av norsk naturgass og må ses i et langsiktig perspektiv.

Infrastrukturen for naturgass består av rik- og tørrgassrørledninger med tilknyttede behandlingsanlegg og terminaler. Disse eies av egne interessentskap og bygges og drives i h.t. særskilt tillatelse fra Olje- og energidepartementet. Infrastrukturen for naturgass utgjør et helhetlig transportsystem.

Det er viktig at samordningsfordeler ved det helhetlige transportsystemet ivaretas ved felles utvikling og drift. Dette ivaretas i dag blant annet ved at det er samme operatør, Statoil, for store deler av infrastrukturen.

Et uavhengig og nøytralt transportselskap

Regjeringen foreslår å opprette et uavhengig selskap for transport av naturgass på norsk kontinentalsokkel. Dette bygger på følgende forhold:

- Transport- og behandlingsanleggene skal tjene alle produsenter av gass og bidra til en samlet effektiv utnyttelse av ressursene på kontinentalsokkelen.
- Den ansvarlige for driften av transportsystemene for gass skal opptre nøytralt i forhold til alle brukerne av transportsystemet.
- Den ansvarlige for driften har en sentral rolle når det gjelder videreutvikling av transportsystemet.

Selskapet foreslås opprettet som et aksjeselskap.

Det legges opp til at alle tekniske driftsoppgaver fortsatt utføres av de organisasjonene som gjør dette i dag, etter avtale med det nyopprettede transportselskapet. Dette innebærer at det nye selskapet skal konsentrere sine oppgaver om systemdrift, lisensadministrasjon og overordnet tilsyn med den samlede transportinfrastrukturen på norsk kontinentalsokkel.

Transportselskapet vil overta ansvaret for rørledninger og transportrelaterte behandlingsanlegg for gass. Dette er anlegg som ut fra ressursforvaltningsmessige og sikkerhetsmessige hensyn er integrert i driften av transportsystemet for gass.

Selskapet skal inntil videre eies av staten, inntil man har funnet en varig form på eierskapet i rørledningssystemene på kontinentalsokkelen.

Det legges opp til at alle selskaper som har ansvar for gassrørledninger og transportrelaterte anlegg skal behandles på samme måte.

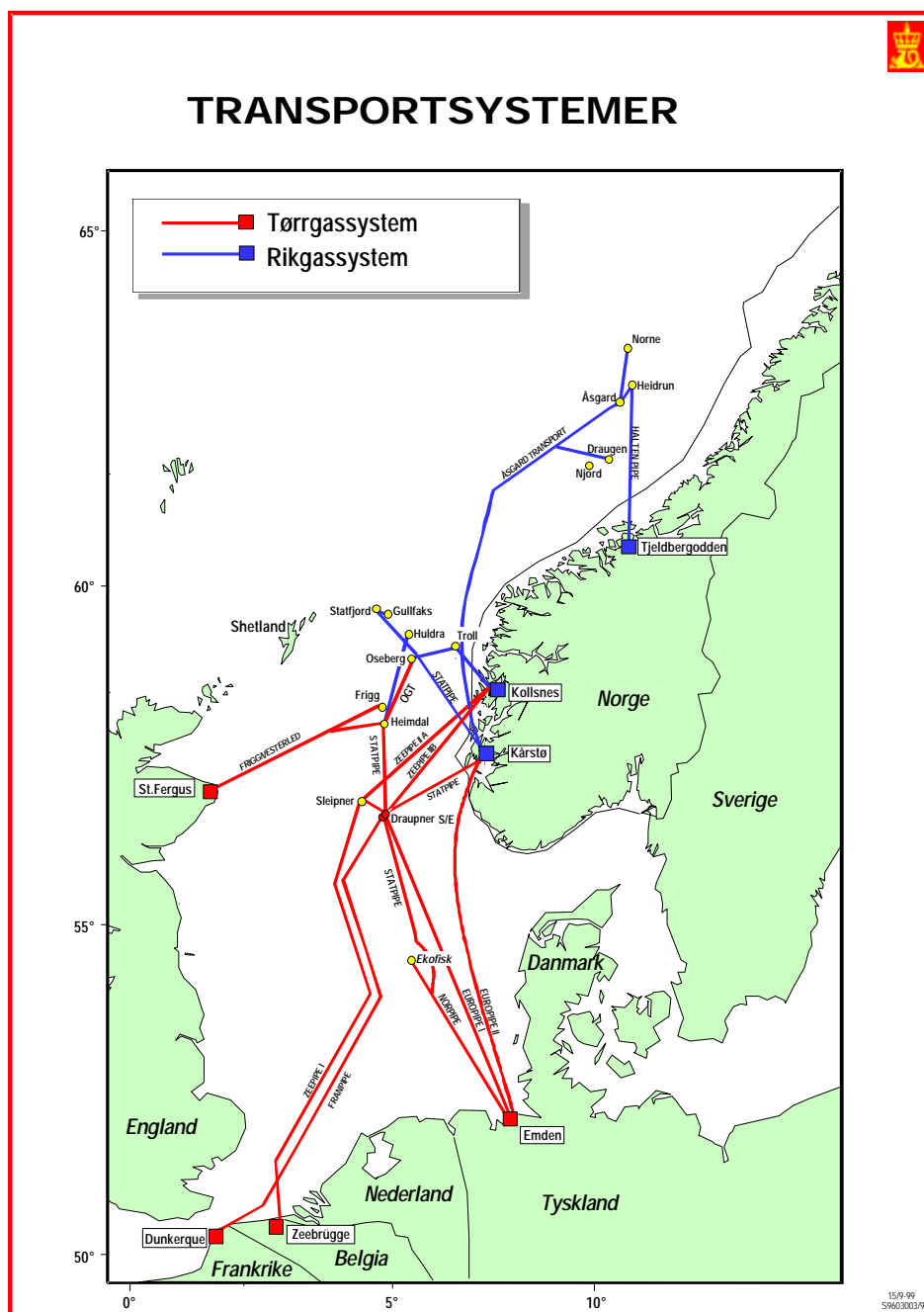
Med utgangspunkt i dette legger departementet til grunn at det nye transportselskapet ikke skal engasjere seg i videreføring av naturgass eller annen industriell virksomhet som går ut over de behovene som knytter seg til selve transportfunksjonen. Ansvar for slik virksomhet må fortsatt ligge hos oljeselskapene og andre kommersielle aktører.

Opprettelsen av transportselskapet vil ikke innebære endringer i eierskapet til rørledninger eller behandlingsanlegg. Tariffer for bruk av infrastrukturen påvirkes heller ikke.

9.2 Gjennomgang av dagens system

9.2.1 Beskrivelse av infrastrukturen for naturgass

Figur 9.1 viser oversikt over eksisterende og planlagte rørledninger for transport av gass.

Figur 9.1 Transportsystemer

Infrastrukturen kan grovt deles inn i to kategorier; 1) rikgasstransport og -behandlingsanlegg og 2) tørrgassstransport.

Rikgass består av tørrgass og våte gasskomponenter. For at rikgass skal omgjøres til salgbare produkter, hhv. tørrgass og våtgassprodukter, må våtgass skilles ut og fraksjoneres til forskjellige våtgassprodukter. Rikgass blir transportert i rørledningene Statpipe (fra Statfjord til Kårstø), Åsgard

transport og tilknytninger til Åsgard transport fra feltene Draugen, Heidrun og Norne, samt i Haltenpipe. Gass fra Troll-feltet transporteres i flerfaserørledninger til Kollsnes. Behandlingsanlegg finnes i dag på Kårstø, Kollsnes og Tjeldbergodden, samt til havs på Heimdal gassenter.

Tørrgass til kontinentet blir transportert i rørledningene Zeepipe, Franpipe, Statpipe (nedre del), Norpipe og Europipe I og II. Rørledningene er tilknyttet mottaks-/behandlingsterminaler på land i hhv. Belgia, Frankrike og Tyskland.

Tørrgass til Storbritannia blir transportert i den norske Frigg-rørledningen og behandles i tilknyttet terminal i St. Fergus. Gassproduksjonen fra Frigg vil fases ut i løpet av de nærmeste årene. Ved å legge en ny rørforbindelse mellom Heimdalfeltet og Frigg-rørledningen, vil man åpne for gasstransport til St. Fergus fra andre deler av norsk kontinentalsokkel. Det er besluttet å etablere et nytt rørledningssystem, Vesterled, som vil bestå av den nye rørledningen, den norske Frigg-rørledningen og den norske andelen av terminalen i St. Fergus. Planlagt oppstart av Vesterled er 1. oktober 2001. En tørrgassrørledning mellom Oseberg og Heimdal, Oseberg gasstransport (OGT) startet opp i oktober 2000.

Infrastrukturen for gass utgjør et helhetlig transportsystem

Infrastrukturen for naturgass består av rik- og tørrgassrørledninger med tilknyttede behandlingsanlegg og terminaler og utgjør et helhetlig transportsystem. Sammenkoblingen av ilandføringsrørledningene medfører blant annet at enkeltfelt kan levere gass på flere leveringspunkter, for eksempel både til Tyskland og til Belgia.

Driftsmessig legger det helhetlige transportsystemet forholdene til rette for stor grad av fleksibilitet når det gjelder koordinering av leveranser fra forskjellige felt. Det er mulig å optimalisere gasstrømmen fra forskjellige leveringskilder for å tilby riktig kvalitet på norsk gass. Dette skjer gjennom koordinering av transporten i rik- og tørrgassrørledninger, samt av behandlingsanlegg og terminaler. Samtidig er gasstransport knyttet tett sammen med driften av de enkelte felt. Fleksibilitet i infrastrukturen medfører at gassuttaket kan varieres for å optimalisere oljeutvinningen.

Driftsmessig representerer den store graden av gjensidig avhengighet mellom de forskjellige delene av infrastrukturen også høy kompleksitet. For eksempel er kapasiteten i de forskjellige rørledningene gjensidig avhengig av hverandre på grunn av sammenhenger mellom trykk og driftsforhold i rørledningene. Det er viktig å sikre en effektiv og rasjonell drift av infrastrukturen for å oppnå best mulig utnyttelse av den totale transportkapasiteten.

Ved kontrollsenteret på Bygnes i Karmøy kommune koordineres gassleveranser og transport gjennom infrastrukturen fra produsentene på norsk kontinentalsokkel til gasskjøperne på kontinentet. Kontrollsenteret

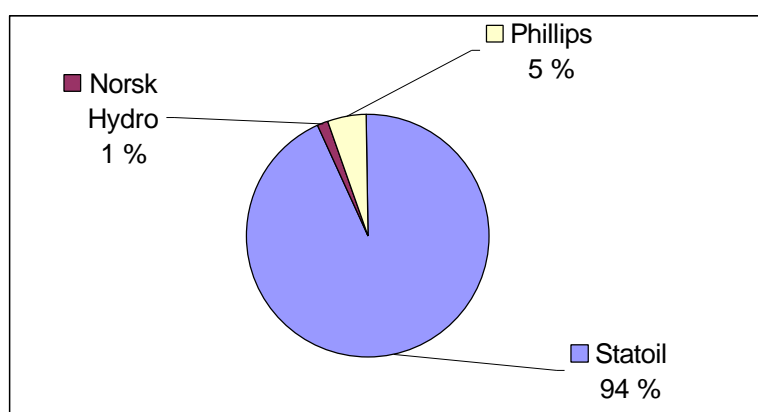
styrer – og skal fortsatt styre - gasstrømmene gjennom 5500 kilometer med rørledninger, som til sammen transporterer ca. 90 prosent av norsk gass til kontinentet.

Organisering

Eierne av rørledninger og behandlingsanlegg er som regel organisert i separate interessentskap. Rørledninger og behandlingsanlegg bygges og drives i henhold til særskilt tillatelse gitt av Olje- og energidepartementet. Departementet godkjenner også operatør for interessentskapet. Forholdet mellom eierne er regulert av en eieravtale. Styringskomiteen er besluttsende organ for interessentskapet. I styringskomiteen er alle eierne representert.

Eierne er som produsenter av gass også brukere av infrastrukturen. En infrastruktur hvor også produsentene har eierandeler har vært et viktig virkemiddel for å oppnå kostnadseffektiv utbygging og drift. Utbygging av ny kapasitet har skjedd gradvis i tråd med forventninger om fremtidig kapasitetsbehov.

Statoil er operatør for de fleste rørledninger og behandlingsanlegg, inkludert kontrollsentret på Bygnes. Enkelte rørledninger og behandlingsanlegg er operert av andre selskaper. Phillips Petroleum er operatør for Norpipe. Statoil kan på visse betingelser overta operatørskapet for Norpipe, jf. St. prp. nr. 41 (1994-95). Norsk Hydro er operatør for Oseberg gasstransport og Heimdal gassenter, og er operatør for Vesterled i utbyggingsfasen. Departementet skal, iht vilkår i tillatelse til anlegg og drift for Vesterled, i god tid før driftsoppstart utpeke operatør for rørledningen i driftsfasen. TotalFinaElf er teknisk operatør for Friggørledningen. Shell er operatør for Draugen gasseksport som ble satt i drift i oktober 2000, men det er i tillatelsen til anlegg og drift satt vilkår om at dette operatørskapet kan kreves overført til et eget selskap.

Figur 9.2: Andel av kapasitet i gassrørledningene de ulike selskapene har operatøransvar for.

Kilde: Olje- og energidepartementet.

Figur 9.2 illustrerer hvor stor andel av den totale kapasiteten i gassrørledningene de ulike selskapene har ansvar for. Andelene er beregnet ut fra lengden og kapasiteten i rørledningene. Figuren inkluderer ikke gassbehandlingsanlegg og ilandføringsterminaler. Statoil har ansvar for seks av ni gassbehandlingsanlegg og ilandføringsterminaler for norsk gass.

Naturlig monopol – myndighetsregulering

Kostnadsstrukturen i gasstransport karakteriseres av store etableringskostnader og lave driftskostnader. Utbygging av gassrørledninger er kapitalintensivt.

Gasstransport i rørledning har stordriftsfordeler i en slik skala at dette utgjør et naturlig monopol. Naturlige monopoler kan ikke tillates å utnytte sin sterke posisjon i forhold til brukerne, men drives med sikte på en regulert forrentning av investert kapital.

Avkastningen i rørledningene er derfor regulert av myndighetene. Tariffer i nyere rørledninger er fastsatt ut fra et realavkastningskrav på rundt 7 prosent før skatt til totalkapitalen, med mulighet til mindre tilleggsinntekter for å stimulere til økt utnyttelse og kostnadseffektiv drift.

Kjøp av transport- og behandlingstjenester og vilkår for dette er gjenstand for forhandlinger mellom rørledningsinteressentskapene og brukerne. Avtaler om bruk av rørledninger og behandlingsanlegg skal forelegges departementet for godkjenning. Departementet kan fastsette tariffer og vilkår for øvrig.

Departementet beslutter hvilke felt som skal levere under de enkelte gassalgskontrakter. Gjennom dette bestemmes også i stor grad hvilke deler av infrastrukturen de ulike felt skal benytte. Departementets innflytelse gjelder overordnet bruk, ikke den daglige driften av transportsystemet.

9.2.2 Fordeling av oppgaver

Forholdet mellom aktørene

Forholdet mellom selskapet som er ansvarlig for driften av gasstransport og eierne er regulert gjennom eieravtaler i de enkelte interessentskapene. Selskapet har vanligvis vært en av eierne i de enkelte interessentskapene.

Eieravtalene er i det store og hele standardiserte, og inneholder blant annet beskrivelse av rettigheter og plikter for den ansvarlige for driften i forhold til eierne. Vedkommende skal blant annet:

- Utføre alle aktiviteter på vegne av interessentskapet og dets eiere i overensstemmelse med eieravtalen og beslutninger tatt av eierne. Driften av transportsystemet skal foregå i tett samarbeid med de ansvarlige for drift av felt og andre transportsystemer.

- Presentere årlig budsjett for eiernes godkjenning. Det er regler for hvordan finansielle utlegg og eventuelle overskridelser av budsjettet skal behandles.
- Utføre gasstransporttjenester på vegne av eierne av rørledningen. Dette omfatter blant annet oversikt over ledig kapasitet.

Det er et bærende prinsipp i eieravtalene at den som er ansvarlig for driften verken skal ha tap eller gevinst som følge av arbeidet sitt.

Ansvar for eventuelle økonomiske tap i interessentskapet skal deles mellom eierne i forhold til deres eierandeler i den aktuelle rørledning. Dersom tap skyldes grov forsømmelse eller uforstand fra driftsansvarliges ledende personell, vil han måtte dekke tapet.

Den som er ansvarlig for driften kan si opp eller bli oppsagt med seks måneders varsel. En slik beslutning krever enstemmighet i styringskomiteen med unntak av den driftsansvarliges stemme.

Drift

Driftsoppgaver knytter seg til to hovedoppgaver; 1) drift av systemet og administrativ drift, samt 2) teknisk drift.

- Systemdrift innebærer oppgaver knyttet til planlegging, overvåking, koordinering og styring av transport fra feltene til mottaksterminalene. Administrativ drift med lisensadministrasjon innbefatter regnskapsføring, fakturering og budsjettering.
- Teknisk drift innebærer planlegging og utføring av vedlikehold og reparasjoner, utvendig og innvendig inspeksjon.

Teknisk drift og prosesseringsaktiviteter på Kårstø- og Kollsnesanleggene og terminalene på ilandføringspunktene (Tyskland, Belgia og Frankrike) omfatter henholdsvis 380, 210 og 85 årsverk ifølge Statoil. I tillegg omfatter drift av Haltenpipe med mottaksanlegg på Tjeldbergodden et fåtall årsverk. I det følgende vil også prosesseringsaktiviteter være omfattet av begrepet teknisk drift.

Utvikling og utbygging av transportsystemene for naturgass

Både felteiere og eiere av rørledninger tar initiativ når det gjelder å utvikle nye rørledninger og tilknytninger til eller forsterkninger av eksisterende rørledninger.

Operatøren for et nytt felt er den som utarbeider nye utbyggingsplaner for rørledninger dersom ikke annet avtales. Denne rollen gir ingen beslutningsmyndighet i slike saker. Den ligger hos interessentskapet for feltet, eventuelt hos interessentskapet for den nye rørledningen.

Selskapene som står bak en utbygging, foreslår en operatør for anleggsfasen og driftsfasen i plan for anlegg og drift (PAD). Departementet gir tillatelse til anlegg og drift. Departementet har blant annet rett til å godkjenne eller sette vilkår om operatør for anleggsfasen og driftsfasen.

9.3 Formål med driftsfunksjonen for gasstransport

Det er viktig å oppnå en effektiv forvaltning av ressursene på norsk kontinentalsokkel. Det må derfor sikres at drift av infrastrukturen tjener helheten. Gassvirksomheten, og dermed gasstransporten, har et langsiktig perspektiv. Myndighetenes kontroll må også være robust overfor fremtidige endringer i virksomheten på kontinentalsokkelen.

Ansvar for de viktigste delene av infrastrukturen for naturgass må ivaretas av et nøytralt og uavhengig transportselskap, særlig med tanke på det omfang infrastrukturen for naturgass har fått. Med et nøytralt og uavhengig transportselskap menes et selskap som ikke har forretningsmessige interesser på produksjons- og markedssiden med medfølgende særinteresser i drift og utvikling av infrastrukturen og som ikke er knyttet til ett enkelt eierselskap. Dette er blant annet viktig av hensyn til norsk kontinentalsokkels konkurransekraft.

Hensynet til en effektiv ressursforvaltning er en hovedbegrunnelse for å legge ansvaret til et nøytralt og uavhengig selskap. Ved at selskapet er uavhengig, vil man unngå at det oppnår informasjonsfordeler som kan utnyttes forretningsmessig. Et selskap som kun skal drive gassrørledningene, vil heller ikke ha incentiver til å krysssubsidiere øvrig virksomhet.

Hensynet til effektiv ressursforvaltning

Den ansvarlige for drift vil ha en særlig innflytelse over infrastrukturen gjennom å legge premisser for nye beslutninger for de enkelte rørledningssystemene han er ansvarlig for. Gjennomgående ansvar for store deler av infrastrukturen gir innsikt i utviklingsbehov for det samlede transportsystemet. Med denne rolle og nærhet til transportsystemet følger stor innflytelse og påvirkningskraft i videreutvikling og utbygging.

Det er viktig at det ikke er motsetning mellom interessene til den som har ansvaret for driften og hensynet til effektiv ressursforvaltning. Ansvaret bør derfor innehas av en aktør som kan bidra til en helhetlig utvikling av infrastrukturen basert på økonomisk riktige prioriteringer.

Gjennom å ha ansvaret for de viktigste delene av infrastrukturen og eierandeler i alle deler av infrastrukturen og i de fleste utvinningstillatelser, har Statoil i dag en større mulighet enn andre selskap til å påvirke utviklingen av infrastrukturen. Det vil ikke være formålet til et delprivatisert Statoil å ta samfunnsøkonomiske hensyn ved fremleggelse av

utviklingsalternativer for infrastrukturen. Selskapet kan heller ikke pålegges et slikt ansvar. Det er også grunn til å tro at Statoil i fremtiden i større grad vil konsentrere virksomheten sin til noen utvalgte områder på kontinentalsokkelen. For myndighetene er det ønskelig at den sentrale premissleverandøren for strategiske beslutninger for infrastrukturen skal være nøytral og uavhengig. Denne aktøren bør ikke være et selskap som har interesser på produksjonssiden.

En effektiv ressursforvaltning vil lettere kunne oppnås ved at ansvaret for infrastrukturen ivaretas av en nøytral aktør.

Informasjonsfordeler

Løsningen som velges, må være slik at enkeltelskaper ikke får informasjonsfordeler vedrørende transportsituasjonen og muligheter som kan utnyttes forretningsmessig. Informasjonsfordeler kan motvirkes ved ulike virkemidler. Etter departementets syn vil en best sikre seg mot at enkelteiere i infrastrukturen for naturgass får informasjonsfordeler, dersom driften av infrastrukturen for transport av gass ivaretas av et nøytralt og uavhengig selskap.

Den ansvarlige for det helhetlige transportsystemet har en rolle når det gjelder å koordinere leveransene fra feltene som er knyttet til transportsystemet. Det er følgelig nødvendig med et tett samarbeid mellom operatørene for de enkelte felt og selskapet som har ansvaret for gasstransport. I denne sammenhengen er det behov for fortløpende å foreta beslutninger med hensyn til driftsforhold på felt og i transportsystemet, optimalisering av væskeproduksjonen på hvert enkelt felt og koordinering av vedlikehold og inspeksjon av felt og rørledninger og behandlingsanlegg. Alle disse beslutningene vil etter departementets syn også best ivaretas i et system med et nøytralt selskap som ansvarlig for gasstransporten.

Kryssubsidiering

I eieravtalens bestemmelser om operatørens plikter og rettigheter er det fastslått som prinsipp at selskapet verken skal ha tap eller gevinst som følge av sin rolle. Selskapet vil foruten å få dekket sine kostnader ved å drive rørledningene, også få dekket administrasjonskostnader, opplæringskostnader o.l. Et selskap som også er aktivt på kontinentalsokkelen har betydelig interesse av at infrastrukturen drives på en mest mulig effektiv måte. Likevel vil det kunne oppstå spørsmål om det krever dekning av kostnader fra andre deler av virksomheten via transportvirksomheten (kryssubsidiering). Den muligheten vil en unngå dersom ansvaret for transporten ivaretas av et uavhengig selskap med transportsystemet som eneste virksomhet.

Et selskap som ikke er integrert i øvrig virksomhet på kontinentalsokkelen vil ha riktigere incentiver til å synliggjøre de faktiske kostnadene ved

transportvirksomheten og vil heller ikke måtte ta hensyn til egne forretningsmessige interesser som produsent og selger av gass.

9.4 Opprettelse av et nytt transportselskap

Departementet anbefaler at det etableres et uavhengig selskap for drift av rørledninger og transportrelaterte behandlingsanlegg for gass.

Selskapet forutsettes å overta det ansvar som Statoil og andre selskaper i dag innehar vedrørende drift i interessentskap og selskaper i infrastrukturen for gass. Eierne vil fortsatt ha den samme bestemmende innflytelse som før gjennom styringskomiteer og selskapsorganer innenfor rammene av eier- og selskapsavtaler samt regelverket. Forslaget om et nytt selskap innebærer således ingen vesentlig endring i dagens systemmessige og juridiske organisering av infrastrukturen.

Det nye selskapet vil ta over ansvaret for rørledningene og transportrelaterte gassbehandlingsanlegg. Det er av avgjørende betydning at anlegg som ut fra ressursforvaltningsmessige og sikkerhetsmessige hensyn er integrert i driften av transportsystemet for gass, er underlagt enhetlig ansvar. Dette vil igjen gi en klar og entydig incentivstruktur for selskapet og en naturlig avgrensning mot virksomheten til de kommersielle aktørene.

Departementet legger således til grunn at det nye selskapet ikke skal engasjere seg i videreføring av naturgass eller annen industriell virksomhet som går ut over de behovene som knytter seg til selve transportfunksjonen. Ansvaret for slik virksomhet må fortsatt ligge hos oljeselskapene og andre kommersielle aktører.

9.4.1 Transportselskapets oppgaver og virksomhetsområde

Det må gjennomgås hvilke oppgaver det nye selskapet skal ha ansvar for og hvilke interessentskap dette skal gjelde. Samtidig må det vurderes hvilke oppgaver selskapet selv skal utføre og for hvilke oppgaver det skal engasjere andre egnede aktører for å få utført.

Systemdrift og administrativ drift

Transportselskapet bør ha udelt ansvar for systemdrift og administrativ drift av transportsystemet for gass. Det er viktig at ett selskap har ansvar for den daglige optimaliseringen av det helhetlige transportsystemet.

Disse oppgavene er spesielt viktige mht utnyttelse av samdriftsfordelene i infrastrukturen. Oppgavene er også viktige av hensyn til nøytralitet i forhold til brukerne, samt i forhold til de løpende driftsforhold som gjelder de leverende felt.

De nødvendige manualer for systemoperasjon må tilpasses og overføres til det nye selskapet. Selskapet må sikres tilstrekkelig rettslig grunnlag for å

utføre sine oppgaver. Dette inkluderer det samvirket som skjer mellom feltene vedrørende produksjonen derfra.

Teknisk drift

Det er viktig at selskapet har et helhetssyn på driften av infrastrukturen, blant annet med hensyn til forståelsen av den tekniske tilstanden til infrastrukturen til enhver tid. Dette taler for at det uavhengige transportselskapet har det formelle ansvaret for alle typer driftsoppgaver for hvert interessentskap som omfattes av selskapets virksomhetsområde.

Departementets forslag innebærer imidlertid at arbeidet med teknisk drift videreføres av den organisasjonen som i dag gjør dette. Planlegging og utførelse av vedlikehold og inspeksjon gir stordriftsfordeler dersom disse oppgavene samles. For eksempel kan et selskap som også har ansvar for å ivareta feltinterne rørledninger og andre undervannsoperasjoner, oppnå slike stordriftsfordeler.

Departementet mener det er viktig med klare ansvarslinjer mellom det nye selskapet og disse selskapene. Det nye selskapet må ha det overordnede ansvaret.

For eksempel står oppgaver knyttet til planlegging av vedlikehold og inspeksjon i sammenheng med systemoperasjonen. En grunn til dette er blant annet at vedlikehold og inspeksjon kan medføre at rørledninger eller anlegg stenges eller får kapasitetsbegrensninger i perioder.

Utvikling og utbygging av transportsystemene for gass

Ved utvikling av eksisterende eller nye transportsystemer for gass, må det legges opp til et samarbeid mellom berørte eiere og det nye selskapet. Dette fordi selskapet skal ha et helhetsperspektiv for å sikre godt tilpasset total transportkapasitet og overensstemmelse mellom ny og eksisterende infrastruktur.

Beslutninger om utbygging vil som i dag tas av det enkelte interessentskap med påfølgende myndighetsbehandling. Transportselskapet vil således ikke ha noen beslutningsmyndighet i slike saker.

Operatør for utbygging av nye transportsystemer vil som før pekes ut av det enkelte interessentskap som står for en ny utbygging. Operatøren skal godkjennes av departementet.

Transportselskapets virksomhetsområde

Det nye selskapet skal overta oppgavene knyttet til systemoperasjon, jf. beskrivelse over. Samordningsgevinster ved felles drift av infrastrukturen for naturgass, herunder mulighet for en best mulig styring av gasstrømmene mht å oppnå riktige kvalitetskrav til en lavest mulig kostnad, samt håndtering av situasjoner hvor felt eller deler av infrastrukturen har driftsproblemer,

taler for å inkludere flest mulig rørledninger og transportrelaterte behandlingsanlegg for gass i det nye selskapets virksomhetsområde.

Alle deler av gassinfrastrukturen hvor det er innbyrdes avhengigheter mellom den enkelte rørledning eller transportrelaterte behandlingsanlegg og resten av infrastrukturen, bør derfor i utgangspunktet omfattes av selskapets virksomhetsområde. Likeledes bør rørledninger eller transportrelaterte behandlingsanlegg inkluderes under selskapets virksomhetsområde hvor det er, eller vil være mulighet for, flere felt som brukere.

Departementet anbefaler således at rørledningene Zeepipe (inkl. Europipe I), Europipe II, Franpipe, Statpipe, Åsgard transport, Heidrun gasseksport, Norne gasseksport og Draugen gasseksport, samt terminalene på kontinentet og transportrelaterte behandlingsanlegg på Kårstø inkluderes under transportselskapets virksomhetsområde.

Det er i utgangspunktet også ønskelig at andre rørledninger og anlegg trekkes inn under selskapets ansvarsområde, men det er noen særlige forhold knyttet til disse:

- Driften av Troll fase 1 foregår fra *Kollsnes*. Samtidig vil anlegget på Kollsnes kunne utvikle seg til et betydelig senter for behandling av gass fra andre felt. Departementet legger til grunn at Statoils operatøransvar på Kollsnes videreføres, men at det åpnes for at det nye selskapet senere kan overta oppgaver knyttet til driftsfunksjonene for gasstransport når vesentlig økning av andre felts bruk inntreffer.
- *Tjeldbergodden* mottar i dag gass gjennom Haltenpipe fra Heidrun. Heidrun er dagens eneste leverandør av gass til Tjeldbergodden. Men det vil også være mulighet for at andre felt vil kunne inngå kontrakter om levering til Tjeldbergodden. Departementet ser det derfor som viktig at driftsfunksjonen for gasstransport på Tjeldbergodden og Haltenpipe inkluderes under ansvarsområdet til det nye selskapet.
- Rørledninger og behandlingsanlegg som i dag drives av andre enn Statoil, for eksempel Heimdal og Oseberg gasstransport, tar en sikte på å inkludere under transportselskapets virksomhetsområde.
- Ansvaret for driften av Vesterled, inkl. terminalen i St. Fergus, overtas av det nye selskapet etter at Vesterled ferdigstilles og settes i drift. Forventet oppstart av Vesterled er oktober 2001. TotalFinaElf vil fortsette som ansvarlig for teknisk drift i samsvar med Frigg-traktatens forutsetninger om en driftsansvarlig for både norsk og britisk rørledning.
- Det nye selskapet vil overta ansvaret for driften av Norpipe senest fra det tidspunktet dette kan overføres til Statoil i h.t. eksisterende avtale mellom Norpipes eiere.

Drift av nye rikgass-, tørrgass-, flerfaserørledninger og transportrelaterte behandlingsanlegg bør i utgangspunktet omfattes av det nye selskapets

virksomhetsområde. Ansvar for drift av nye anlegg og rørledninger vil underlegges separate vurderinger av departementet.

Oppsummering

Tabell 9.1 oppsummerer hvilke rørledninger, transportrelaterte anlegg og mottaksterminaler som bør omfattes under transportselskapets virksomhetsområde.

Tabell 9.1: Oversikt anlegg som blir omfattet av transportselskapets virksomhetsområde.

<i>Tørrgassrørledninger</i>	<i>Rikgassrørledninger</i>	<i>Terminaler/ transportrelaterte anlegg</i>
Zeepipe (inkl. Europipe I)	Statpipe sone 1&5	Zeebrugge
Europipe II	Åsgard transport	Emden/Dornum
Franpipe	Heidrun gasseksport	Dunkerque
Statpipe sone 4	Norne gasseksport	St. Fergus
Vesterled (Frigg transp.)	Draugen gasseksport	Kårstø
Oseberg gasstransport	Haltenpipe	Tjeldbergodden
Norpipe		Heimdal

9.4.2 Etablering og eierskap

Eierskap

Infrastrukturen er eid av brukerne, dvs. produsenter av gass på norsk kontinentalsokkel. En infrastruktur hvor også produsentene har eierandeler har vært et viktig virkemiddel for å oppnå kostnadseffektiv utbygging og drift.

Den ansvarlige for drift av transportsystemene skal være nøytral i forhold til aktørene. Dette tilsier at gassprodusentene bør ha begrenset innflytelse over det nye selskapets daglige drift.

Det er også svært viktig at rørledningene blir drevet effektivt. Det nye selskapet og deltakerne i interessentskapene vil vurdere hensiktsmessige mekanismer som ivaretar dette hensyn. Dette kan f.eks dreie seg om at deltakere i interessentskapene for de enkelte rørledninger, skal få anledning til å ha åremålsansatte i selskapet, samt gjennomføring av sammenlikninger av driften i rørledningssystemet med driften i andre rørledningssystemer f.eks. ved såkalt "benchmarking". Denne formen for sammenliknende analyser får mange oljeselskaper gjennomført for å se hvordan de fungerer i forhold til sine konkurrenter.

Med endringene av driftsansvaret blir det ikke noen endring av de grunnleggende økonomiske forhold for de deltakende selskaper. Det vil bli foretatt en viss refordeling mellom Statoil og SDØE av eierskap i rørledninger. Men denne refordelingen mellom Statoil og SDØE er ikke

knyttet til de endringer som foreslås for driften av gasstransporten. Det vil ellers ikke foretas noen endringer i eierstrukturen i de enkelte interessentskap for rørledningene. Eierne vil ha de samme rettigheter og forpliktelser som tidligere, og de vil som tidligere kunne utøve sitt eierskap i forhold til den ansvarlige for driften. Det nye selskapet kan ikke foreta investeringer eller inngå avtaler som ikke er forankret i de oppgaver og forpliktelser som er definert av avtalene i interessentskapene.inntektene til eierne av rørledningene vil ikke påvirkes av endringen.

Den ansvarlige for driften blir utpekt av interessentskapet. Ved overføring av ansvaret fra Statoil og andre til det nye selskapet, vil man følge de regler som gjelder i det enkelte interessentskap.

Gassprodusentene som eiere og brukere av infrastrukturen, har økonomisk interesse av at infrastrukturen blir drevet mest mulig effektivt. De vil ha innflytelse på dette gjennom sitt eierskap i de enkelte interessentskap.

Driftskostnadene for det nye selskapet vil bli delt etter en fordelingsnøkkel som eierne vil forhandle fram.

Statlig eierandel

Siden nøytralitet er et hovedformål ved å etablere det nye selskapet, bør statens rolle være å sikre nøytralitet gjennom eierskap i selskapet. Staten må derfor ha en majoritetsandel i selskapet. Siden det er nøytralitet som etterstrebes, må en søke å få en eierstruktur hvor ikke noen selskaper føler seg forfordelt i forhold til selskapet. Dette gjelder eierskap, styresammensetning eller annen innflytelse i forhold til det nye selskapet. Eierstrukturen må ikke komme i konflikt med en senere endring i eierstrukturen til interessentskapene, og må sikre nøytralitetshensynene. Det er viktig å opprettholde fleksibiliteten i eierstrukturen. Dette taler for at staten alene er eier i det nye selskapet inntil man har funnet en varig form på eierskapet i rørsystemene på kontinentalsokkelen. Det vil allikevel bli vurdert videre om det av andre årsaker er hensiktsmessig å ha en eiersammensetning i operatørselskapet hvor produsentselskapene er representert.

Styring av selskapet

Selskapet må opptre nøytralt, og dette kan mest hensiktsmessig ivaretas ved at selskapet organiseres som et vanlig aksjeselskap.

Det har vært tatt opp hvorvidt staten skal utøve sitt eierskap i transportselskapet direkte eller gjennom et nytt forvalterselskap for SDØE. Da begrunnelsen for statens eierskap i første rekke er hensynet til nøytralitet, er det nødvendig at det ikke er noen sammenheng mellom forvalterselskapet for SDØE og transportselskapet. Staten må derfor utøve eierskapet i transportselskapet direkte.

Styret i selskapet vil ha hovedansvaret for å etablere ytterligere styringsmål for selskapet.

Oppstart av selskapet

I utgangspunktet har de enkelte interessentskap eierskapet til alle eiendeler og fasiliteter som det nye selskapet trenger for å utøve sin virksomhet. Selskapet vil ikke eie andre fasiliteter enn de som i tillegg er nødvendige for å kunne utføre sine funksjoner.

Det nye selskapet kan trenge enkelte fasiliteter på egen hånd, som Statoil i dag gjør tilgjengelig for de relevante organisasjonsenhetene. Dette gjelder for eksempel it-tjenester. Slike fasiliteter må det nye selskapet etablere selv.

Det vil bli nødvendig å gjennomføre en vurdering av personellbehovet før selskapet blir opprettet. Selskapet vil ha behov for om lag 150 personer for å ivareta de funksjoner det er tiltenkt og som er beskrevet ovenfor. Dette utøres nå av personer som er ansatt i Statoil. Disse personene vil derfor tilbys tilsvarende arbeid i det nye selskapet. Overføringen av personell vil skje i samsvar med arbeidsmiljølovens bestemmelser. For de øvrige personer i Statoil som arbeider innenfor drift av rørledninger, terminaler og behandlingsanlegg, vil deres ansettelsesforhold ikke bli påvirket av denne delingen. Dette gjelder anslagsvis 500 personer.

Organisering av infrastrukturen

På norsk kontinentalsokkel er det valgt å avkastningsregulere tariffnivået for transport og behandling av naturgass. Olje- og energidepartementet godkjenner videre alle avtaler om utbygging og utnyttelse av infrastrukturen. Endringen av driften medfører ingen endringer i eierskap til rørledningene og ingen endringer ved fastsettelse av tariffer og adgang til infrastrukturen. Det legges ikke opp til noen endring av eksisterende reguleringsregime som følge av etableringen av det nye selskapet.

9.6 Konklusjon

Regjeringen foreslår at det skal opprettes et uavhengig selskap for transport av naturgass på norsk kontinentalsokkel. Selskapet foreslås organisert som et aksjeselskap.

Det legges opp til at alle tekniske driftsoppgaver fortsatt utføres av de organisasjonene som gjør dette i dag etter avtale med det nyopprettede transportselskapet. Dette innebærer at det nye selskapet skal konsentrere sine oppgaver om systemdrift, lisensadministrasjon og overordnet tilsyn med den samlede transportinfrastrukturen på norsk kontinentalsokkel.

Transportselskapet vil overta ansvaret for rørledninger og transportrelaterte behandlingsanlegg for gass. Dette er anlegg som ut fra

ressursforvaltningsmessige og sikkerhetsmessige hensyn er integrert i driften av transportsystemet for gass.

Selskapet skal inntil videre eies av staten, inntil man har funnet en varig form på eierskapet i rørsystemene på kontinentalsokkelen.

Det legges opp til at alle selskaper som har ansvar for gassrørledninger og transportrelaterte anlegg skal behandles på samme måte.

10 Videre prosess

10.1 Salg av SDØE-andeler

I denne proposisjonen foreslår regjeringen at SDØE-andeler tilsvarende 20 prosent av verdiene i SDØE skal inngå i en restrukturering av det statlige engasjementet, forutsatt at staten oppnår tilfredsstillende vilkår.

Andelene regjeringen legger opp til å selge til Statoil vil utgjøre om lag 15 prosent, mens andelene en legger opp til å selge til Norsk Hydro og andre selskaper vil utgjøre om lag 5 prosent.

For å sikre et best mulig utgangspunkt for gjennomføringen av salgsprosessen, er det foretatt en omfattende gjennomgang av alle utvinningstillatelser og transportsystemer på norsk kontinentalsokkel der staten har en direkte økonomiske andel. Oljedirektorat har gjennomført en evaluering av SDØE-porteføljen. Oljedirektoratet er blitt bistått av Gaffney, Cline and Associates, en internasjonalt ledende teknisk/geologisk rådgiver innen olje og gass.

Olje- og energidepartementets rådgivere, UBS Warburg og Pareto Securities ASA, er blant annet på denne bakgrunn, men også basert på forretnings- og markedsmessige forhold, i ferd med å gjennomføre en verdivurdering av relevante deler av SDØE-porteføljen.

Drøftelser med Statoil om salg av SDØE-andeler vil pågå i tiden fremover. Endelige avtaler om salg av andeler til Statoil, eller bytte av andeler mellom staten og Statoil vil først kunne bli inngått etter at Stortinget har behandlet denne proposisjonen, men før selskapet delprivatiseres. Salg av SDØE-andeler til andre kan skje parallelt – eller noe tidsforskjøvet – i forhold til salgsprosessen overfor Statoil.

10.2 Om børsintroduksjon

Ved børsnotering tas det inn nye eiere tilsvarende 10 - 25 prosent av selskapets verdi. Dette vil primært skje ved utstedelse av nye aksjer i morselskapet Den norske stats oljeselskap a.s, i kombinasjon med salg av deler av statens aksjer, og da rettet mot norske og internasjonale kapitalmarkeder. Selskapet søkes notert ved Oslo Børs.

Børsverdien av Statoil vil etter norske forhold være meget stor, og det er naturlig å anta at en vesentlig andel av de aksjer som tilbys solgt vil bli eiet av utenlandske investorer. Det vil derfor være naturlig å vurdere å søke notering av Statoil også på andre børser enn Oslo Børs.

Aksjesalget og børsintroduksjonen krever omfattende og tidkrevende forberedelser både mht. prosess og fremdriftsplan. Det er viktig å tilpasse fremdriften til selskapets regnskapsavgivelser og andre selskapsesifikke

forhold. Andre viktige forhold vil være oljeprisen og den generelle utviklingen i aksjemarkedet og særlig utviklingen for de internasjonale oljeselskapene.

For å oppnå best mulig pris for aksjene som tilbys i Statoil, er det viktig at andelen som tilbys er så stor at investorene får tillit til at staten som eier vil gi Statoil frihet til å utvikle sin strategi basert på forretningsmessige målsettinger. Dette vil en kunne sikre gjennom et initialt tilbud av aksjer i størrelsesorden 10 - 25 prosent av selskapets verdi, kombinert med en klargjøring om at dette kan økes opp til 33 prosent over tid. Dessuten må det klargjøres at Statoil skal drives etter forretningsmessige prinsipper, i tråd med andre børsnoterte selskaper. Et aksjesalg i denne størrelsesorden burde stå i forhold til etterspørselen i markedet og sikre nødvendig likviditet i aksjen.

Forberedelsene vil blant annet omfatte følgende:

- Statoil videreutvikler sin strategi i lys av planene om endret eierstruktur og restrukturering av det statlige engasjementet. Det må klargjøres for investorene at selskapet skal videreutvikles etter forretningsmessige kriterier, for å skape best mulig avkastning over tid på den investerte kapital.
- Gjennomføring av restrukturering av SDØE.
- Statoil omdannes til et allmennaksjeselskap (ASA).
- Juridisk, finansiell og forretningsmessig gjennomgang av selskapet, og utarbeidelse av nødvendig dokumentasjon. Revisorer, advokater og hovedtilretteleggere vil i denne perioden foreta nødvendige gjennomganger av selskapet, og utarbeide prospekt og salgsmateriell. Det vil være nødvendig å legge fram oppdaterte regnskaper for Statoil.

Aksjesalget vil bli gjennomført av et syndikat av internasjonale og norske verdipapirforetak, som er autorisert til å gjennomføre denne type operasjoner og som har ledende markedsposisjoner og solid erfaring med tilsvarende transaksjoner. Disse blir ofte omtalt som tilretteleggere i prosessen.

Ved en privatisering er det vanlig at oppdragsgiver velger en gruppe av tilretteleggere (banksyndikat) ledet av 2-3 hovedtilretteleggere.

Departementet sendte den 14. november 2000 brev til 16 banker, der bankene ble invitert til å søke om oppdrag som hovedtilrettelegger.

Departementet og Statoil har gjennomført innledende drøftelser med alle de 16 bankene. Valget vil bli foretatt og kontrakt inngått i nær fremtid.

Tilretteleggerne vil bli bistått av blant andre juridiske rådgivere, revisorer og eventuelt markedsføringsrådgivere.

Hovedtilretteleggerne vil lede syndikatet, koordinere oppgavene til de andre medlemmene og ha en ledende rolle i markedsføringen av aksjen.

Hovedtilretteleggerne vil også være ansvarlig for å forberede Statoil for

børsintroduksjon og for å gi råd til Olje- og energidepartementet og Statoil. Informasjon om og analyse av Statoil fra hovedtilretteleggerens side vil være viktig for interessen hos potensielle investorer.

Selskapsanalyse som gjennomføres av syndikatets medlemmer, er blant annet basert på materiale fra Statoil. Analysene vil beskrive en rekke tema, som selskapsstrategi, ledelse, konkurranseposisjon og eierstruktur. De vil også omfatte markedsmessige og finansielle anslag, verdiparametre og vurderinger av risiki og sensitiviteter knyttet til analysene og verdivurderingene.

Analysearbeidet vil bli brukt av analytikerne i markedsbearbeidelse for å forberede investorene til Statoils egne presentasjoner og mottakelsen av prospektet. Denne tidlige markedundersøkelsen er viktig for å rette oppmerksomheten mot kjernesporsmål, bidra til å anslå et optimalt prisbånd for privatiseringen og for å stimulere pris og etterspørsel.

I forbindelse med børsintroduksjon og emisjon/salg må Statoils styre utarbeide og undertegne et særskilt prospekt, hvor alle relevante forhold vedrørende Statoil skildres. Statoils styremedlemmer er ansvarlig for den informasjon som gis i prospektet.

Tilretteleggerne vil gi Olje- og energidepartementet og Statoil råd om prising på og allokering av aksjene.

Den pris som kan oppnås i nedsalget vil være avhengig av en rekke forhold, som selskapets utvikling og utviklingen i olje- og finansmarkedene. Markedsmessige forhold kan være gjenstand for relativt store endringer over kort tid.

Det legges opp til omfattende markedsføring av Statoil-aksjen. Internasjonalt vil en i vesentlig grad rette oppmerksomheten mot institusjonelle investorer. I Norge vil en søke å tiltrekke etterspørsel fra småaksjonærer og institusjonelle investorer. Likevel vil det også i Norge være institusjonene som vil representere den største investeringsevnen.

Den totale markedsverdien på Oslo Børs målt etter aksjer som er registrert eiet gjennom Verdipapirsentralen (VPS), var ved utgangen av oktober om lag 666 mrd. kroner. Av dette eier utenlandske investorer 35 prosent, det offentlige 17 prosent og norske private investorer 48 prosent. Sistnevnte gruppe fordeler seg mellom private aksjeselskap (20,1 prosentpoeng) institusjoner (18,9) og privatpersoner (8,8). Markedsverdien og antall selskaper som er registrert på Oslo Børs svinger betydelig over tid:

Tabell 10.1: Markedsverdi på aksjer notert på Oslo Børs m.m.

	1997	1998	1999	Nov2000
Markedsverdi på aksjer notert på Oslo Børs (mrd. kroner)	490	353	512	638
Antall selskaper notert på Oslo Børs	217	235	215	212
Aksjeemisjoner registrert av Oslo Børs (mrd. kroner)	21,5	11,4	14,4	27,6

Kilde: Pareto Securities ASA/Oslo Børs.

Som det framgår av tabellen har emisjonsaktiviteten registrert på Oslo Børs per november 2000, passert aktivitetsnivået for rekordåret 1997.

Utenlandske investorers eierandel på Oslo Børs har ligget på over 30 prosent siden 1994, og nådde sitt høyeste nivå i september 2000 med 35 prosent. De sektorene som tradisjonelt har tiltrukket seg størst utenlandsk interesse har vært shipping, olje og offshore og IT/telekommunikasjon. I forbindelse med børsintroduksjon av Statoil, er det spesielt interessant at Oslo Børs i internasjonal sammenheng er en av de to børser som har høyest fokus på olje- og offshore-relaterte aksjer. Internasjonale institusjoner er vant med å investere i disse segmentene på Oslo Børs.

USA er det land som er registrert med de høyeste utenlandske eierandelene, foran Storbritannia. Sammen med Nederland, Sverige, Danmark og Luxembourg står disse for over 80 prosent av utenlandsk eierskap i aksjer registrert på Oslo Børs. Det største antall direkte utenlandske investorer kommer fra Sverige og Danmark. Dette har sammenheng med at investorer fra andre nasjoner i større utstrekning investerer i norske aksjer gjennom institusjoner eller gjennom såkalte "nominee-konti".¹³

Om lag 400 000 privatpersoner er registrerte som aksjeeiere i VPS. Dette utgjør 11 prosent av den voksne befolkningen. I Sverige er det tilsvarende tallet over 50 prosent, i Danmark 33 prosent, i Finland 19 prosent, i Storbritannia 25 prosent og i USA 36 prosent.

Regjeringen har ikke avsluttet sine vurderinger om det skal benyttes særskilte tiltak for å stimulere etterspørselen fra småinvestorer.

Regjeringen vil senere legge frem en tilråding til Stortinget i spørsmålet om bruk av særskilte tiltak ved salg av aksjer i Statoil.

Alle EØS-borgere vil ha lik rett til å kjøpe Statoil-aksjer.

Det er vanskelig på forhånd å forutsi hvilke grupper av investorer som vil ønske å kjøpe aksjer i Statoil. Når man skal vurdere effektene av

¹³ Det vil si at investoren ikke er formell eier av aksjen, men lar seg representere via en annen part.

børsintroduksjonen er det naturlig å skille mellom norske og utenlandske fond fordi disse bruker forskjellige indekser som målestokk.

For norske institusjoner er totalindeksen viktig. Totalindeksen består av alle aksjene - både norske og utenlandske - som er notert på Børsens hovedliste. Alle aksjene er kapitalveide, dvs. at aksjene som inngår i indeksen er veid etter sin markedsverdi relativt til den totale markedsverdien av indeksutvalget. Dette innebærer at en kursendring for aksjene i et lite selskap gir mindre utslag i indeksen enn en tilsvarende kursendring i et større selskap. Vektingen av en aksje vil imidlertid også være avhengig av hvor stor andel av aksjekapitalen som er notert på Børsen.

Bare de aksjene som er fritt omsettelige blir tatt hensyn til for selskaper der staten har en betydelig eierandel. Dette betyr at for Norsk Hydro, Telenor, DnB, Kreditkassen, Raufoss og Kongsberg Gruppen er det kun den private eierandelen som teller med i indeksgrunnlaget. Det samme antas å være tilfellet for Statoil. Hvor nært de ulike investorene følger indeksens vekting varierer sterkt fra selskap til selskap og fra fond til fond. De fleste norske institusjonelle investorene gjør dette relativt slavisk og i økende omfang.

For utenlandske fond finnes det flere allokeringsstrategier, blant annet vekting per land, vekting per industrigrupper og ved at man velger seg ut enkeltaksjer.

Historisk sett har en del fond hatt en målestokk basert på vekting per land. Totalindeksen på Oslo Børs har hatt en begrenset vekt i det totale indeksgrunnlaget. Gjennom børsnotering av Statoil (og Telenor) vil Oslo Børs vekte tyngre i Europa.

De fleste fond er ikke lenger basert på vekting per land, men derimot på industrigrupper. Denne utviklingen har blitt akselerert etter introduksjonen av den felles europeiske myntenheten Euro. Disse investorene kan fritt velge hvilke selskaper de ønsker å eie innenfor gitte industrier, og vil derfor vurdere en investering i Statoil opp mot investering i andre europeiske oljeselskaper.

Det finnes også en del fond som ikke fokuserer på vekting, men som bare ser etter attraktive investeringsmuligheter uavhengig av land eller sektor. For disse investorene er det viktigst at aksjen har en likviditet som gjør det enkelt å kjøpe eller selge relativt store poster.

En eksakt fordeling av aksjene i Statoil er vanskelig å anslå på dette tidspunkt.

Regjeringen vil i løpet av våren 2001 ta nærmere stilling til tidspunktet for børsnoteringen. Det arbeides med å legge til rette for at børsnotering av Statoil kan finne sted i løpet av 2001.

10.3 Etablering av 2 nye selskaper

Forberedende arbeid i forbindelse med opprettelse av de to nye selskapene som er beskrevet i kapitlene 8 og 9 er kommet godt i gang. Selskapene vil bli etablert etter Stortingets behandling av denne proposisjonen.

10.4 Konklusjon

Regjeringen vil arbeide for en børsnotering som sikrer de økonomiske interesser på en best mulig måte.

Regjeringen vil i løpet av våren 2001 ta nærmere stilling til tidspunktet for børsnoteringen. Det arbeides med å legge til rette for at børsnotering av Statoil kan finne sted i løpet av 2001. Salg av SDØE-andeler til Statoil vil bli gjennomført før børsnoteringen. Etablering av forvalterselskapet for SDØE og transportselskapet for naturgass vil også skje før børsnoteringen. Salg av SDØE-andeler til andre selskaper enn Statoil kan skje parallelt – eller noe tidsforskjøvet – i forhold til salgsprosessen overfor Statoil.

11. Økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget

Introduksjon av nye eiere i Statoil vil medføre endringer i prosedyren for valg av medlemmer til selskapets styre og bedriftsforsamling, jf. kapittel 5.

Det vedtektsfestede kravet om at selskapet skal legge fram en årlig plan for virksomheten (§10-plan) for generalforsamlingen, vil bli opphevet. En redegjørelse om utviklingen i selskapet kan i fremtiden tas inn i de generelle stortingsmeldingene som blir lagt fram om bedrifter staten har eierinteresser i, og eventuelt mer kortfattet i den årlige statsbudsjettproposisjonen.

En reduksjon av den statlige eierandelen i Statoil medfører ikke i seg selv behov for å endre statens syn og holdning i spørsmål knyttet til kapitalavkastning og utbytte, men staten vil ikke lenger alene kunne ta avgjørelser om utbyttepolitikken eller avkastningskravet. Som nevnt vil ikke generalforsamlingen ha anledning til å fastsette et høyere utbytte enn det styret foreslår eller godtar.

Et forslag om å delprivatisere Statoil krever ingen lovendring, men utløser et behov for lovendring i forbindelse med etableringen av forvalterselskapet for SDØE.

I forbindelse med børsintroduksjonen må Statoil omdannes fra et aksjeselskap til et allmennaksjeselskap. Dette følger av reglene i børs- og aksjelovgivningen. Omdanningen vil bli vedtatt av generalforsamlingen. I seg selv vil ikke omdanning til allmennaksjeselskap ha noe å si for statens eierskap i selskapet. Inntekter fra eventuelt salg av statlige aksjer i Statoil planlegges overført til petroleumsfondet. Dette vil kreve en endring i loven om Statens petroleumsfond. Kontantoppgjør fra salg av SDØE-andeler overføres i sin helhet til petroleumsfondet, i henhold til loven om Statens petroleumsfond. I forbindelse med opprettelsen av et nytt statsaksjeselskap som skal forvalte SDØE i fremtiden, vil det være nødvendig å gjøre enkelte særlige tilpasninger ved lov for at den nye forvalterordningen skal kunne videreføre viktige egenskaper i dagens ordning, jf. punkt 8.5.8. Selskapet vil måtte tilføres kapital for å dekke etablerings- og driftskostnader.

Etableringen av et statlig selskap for transport av naturgass krever ingen lovendringer. Selskapet vil måtte tilføres kapital for å dekke etableringskostnader.

I forbindelse med endring av eierstrukturen mellom staten og Statoil i råoljeterminalen på Mongstad, må denne terminalen skilles ut som en egen juridisk enhet.

Det vises for øvrig til kapittel 7 for en omtale av virkninger for statens inntekter og risiko av forslagene i denne proposisjonen.

11.1 Budsjettmessige forhold

I 1999 ble det bevilget 15 mill. kroner på kap. 1800, post 21, jf. St. prp. nr. 80 (1998-99) og Innst. S. nr. 218 (1998-99) til særlig rådgiving i forbindelse med utforming av statens engasjement i petroleumsvirksomheten. I 2000 ble det bevilget 10 mill. kroner til videreføring av dette arbeidet, jf. St.prp. nr. 61 og Innst. S. nr. 220 (1999-2000)

I forbindelse med gjennomføringen av tiltakene som foreslås i denne proposisjonen, vil det påløpe vesentlige kostnader. Den største utgiftsposten vil være provisjon til tilretteleggerne av privatiseringen av Statoil. Utgiftene må ses i sammenheng med inntektene som genereres av forslagene.

Generelt inneholder slike kontrakter med tilretteleggere et incentivelement; provisjonen deres – og dermed kostnadene ved børsnoteringen – vil være avhengig av salsgprovenyet som blir oppnådd ved transaksjonen.

Det vil også komme kostnader knyttet til andre rådgivere; juridiske, finansielle, markedsføringsrådgivere med flere.

På nåværende tidspunkt er det ikke mulig å si hvor store kostnadene og inntektene vil bli. En del av kostnadene vil bli dekket av Statoil. Dette vil bli regulert i en egen avtale mellom departementet og Statoil.

Regjeringen vil legge frem en stortingsproposisjon om de budsjettmessige konsekvensene av tiltakene når utgiftene og inntektene er nærmere avklart. Regjeringen tar sikte på at dette kan skje tidlig på nyåret.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et fremlagt forslag til proposisjon til Stortinget om eierskap i Statoil og fremtidig forvaltning av SDØE.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om eierskap i Statoil og fremtidig forvaltning av SDØE i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til vedtak om eierskap i Statoil og fremtidig forvaltning av SDØE

Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet får fullmakt til:

1. å selge SDØE-andeler tilsvarende 20 prosent av SDØEs verdi til Den norske stats oljeselskap a.s, Norsk Hydro og andre,
2. at Den norske stats oljeselskap a.s dels skal betale for SDØE-andeler i kontanter, dels vil SDØE-andeler kunne inngå i selskapet som tingsinnskudd, og å ta endelig stilling til den mest hensiktsmessige betalingsform i lys av den best egnede kapitalstruktur for oljeselskapet,
3. å foreta et bytte av SDØE-andeler mellom staten og Den norske stats oljeselskap a.s, slik at staten reduserer sine andeler i Europipe II og utvalgte felt og øker sine andeler i Norpipe og Statpipe og får eierandeler i råoljeterminalen på Mongstad,
4. å ta inn nye eiere i Den norske stats oljeselskap a.s, dog slik at staten vil beholde minst 2/3 av aksjene i selskapet. I første omgang vil det tas inn nye eiere tilsvarende 10 – 25 prosent av selskapets verdi. Dette vil skje ved emisjon og nedsalg av statens aksjer,
5. å opprette et nytt statsaksjeselskap for ivaretagelse av SDØE,
6. å opprette et nytt statsaksjeselskap for transport av naturgass.

Det legges fram proposisjoner for Stortinget om de nødvendige lovendringer og bevilgninger til iverksetting av de nevnte tiltakene.

Liste over Vedlegg

- Vedlegg nr. 1: Videreutvikling av Statoil og SDØE Statoil-styrets rapport av 13. august 1999
- Vedlegg nr. 2: Ivaretakerordning for SDØE - Brev fra Statoil av 1. september 1999
- Vedlegg nr. 3: Norsk Hydros vurdering av det statlige engasjement i oljevirksomheten - Brev fra Norsk Hydro av 1. september 1999
- Vedlegg nr. 4: Uttalelse fra den internasjonale oljeindustri om fremtidig disponering av statens direkte økonomiske eierandel i utvinningstillatelsene - Brev fra Oljeindustriens Landsforening og Norsk oljeforening for rettighetshavere av 10. november 1999
- Vedlegg nr. 5: Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) og statlig/ privat eierskap i oljesektoren - Brev fra Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) den 29. mars 2000
- Vedlegg nr 6: Report on the structure of the State's oil and gas interests - Submission to the Norwegian Ministry of Petroleum and Energy - Rapport fra UBS Warburg av 8. desember 2000
- Vedlegg nr.7: Sammendrag og anbefalinger til Olje- og energidepartementet vedrørende statens engasjement i petroleumsvirksomheten - Rapport fra Pareto Securities ASA av 30. november 2000
- Vedlegg nr. 8: Det statlige engasjement i petroleumsvirksomheten - juridiske vurderinger - Rapport fra Thommessen Krefting Greve Lund og Arntzen Underland & Co av 5. desember 2000
- Vedlegg nr. 9: Forvaltningsmodell for SDØE etter privatisering av Statoil - Notat fra professor dr. juris. Erling Selvig av 22. november 2000
- Vedlegg nr. 10: Operatørselskap for infrastruktur for naturgass - Rapport fra Arntzen, Underland & Co ANS av 5. desember
- Vedlegg nr. 11: Statoils plan for virksomheten (§10-planen) 1999